

Уважаеми пътници, Добре дошли на борда на **България Ер!**

За нас е привилегия да работим за компания, чиято основна цел и философия е непрекъснато да подобрява качеството на услугите си. А в тази мисия неоченима помощ можете да ни окажете и вие.

За нас е привилегия да работим за компания, чиято основна цел и философия е непрекъснато да подобрява качеството на услугите си. А в тази мисия неоченима помощ можете да ни окажете и вие.

Профилът на България Ер във Facebook бе създаден преди точно шест години, именно за да ни помага да получаваме обратна връзка от вас. Потърсете ни там, за да получаваме най-актуалната информация за полетите и промоциите ни, за да участвате в игрите и конкурсите ни, но най-вече - за да споделите с нас какво ви допада и какво ви липсва на борда.

Август по начало е време за почивка

и отърсване от напрежението. Но също така е и време за планиране, време, в което можем да вдигнем глава над ежедневните проблеми и да погледнем по-мощабната картина. Новият брой на бордното ни списание предлага най-различни анализи и гледни точки. Но бихме се радвали, ако можем да чуем и вашето мнение. Вече знаете как.

Пожелаваме ви приятно четене, и приятен полет.

България Ер

Dear Passengers,
Welcome aboard **Bulgaria Air!**

It's our privilege to work for a company whose main aim and philosophy is to continually improve the quality of its services. You can also give us invaluable assistance in this mission.

Bulgaria on Air's Facebook profile was created exactly six years ago, precisely to help us get feedback from you. Find us there in order to get the most up-to-date information on flights and promotions, to take part in our games and competitions, but mostly – to let us know what you like and what you miss on board.

In general, August is the time for holiday and stress-release. However, it's also the time for planning, the time to forget our daily problems and see the bigger picture. The new issue of our Inflight magazine offers a variety of analyses and viewpoints. But we would be glad to hear your opinion. Now you know how.

We wish you pleasant reading and a pleasant flight.

Bulgaria Air

ЕДНА ПО-РАЗЛИЧНА ГЛЕДНА ТОЧКА НА МОРЕТО – ДЕЛФИНАРИУМЪТ ВЪВ ВАРНА

Варна

€ 29

€ 58

Цените са крайни и включват: 1 бр. ръчен багаж до 10 кг, кетъринг на борда, безплатен избор на място в самолета, безплатен check-in.

Чекиран багаж може да се закупи преди полет на летище или в офиса на издателя на билета – цена на първо парче багаж до 23 кг - 15 евро на посока за вътрешни линии. В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж, се прилагат стандартните правила на България Ер.

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

**11 | BUSINESS
ECONOMY**

**33 | ANALYSIS
POLITICS**

**57 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

**85 | TRAVEL
LIFESTYLE**

20 | Измамата БВП
Най-важният, но и най-подвеждащ икономически измерител навърши 85

48 | Как убихме музиката
Упадъкът на попа и рока започна с MTV и, по всичко личи, ще бъде завършен от Spotify

62 | България има крещяща нужда от специалисти
Д-р Венета Павлова и г-р Валентин Павлов, създатели на клиника "ЕО Дент"

88 | Започва път от моя праг
Най-атрактивните пешеходни маршрути, селектирани от Bulgaria ON AIR

24 | The GDP Hoax

52 | How We Killed Music

66 | Bulgaria Has a Crying Need For Specialists

88 | The Road Goes Ever On

14 | Числа и лица
Figures & Faces

34 | България и трите морета

58 | Завръщането на чумата

86 | Афиш
Poster

16 | Коментар: Да натиснеш спирачките

36 | Bulgaria and the Three Seas

60 | Return Of The Plague

102 | В куфара на Ираван Хира

18 | Comment: Tapping the Brakes

38 | Интервю: Юрки Катайнен

78 | От ръката на светеца

In The Suitcase of Irvan Hira

28 | Бизнес за хамелеони

40 | Interview: Jyrki Katainen

80 | By the Hand of the Saint

104 | Скрито-покрито
Hidden and Secret

30 | Corporate Chameleon

44 | Музика за гледане

82 | Привилегирована класа

108 | Дъхът на лятото

46 | Music for Watching

84 | Privileged Class

110 | The Taste Of Summer

It's time for solar power.

TISSOT T-TOUCH EXPERT SOLAR. TACTILE TECHNOLOGY POWERED BY SOLAR ENERGY. OFFERING 20 FUNCTIONS FOR EVERYDAY USE INCLUDING ALTIMETER, WEATHER FORECAST AND COMPASS.

TACTILE TECHNOLOGY

POWERED BY SOLAR ENERGY

T + TISSOT THIS IS YOUR TIME

BOULOGNE - PARIS - LONDON - NEW YORK - BEIJING - HONG KONG - SINGAPORE - NEW DELHI - DUBAI - MOSCOW - ZURICH

TISSOTWATCHES.COM
TISSOT. INNOVATORS BY TRADITION.

JULLIANY
TIME IS CREATIVITY

СОФИЯ: SOFIA RING MALL, MEGA MALL SOFIA, PARADISE CENTER, SERDIKA CENTER, MALL OF SOFIA, УЛ. Г. С. РАКОВСКИ 70, ВУЛ. ВИТОША 43, ВУЛ. ГЕН. СКОБЕЛЕВ 53, УЛ. ГРАФ ИГНАТИЕВ 1. ПЛОВДИВ: MALL PLOVDIV, MALL MARKOVO TERE.
WWW.JULLIANY.COM

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР
Кристина Нугохосян
cnigohosian@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР АНГЛИЙСКИ
Ангела Фети-Чобанов

ПРЕВОДАЧИ
Албена Манафска
"Рагукс"

АВТОРИ
Бойко Василев
Валери Ценков
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Мартина Ганчева
Стийн Якобсен
Ясен Бориславов

ДИЗАЙН
BRAND NEW
РЕКЛАМЕН МЕНИДЖЪР
Благовеста Креовска
bkreovska@bulgariaonair.bg
0887 59 11 05

ИЗДАТЕЛ
ИНВЕТОР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

ТЪРГОВСКИ ДИРЕКТОР
Леа Бакалова
lbakalova@bulgariaonair.bg

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR
Cristina Nigohosian
cnigohosian@bulgariaonair.bg

ENGLISH EDITOR
Angela Fetty-Chobanov

TRANSLATORS
Albena Manafska
"Radix"

CONTRIBUTORS
Boyko Vasilev
Valeri Tsenkov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Martina Gancheva
Steen Jakobsen
Yasen Borislavov

DESIGN
BRAND NEW

ADVERTISING MANAGER
Blagovesta Kreovska
bkreovska@bulgariaonair.bg
(+359) 887 59 11 05

PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

CEO
Victoria Mitkova

MARKETING DIRECTOR
Lea Bakalova
lbakalova@bulgariaonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BG SF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна

ISSN 1314-2216

По смисъла на Закона за изменение и допълнение на Закона за задължителното депозиране на печатни и други произведения обн.В ДВ, бр.87 от 05.11.2010г., мажоритарният собственик на дружеството издател на списание „Bulgaria air THE INFLIGHT MAGAZINE“ и списание „GO ON AIR“ е „Холдинг Варна АД с ЕИК 103249584. „Холдинг Варна“ АД е публично дружество по Закона за публичното предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

BMW Motorrad

MAKE LIFE A RIDE.

Заповядайте в шоурума на М Кар Варна.
Вашият BMW Motorrad Дилър.

9023 Варна, бул. Владислав Варненчик 320
Тел.: 052/ 739 860, E-mail: sales@bmw-mcarvarna.bg

Viva!

CASINO

AT

SOFIA HOTEL BALKAN
THE LUXURY COLLECTION

BLACKJACK
AMERICAN ROULETTE
RUSSIAN POKER
CARIBBEAN POKER
TEXAS POKER
NEWEST SLOT MACHINES

OPEN 24/7 FREE ENTRANCE & BAR

SOFIA HOTEL BALKAN
5, Sveta Nedelja Square 1000 Sofia Bulgaria
+359 (2) 981 5747; info@groupviva.com

CONTRIBUTORS АВТОРИ

МАРТИНА ГАНЧЕВА е журналист и водещ на централните новини на телевизията Bulgaria ON AIR (всеки делник от 18:30). Завършила е румънска филология и международни политически отношения. Автор е на поредица интервюта с европейски политически лидери, а също и преводач на български на автобиографията на новия румънски президент Клаус Йоханис.

MARTINA GANCHEVA is a journalist and a presenter of the central news of Bulgaria ON AIR television (every workday at 18:30 h). She is a Romanian philology and International political relations graduate. She is the author of a series of interviews with European political leaders, as well as a translator into Bulgarian of the autobiography of the new President of Romania Klaus Iohannis.

СТИЙН ЯКОБСЕН е главен икономист и директор по информацията в швейцарската Saxo Bank. Има над 25 години опит в имотната търговия и алтернативните инвестиции. Заемал е редица ръководни позиции в някои от най-именитите банки в света. Завършил е икономика в Копенхагенския университет през 1989.

STEEN JAKOBSEN is the Chief Economist and Chief Information Officer of Saxo Bank (Switzerland). Mr. Jakobsen has more than 25 years of experience within the fields of proprietary trading and alternative investment. He has held a number of senior positions with some of the largest, most prominent banks in the world. Jakobsen completed his Bachelor of Science degree in Economics from Copenhagen University in 1989.

ДО МОРЕТО НА ЦЕНАТА НА ЕДИН ОБЯД TO THE SEASIDE FOR A LUNCH PRICE

Възползвайте се от специалните предложения на България Ер за пътуване до Бургас и Варна. Летете София - Бургас за 25 евро или в двете посоки за 48 евро. Летете го или от Варна за 29 евро, или за 59 евро в двете посоки. Цените са фиксирани и включват ръчен багаж (до 10 kg), безплатен избор на място и кетъринг на борда. Чекиран багаж (до 23 kg) се таксува 15 евро на посока. За повече информация - www.air.bg.

Take advantage of Bulgaria Air's special offers to travel to Burgas and Varna. Fly Sofia – Burgas for 25 euros, or 48 euros for a round trip ticket.

Fly to or from Varna for 29 euros, or 59 euros for a round trip ticket. Prices are fixed and include hand baggage (up to 10 kg), free choice of seat and catering on board. The price for checked baggage (up to 23 kg) is 15 euros per one segment of the flight. For more information – www.air.bg.

ВТОРА BLOOMBERG КОНФЕРЕНЦИЯ THE NEXT BIG THING ПРЕЗ ОКТОМВРИ SECOND BLOOMBERG CONFERENCE THE NEXT BIG THING IN OCTOBER

Кои са глобалните тенденции, които променят бизнеса днес? Отговор ще даде втората конференция The Next Big Thing на Bloomberg TV Bulgaria в партньорство с Bloomberg. На 19 октомври водещи експерти, анализатори и участници в големия бизнес от цял свят ще говорят за събитията и процесите, които променят ключовите отрасли в глобалната икономика – тези с най-силно влияние върху бизнеса и у нас. Технологиите, които трансформират бизнес моделите, бъдещето на човешкия капитал и иновациите, които променят индустриите, са сред темите.

Следете <http://tnbt.bloombergtv.bg/>. Ранна регистрация до 15 август, с 25% отстъпка.

What are the global trends that are changing business today? An answer to that question will be provided by the second The Next Big Thing conference of Bloomberg TV Bulgaria in partnership with Bloomberg. On the 19th of October leading experts, analysts and participants in the big business from all over the world will speak of the events and processes that are changing the key sectors of the global economy - those that have the strongest influence on the business and on us.

Among the topics are the technologies that are transforming the business models, the future of human capital and the innovations that are changing the industries. Follow <http://tnbt.bloombergtv.bg/>. Early registration until the 15th of August, with 25% discount.

OFF THE WALL MUSIC

BeoSound Shape is a new wall-mounted wireless speaker system for design conscious music lovers. The solution delivers immersive sound staging, customisable and scalable designs, as well as integrated noise dampers for improved room acoustics.

DISCOVER HOW ON [BANG-OLUFSEN.COM/SHAPE](https://www.bang-olufsen.com/shape)

BEOSOUND SHAPE

BANG & OLUFSEN

LIKE NO ONE ELSE

BULGARIA — КАТО НИКОЙ ДРУГ. — СОФИЯ, УЛ. ОБОРИЩЕ 10 — +359 2 8073757 — SOFA@BEOSTORES.COM

28 | **БИЗНЕС ЗА
ХАМЕЛЕОНИ**
CORPORATE CHAMELEON

16 | **ДА НАТИСНЕШ СПИРАЧКИТЕ**
TAPPING THE BRAKES

20 | **ИЗМАМАТА БВП**
THE GDP HOAX

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

23 600 000 000

евро е бил българският износ през 2016 година - абсолютен рекорд в историята. Данните са от обобщен анализ на Българската стопанска камара. Най-сериозен дял от експорта се пада на електротехника и електроника, горива и електроенергия, машини и апарати. В тези сектори българските производители са увеличили глобалния си пазарен дял. За отбелязване е, че износът на биодизел се е увеличил с впечатляващите 205% спрямо 2015 година.

EN

euro were the Bulgarian exports in 2016 - an absolute historical record. The data are from a summary analysis of the Bulgarian Industrial Association. The largest share of the exports falls to electrical appliances and electronics, fuels, machinery and equipment. In these sectors the Bulgarian manufacturers have increased their global market share. It is worth noting that the export of biodiesel has increased by the impressive 205% in comparison with 2015. ■

3.9%

е ръстът на българския Брутен вътрешен продукт за първото тримесечие на годината по официални данни на Министерството на финансите. Главен двигател на растежа е вътрешното търсене. Преките чуждестранни инвестиции за периода са на едно от най-ниските нива в последното десетилетие - едва 27.8 млн. евро.

EN

is the growth of the Bulgarian Gross domestic product for the first three months of the year according to official data of the Ministry of Finance. A main motive force of the growth is the domestic demand. Foreign direct investment for the period is at one of the lowest levels in the last decade - only 27.8 million euro. ■

21

позицията на София измежду общо 22 града в България, Румъния и Унгария, класирани от Световната банка според това къде е най-лесно да се започне бизнес. Варна е убедително на първо място в класацията, пред Плевен и Бургас. Основна слабост на българските градове е показателят регистриране на собственост.

EN

- the position, at which Sofia is among a total of 22 cities in Bulgaria, Romania and Hungary, classified by the World Bank in accordance with where it is easiest to start a business. Varna is convincingly occupying the first place in the ranking, ahead of Pleven and Burgas. A main weakness of the Bulgarian cities is the registering of property indicator. ■

45.5

долара ще е цената на барел петрол брент и през следващата година, прогнозира Брайън Гилвари, главен финансов директор на British Petroleum. Според него увеличеното производство от шисти в САЩ ще компенсира повишаващото се търсене и ще задържи цените ниски, предвижда Гилвари.

EN

dollars will the price of a barrel of Brent oil be during the next year as well, Brian Gilvary, Chief Financial Officer of British Petroleum, predicts. According to him the increased shale oil production in the USA will compensate for the increasing demand and will maintain the low level of the prices, Gilvary foresees. ■

ВРЕМЕ ЗА НАТИСКАНЕ НА СПИРАЧКИТЕ

Задава ли се краят на 10-годишните монетарни експерименти?

Текст СТИЙН ЯКОБСЕН / Фотография SHUTTERSTOCK

Задава ли се краят на близо 10 години експерименти в монетарната политика? Финансовите медиуми са убедени в това, докато Федералният резерв си върви уверено по пътя и дава сигнали по-скоро за повече, отколкото за по-малко затягане в бъдеще. Междувременно Bank of Japan обмисля възможните изходи от своята програма за количествени улеснения, а ЕЦБ говори за свиване на стимулите.

В СЪЩОТО ВРЕМЕ лихвите по фиксираната доходност (и колебливостта) намаляват - не точно взаимовръзката, за която говорят учебниците. Значи се случва и нещо друго.

В основата на икономическата и монетарна политика след 2008 бе кредитната експанзия, тоест увеличаването на кредитирането, за да може да се възстанови икономиката. Но онова, което някога бе помощ, сега стана пристрастяване - до такава степен, че спирането на кредитния приток ще доведе до сериозен махмурлук. Това е фокусът на нашия доклад за третото тримесечие на 2017: как да натиснем спирачките.

ВЪПРЕКИ ГРЪМКИТЕ ИЗЯВЛЕНИЯ, това намаляване на кредитната експанзия може да доведе до растеж като в рецесия към края на тази година. Ето защо:

Ние, икономистите, не знаем нищичко за черната кутия, която наричаме "икономика"; вместо това наблюдаваме само какво излиза от кутията - печалби, производителност, инфлация, работни места. Проблемът е с това е, че се опитваме да предвидим хода на икономиката по данни, които са последици на истинските причини. За да избегнем това, ние се опитваме да гледаме онова, което наистина движи икономиката: цената на парите и количествата кредит и енергия.

ЦЕНАТА НА ПАРИТЕ - тоест лихвените проценти - е основният фактор. След това количеството на кредитирането се използва за изчисляване на скоростта и активността на бизнеса; енергията се отнася до всичко, което сте свършили днес - тя е ключов компонент.

Интересното е, че въпреки агресивните заглавия днес сме изправени пред опасността от сериозно забавяне. Когато гледаме кредитирането, говорим за "кредитен импулс", тоест нетната промяна в кредитирането, разделена на БВП.

Кредитният импулс изпреварва реалната икономика приблизително с девет месеца. Можем да го докажем, като погледнем назад. През 2016 първото тримесечие отчете най-лошия старт на годишната търговия от десетилетия. Централните банки се паникьосаха, ЕЦБ натисна до грън педала на количествените облекчения, Bank of Japan прие нова 10-годишна фиксирана доходност - това доведе до внушителен кредитен импулс. После през третото и четвъртото тримесечие Китай се съсредоточи върху затягането на коланите. Нека приложим правилото на деветте месеца, броейки от май 2016. Излиза, че пикът в "актив-

ността" след кредитния импулс би трябвало да дойде през януари-февруари тази година - точно така и стана.

ТАКА ЧЕ НЕ, СКОКОВЕТЕ в индекса на производствената активност (PMI) не бяха задействани от изборната победа на Доналд Тръмп, а от едромасабната кредитна експанзия преди това. Всеки път, когато на пътя е имало гупка, решението бе същото: повече кредити. Сега обаче централните банки открито оспорват тази политика. И Фег, и Народната банка на Китай насилствено ограничават "импулса". Кое то значи, че без нори реформи или данъчни отстъпки щатската и глобалната икономиса ще се забавят значително към края на тази година.

ИЗЧИСЛЯВАМЕ ВЕРОЯТНОСТТА от това на 60% (не 100%, отбележете). Истинският смисъл на тази прогноза е, че рецесията е единствената истинска заплаха за сегашната икономическа среда на президента Златокоско, основана на притока на капитали към активи от типа TINA ("there is no alternative", или без алтернатива, както казваше Албърт Едуардс от Societe Generale). От 20-те години на миналия век насам рецесиите са стрували на инвеститорите средно по 33% (най-малко 25, най-много 55%). А рецесията, естествено, е върховният риск, събуждан от модела на кредитна експанзия чрез евтин долар.

ТОВА НЕ Е АПОКАЛИПТИЧНА ПРОГНОЗА, а по-скоро бележка: ако кредитът бе единствената съставка, използвана за закръпване на икономиката през последното десетилетие, тогава си струва да внимаваме за момента, в който и трите компонента, влизащи в нашата черна кутия - цената на парите, кредитирането и енергията - започнат да хвърлят искри.

В момента цената на парите расте (средно- и дългосрочните доходности спадат), кредитният импулс е негативен, а енергията е близо до най-ниската си стойност за годината.

ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ правят класическата грешка да гледат оставащите икономически показатели, и да настояват, че забавянето при инфлацията и икономическата активност е "преходно". Ние обаче се придържаме към фактите и настояваме, че икономическата "гравитация" ще надделее. Кредитният импулс може да бъде пренебрегнат, но всеки го прави на свой риск...

Ние очакваме по-ниска инфлация и смятаме, че цикълът на повишаване на лихвите върви към своя край - също като гръмките приказки. Това според нас ще доведе до внушителна възвръщаемост за фиксираната доходност и златото, и за нарастващи рискове за акциите.

Отчитаме нагласите на публиката и инвеститорите, че има предостатъчно време за промяна. Но времето има навика да заблуждава дори най-добрите наблюдатели. Да не говорим за онези, които са заслепени от желанията си.. ■

TAPPING THE BRAKES

Is close to 10 years of monetary policy experimentation finally coming to an end?

By STEEN JAKOBSEN / Photography SHUTTERSTOCK

Is close to 10 years of monetary policy experimentation finally coming to an end? The financial media sure seem to think so, while the Federal Reserve is striding determinedly along its hiking path and continues to signal more rather than less tightening to come.

The Bank of Japan, meanwhile, is exploring potential exits from its quantitative easing programme, and the European Central Bank is talking tapering.

AT THE SAME TIME, fixed income rates (and volatility) continue to go down – this is hardly the textbook correlation, so something else must be going on.

Indeed, the basic premise in economic and monetary policy since the low of 2008 has been credit expansion, i.e. increasing the amount of credit to help the economy recover. What was once help, however, has now become an addiction – so much so, in fact, that stopping the flow of credit will lead to a serious hangover.

This is what our report for 2017's third quarter is all about: tapping the brakes!

DESPITE ALL OF THE HAWKISH TALK circulating, tapping the brakes in terms of credit expansion risks incurring recession-like growth rates by the end of this year, and here's why:

We economists know next to nothing about the actual black box called "the economy"; instead, we tend to monitor what comes out of the box – profit, productivity, inflation, and jobs, among other things.

The problem with this, however, is that we try to predict the course of the economy by using data points that actually follow those that we predict. To mitigate this, then, we try to look at what really drives an economy: the price of money as well as the amount of credit and energy.

THE PRICE OF MONEY – the interest rate – is the primary discounting factor that we use. The amount of credit is then used to calculate velocity and business activity, and energy lies in everything you have done today, so it's a key component and (more importantly) a cost of the economy. What's interesting is that despite the currently bullish headlines and high equity valuations, we are at risk of a serious slowdown. When monitoring credit we talk about the "credit impulse," or the net change in credit divided into the GDP.

The credit impulse leads the real economy by approximately nine months. We can illustrate this is by looking backwards. In 2016, Q1 saw the worst start to a trading year in decades. Central banks panicked, the Fed stopped hiking, the ECB went full throttle on QE, and the Bank of Japan adopted a new 10-year fixed rate – this amounted to a massive positive credit impulse as illustrated above.

Then, in Q3 and Q4, China became focused on tightening and reducing final leverage. So let's apply the nine month rule to 2016... if we trace a path through May, June, July, September, October, November, De-

ember, January, and February, we should see the peak in "activity" following the expansion of credit impulse fall in January/February – and so it did!

NO, THE SURGES SEEN IN PMI and inflation were not driven by the electoral victory of Donald Trump (expectation were, though) but instead by a large-scale credit expansion.

Every time that there has been a "bump in the road", the solution has been the same: more credit. Now, however, central banks are openly challenging this and in the case of both the Fed and the People's Bank of China they are forcefully reducing the "impulse" – this means that, without new reforms or tax breaks, the US and global economy will slow down significantly by the end of this year.

WE HAVE PUT THE ODDS OF THIS AT 60% (not 100%, mind) but the real relevance of this call is the fact that a recession is the only true risk to the present Goldilocks environment of money flowing to stocks based on TINA ("there is no alternative", as per Societe Generale's Albert Edwards).

Since the 1920s, the average recession has cost investors 33%, with the range being 25-55% . And recession, of course, is precisely the ultimate risk being courted by the model of credit expansion via a weak US dollar.

This, of course, is also the precise thing that policymakers are trying to avoid by attempting to suspend the business cycle.

THIS IS A NOT A CALL FOR DOOM and gloom, but a note that if credit is the sole ingredient which has been used to tweak the economy over the last 10 years, then maybe the moment at which the three elements that go into our "black box" – the price of money, credit, and energy – start throwing up sparks is one we should pay attention to.

Right now, the price of policy money is rising (medium- and long-term yields are falling), the credit impulse is negative, and energy is flirting with low of the year (disinflationary).

CENTRAL BANKS ARE MAKING THE CLASSIC MISTAKE of looking at trailing economic data, insisting that the slowdown seen in inflation and economic activity is "transitory". We, however, will stick with the facts and counter that economic "gravity" will prevail – the credit impulse can be ignored, but one does so at one's own risk... and one's peril.

We see lower inflation and think the hike cycle is about to end, including the hawkish talk. This we see leading to excess return for fixed income and gold, and some incoming risk to equities.

We do also acknowledge that both consensus and investors think there is ample time to change, but time has a habit of fooling even its best observers, let alone those inflamed by desire... ■

2nd annual conference

Bloomberg
TV Bulgaria

in cooperation with
Bloomberg

THE NEXT BIG THING

BUSINESS TRANSFORMERS

19 October | tnbt.bloombergtv.bg

ИЗМАМАТА БВП

Най-ключовият икономически измерител навърши 85 години - добър повод най-после да се замислим за фаталните му недостатъци

Текст ВАЛЕРИ ЦЕНКОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Лятото на 1932: уволнени работници от Ford River Rouge Complex в Дърборн, щата Мичиган, протестират и искат компенсаци. Полицията и частни охранители убиват 5 и раняват 60 души. В същото време пред Капитолия ветерани от Първата световна война също искат „компенсаци от държавата“ за своята служба в армията. Две трети от жителите на Ню Йорк разчитат на помощ от общината, за да не умрат от глад.

ПРОТЕСТИТЕ НЕ НОСЯТ ПОВЕЧЕ ПАРИ на безработните и бедните ветерани, но принуждават правителството на САЩ да раз-

работи формула, която да изчислява темповете на икономическо развитие. Така се ражда Брутният вътрешен продукт, или БВП. До началото на 30-те години икономиките на държавите изобщо не са били обект на системно измерване. Съществували са само отделни показатели, които в зависимост от идеологическите възгледи на икономистите са водели до напълно противоположни изводи.

Липсата на единен индекс за икономическото развитие била почувствана особено остро през Голямата депресия от 1929, когато икономистите не могли да се разберат дали икономиките се

подобряват, или напротив – още повече се влошават.

С ПРОБЛЕМА СЕ ЗАЕМА един прогресивен млад сенатор от Уисконсин, на име Робърт Лафолет - младши. Той убеждава Конгреса в нуждата да се изготви официален доклад за доходите в страната, на базата на който да се разработят програми за погромагане на нуждаещите си. Лафолет натоварва с тази задача 31-годишния Саймън Смит Кузнец, или Семън Абрамович Кузнец - емигрант от СССР и икономист от университета на Пенсилвания.

За няколко месеца Кузнец разработва доста проста формула за изчисляване на „националния доход“: тя отчита крайното потребление на домакинствата, инвестициите, държавните поръчки и износа. Върху тази основа през 1934 за пръв път САЩ изчисляват своя БВП, като докладът се превръща в сензация. Президентът Рузвелт използва формулата на Кузнец, за да демонстрира възстановяването на страната от кризата и да бъде преизбран на изборите през 1936.

85 ГОДИНИ ПО-КЪСНО ОБАЧЕ ситуацията е съвсем различна. Все повече водещи икономисти като Джоузеф Стиглиц, Робърт

Костанца или Лоренцо Фиорамонти съветват да се откажем от БВП като индикатор за измерване на богатството. Още през 1968 сенаторът Робърт Кенеди в своята президентска кампания алармира, че има нещо гнило в старата формула на БВП ("статистиката измерва всичко, освен онова, което прави живота достоен за живеене").

Самият Саймън Кузнец, след като напуска Националното бюро за икономически изследвания, предупреждава че „благополучието на една нация едва ли може да се разбере от измерването на националния доход“.

ПРОБЛЕМЪТ НА БВП СЕ КРИЕ в това, че той не отделя ползите от разходите – просто ги събира под графата „икономическа активност“. Увеличаването на БВП, икономическият растеж се превръщат в мантра, обсебват политиците и бизнеса.

Така се раждат илюзиите, че „икономическата торта ще расте до безкрайност“ и че „надиганият се прилив ще повдигне всички лодки“ – тоест, че икономическото развитие увеличава богатството и повишава стандарта на всички слоеве от обществото. В което вероятно се крият корените на днешното безпрецедентно социално неравенство. ►

► В книгата си „Икономика на благополучието: успехът в един свят без растеж“ професор Лоренцо Фиорамонти от Университета в Претория коментира, че правилото „растежът преди всичко“ доминира световната икономика още от края на 20-те години на миналия век. Нито една друга идеология не е била толкова могъща и всеобхватна: манията по икономически растеж дори бе обявена за основа не само на капитализма, но и на социализма.

ЗА ВСИЧКИ Е ЯСНО, ЧЕ БВП НЕВИНАГИ

отразява реалното качество на живота в дадена страна. Ето ви един пример: ако продам бърбреците си за пари, статистически икономиката расте. Но ако дам децата си в добро училище, ако купя продукти и сготвя за всички съседи, ако се погрижа за здравето на семейството, тогава няма растеж. Защото съм реализирал единствено разходи.

Ако държавата изсече всичките си дървета и ги продаде в чужбина, това ще бъде отбелязано като сериозен растеж и ще увеличи БВП. Но нищо не се случва, ако засади нови дървчета (в България, която днес е жертва на все по-алчна дърварска "мафия", това е особено удачен пример). Ако държавата опазва природните си богатства като гори и резервати, това не се отразява на икономическите показатели. Но ако ги приватизира, раздели на парцели и отдаде за експлоатация, БВП литва нагоре.

И още един парадокс: разрушителните явления оказват определено позитивно влияние върху БВП. Природните катаклизми, наводнения, горски пожари, земетресения предизвикват разрушения и щети, които трябва да бъдат възстановени – тоест налагат нови инвестиции от държавата или частни капитали. Според сега съществуващата формула за БВП, тези катастрофи ускоряват икономическия ръст.

ПО СЪЩАТА ЛОГИКА ВОЙНИТЕ, престъпленията, корупцията са импулси за растеж, защото принуждават държавата да купува все нови и нови оръжия, създава безброй охранителни фирми и увеличава цените на държавните услуги. Запазването на инфраструктурата, развиването ѝ, правейки я достъпна или безплатна, не носи никакво развитие. Но нейното разрушаване, построяване на нова и принуждаване на хората да плащат за това, дава сериозен импулс на икономиката. По същата логика превантивното здравеопазване е противоположно на развитието; но нуждата да се лекуват множество болни хора го стимулира. Неслучайно САЩ поддържат нефункционална здравна система, която обаче генерира 20 процента от БВП. В същото време обаче ОИСР изчислява, че отсъствието от работа поради заболявания през следващите 13 години ще ни струват 30 трилиона долара от загубен БВП.

КАТАСТРОФИ КАТО ВОЙНИТЕ в Сирия и Ирак, аварията в АЕЦ Фукушима, петролният разлив от Deepwater Horizon са манна небесна за икономиката – защото изискват огромни разходи за възстановяване на пораженията. Войната в Сирия струва 226 млрд. евро, аварията във Фукушима - 187 млрд. долара, петролното петно в Мексиканския залив глътна на ВР 18.7 млрд. долара – това са

Робърт Лафолет (вляво) получава наградата на Конгреса от президента Хари Труман, 1947
Robert La Follette (left) receiving the Collier's Congressional Award from President Harry S. Truman, 1947

огромни средства, които се отчитат като икономически растеж.

Днес държавите постоянно променят методиката на отчитане на БВП и с това винаги отбелязват растеж – една хитра математическа операция. Така например вече в САЩ се смятат за дългосрочни инвестиции разходите, свързани със създаване на филмови продукции, театрални постановки, музикални произведения, художествени фотографии, книги, звукозаписи. Най-новият елемент от БВП на САЩ е включването на дизайна на поздравителни картички - дейност, оценена на 400 млн. долара годишно.

Украйна, напук на кризата и гражданската война, също отчита растеж, след като включи в потребителската кошница зехтин, багета и пекинско зеле, и хитро извади месните консерви, конфитюра, какаото и сапуна. И хоп – инфлацията отчита отрицателни стойности.

В ГЕРМАНИЯ ЛЕГАЛНАТА ПРОСТИТУЦИЯ

прибавя към БВП над 7 милиарда евро годишно. В Холандия продажбата на марихуана също се отчита в националната статистика и носи 0.5% от БВП. Сега се говори, че статистиката би трябвало да отчита и домакинската работа на жените, а също и сексът у дома - удобно на „условната рента“, тоест колко биха платили партньорите, ако трябва да си осигурят секс-услуги извън дома. В тези условия БВП губи смисъла си на мерило за икономически напредък, а има само психо-хипнотичен ефект: ето че се развиваме, има растеж! Няма никаква криза. Животът си тече нормално, граждани, повече потребление, моля!

ДОРИ МЕЖДУНАРОДНИЯТ ВАЛУТЕН ФОНД

и неолиберални икономисти като проф. Лари Съмърс признават, че глобалната икономика навлиза в период на „трайна стагнация“ и това развитие ще бъде доминиращо през целия век. Потреблението в така наречените развити страни също е стигнало своя предел и все по-малко купувачи се намират за стоките и суровините, изнасяни от развиващите се страни. Енергията също е на изчерпване, а споразуменията за борба с климатичните промени изискват още по-големи ограничения. В резултат на това индустриалното производство намалява и това още повече ограничава растежа.

С изчезването на икономическия растеж като белег за успех, политиците се нуждаят от нов модел, нова визия, с който да се ангажират в бъдеще в своите програми.

НАЙ-ПРОЧУТИЯТ КРИТИК НА БВП

си остава нобеловият лауреат Джоузеф Стиглиц, който още в разгара на финансовата криза казваше, че не бива да се съди за икономиката на САЩ според БВП на глава от населението, защото за последните 30 години социалното разслоение е толкова голямо, че този индекс вече е станал безсмислен. Стиглиц предлага вместо това да се отчита само средният доход, който след началото на кризата през 2008 постоянно пада.

Други икономисти предлагат свои алтернативи на БВП, като Индекса за устойчиво развитие (Sustainable Development Index на

Световната банка, Индекса на екологичния отпечатък (Ecological Footprint) и Индекса на живата планета (Living Planet Index) на Световния фонд на дивата природа, Индексите за качество на живота и на човешкото развитие на ООН, Индекса за по-добър живот на ОИСР и така нататък.

ПРЕЗ 2009 ФРЕНСКИЯТ ПРЕЗИДЕНТ Никола Саркози създаде т. нар. "Комисия Стиглиц", в която освен него влязоха още четирима нобелисти (Кенет Ароу, Даниел Канеман, Джеймс Хекман и Амартия Сен), както и доста други от най-будните икономически умове на планетата. Тя имаше за задача да разработи „честен индикатор“ за икономическото развитие, но така и не успя да доведе работата си до успешен край.

Съществува още една група от индекси, получени чрез изследвания на качеството на живота, включително притежаване на жилище, свободно време, продължителност на живота. След най-известните е Индексът за качеството на живота (Quality-of-life index, Where-to-be-born index), разработен от Economist Intelligence Unit и прилаган от 2013.

Индексът на Организацията за икономическо развитие и сътрудничество се нарича Better Life Index и се прилага от 2011, като включва 11 показателя – жилища (условия и цени), доходи (домакинства и финансово състояние), работа (доходи, безработица), качество на общностите, образование, околна среда, управление (демокрация, свобода), здравеопазване, стандарт на живот, сигурност (престъпност), баланс работа-свободно време.

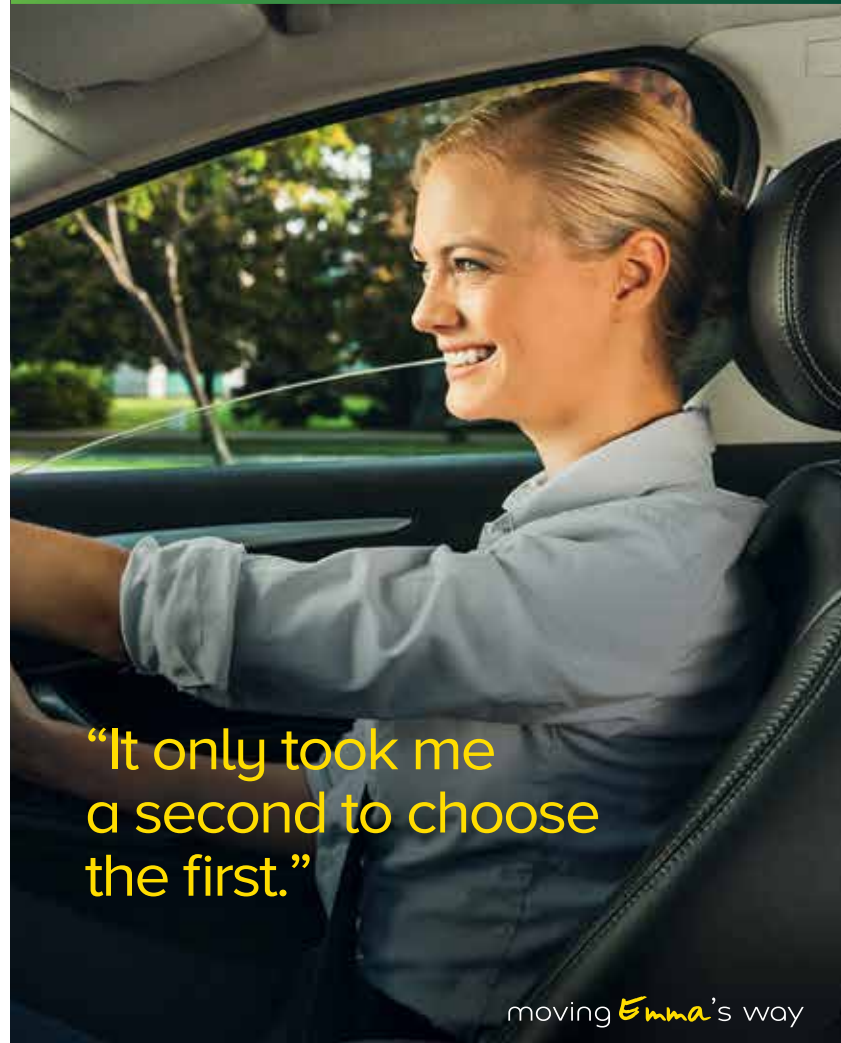
Най-близко до методиката на БВП е Индикаторът на истинския прогрес (Genuine progress indicator, GPI). Той е доста по-сложен и всеобхватен, защото включва множество показатели – в това число и вредите от замърсяването на околната среда, престъпността, броя на разводите и т. н.

Австралийски учени наскоро сравниха развитието на БВП и GPI за повечето развити страни в периода 1950 - 2003 година. Любопитно е, че до 70-те години двата индекса са имали почти идентични стойности. След това обаче БВП продължава да расте, докато GPI е в застой и дори в определени моменти спада. Историческият максимум на GPI е фиксиран през 1978 - наречена „най-щастливата година на човечеството“ - след което той пада с около 10 процента заради негативните тенденции в Европа и Северна Америка. Днес разликата между двата индекса е почти двойна в полза на БВП.

ОПАЗВАНЕТО НА ПРИРОДАТА също би трябвало да е част от богатството на една страна. В това отношение се правят опити от години - още през 1997 проф. Робърт Костанца и студентите му от Австралийския национален университет пресметнаха стойността на цялата биосфера на Земята - тя струва между 16 и 54 трилиона долара годишно (при глобален БВП от 18 трилиона). Това показва с какъв потенциал разполагат услугите в екосистемата за благосъстоянието на хората и какъв приход може да се генерира, стига да пренастроим логиката на нашите икономически цели.

НЕКА ОБОБЩИМ: ДЪРЖАВА, която се стреми единствено към ръст на БВП, по нищо не се отличава от корпорация, която мисли само за увеличаване на продажбите си.

Но, между нас казано, основанията за оптимизъм не са много. При всичките си недостатъци БВП има и едно огромно предимство: той си остава ясен и разбираем, въпреки постоянните промени и корекции. В основата си той все така е стъпил върху формулата, която Саймън Кузнец създава само за 4 месеца. Докато всички алтернативни методи за измерване на благосъстоянието имаха десетилетия да я изместят, и все още не са успели. ■

“It only took me
a second to choose
the first.”

moving *Emma's* way

Our job is to keep you
mobile 24 / 7!

Leading car rental and operational
leasing company in Bulgaria

Car & Van rental | Operational Leasing | Chauffeur Services

For car rental reservations or further information on innovative leasing solutions please contact us at office@europcar.bg, by phone on +359(0)700 18 688, online at europcar.bg or through our Facebook page EuropcarBulgaria.

THE

The most crucial economic indicator has reached the age of 85 - a good occasion to finally think of its fatal flaws

By VALERI TSENKOV / Photography SHUTTERSTOCK

The summer of 1932: discharged workers from the Ford River Rouge Complex in Dearborn, Michigan, are protesting and demanding compensations. The Police and private guards kill 5 and injure 60 people. At the same time, in front of the United States Capitol, World War I veterans are also demanding “compensations from the state” for their military service. Two thirds of the inhabitants of New York are relying on Municipal relief in order not to die of starvation.

THE PROTESTS DO NOT BRING MORE MONEY to the unemployed and the poor veterans, but they force the US Government to develop a formula, calculating the economic growth rate. This is how the Gross domestic product, or GDP, was born.

Up until the beginning of the 1930s the economies of states in general have not been subject to systematic measurement. Only individual indicators had been in existence, which, in accordance with the ideological beliefs of the economists had been leading to totally opposing conclusions. The lack of a unified index for the economic growth was particularly acutely felt before the Great Depression of 1929, when the economists were not able to come to an agreement if the economies are changing for the better, or they are deteriorating even more.

THE PROBLEM WAS TACKLED by a progressive young senator from Wisconsin called Robert La Follette Jr. He convinced the Congress of the need to draw up an official report on the income in the country, on the

grounds of which programmes to be developed for aiding the indigent. La Follette assigned this task to the 31-year-old Simon Smith Kuznets, or Semyon Abramovich Kuznets - an emigrant from the USSR and an economist who had graduated from the University of Pennsylvania.

In a few months Kuznets elaborated a quite simple formula for calculating the “national income”: it accounts for the final consumption of the families, the investments, the government procurements and the exportation. On this basis in 1934 the USA calculated its GDP for the first time, with the report becoming a sensation. The President Roosevelt used Kuznets’s formula in order to demonstrate the country’s recovery from the crisis and to be re-elected at the 1936 elections.

85 YEARS LATER HOWEVER, the situation is totally different. More and more leading economists such as Joseph Stiglitz, Robert Costanza or Lorenzo Fioramonti advise giving up GDP as an indicator for measuring wealth. As early as 1968 the Senator Robert Kennedy alarmed during his presidential campaign that there is something fundamentally wrong in the old GDP formula (“statistics measures everything, except that which makes life worthwhile”).

Simon Kuznets himself, after leaving the National Bureau of Economic Research, warns that “The welfare of a nation can scarcely be inferred from a measure of national income”.

THE PROBLEM OF GDP LIES in the fact that it does not separate the

CASINO SOFIA

benefit from the cost - it just puts them together under the heading "economic activity". The increasing of the GDP, the economic growth are becoming a mantra, they obsess the politicians and the business.

That is how the illusions are born, that "the economic pie will grow endlessly" and that "a rising tide lifts all boats" – that is to say that the economic growth increases wealth and raises the standard of all sectors of society. That is probably where the roots of today's unprecedented social inequality lie. In his book "Wellbeing Economy - Success in a World without Growth" Professor Lorenzo Fioramonti from the University of Pretoria commented that the rule "growth above all else" dominates the world economy as early as since the end of the 1920s. No other ideology has been as powerful and all-embracing: the obsession with economic growth was even declared a basis not only of capitalism, but of socialism as well.

IT IS CLEAR TO EVERYONE, THAT GDP DOES NOT ALWAYS reflect the real quality of life in a certain country. Here is an example: if I sell my kidneys for money, statistically the economy grows. But if I enroll my children in a good school, if I buy products and cook for all my neighbours, if I take care of the health of the family, then there is no growth. Because all I have realized is expenses. If the state cuts down all of its trees and sells them abroad, this will be noted as a serious growth and will increase the GDP. But nothing happens if new trees are planted (in Bulgaria, which today is a victim of an ever greedier woodcutter's "mafia", this is a particularly felicitous example). If the state protects its natural resources such as forests and reserves, this is not reflected in the economic indices. But if it privatizes them, parcels them up and grants them for exploitation, the GDP is soaring.

And yet another paradox: the destructive occurrences have a definitely positive impact on the GDP. The natural disasters, floods, forest fires, earthquakes cause destruction and damages that have to be repaired – i.e. they necessitate new investments by the state or by private capital. According to the GDP formula in existence at the moment, these catastrophes accelerate the economic growth.

BY AN EXTENSION OF THAT LOGIC, WARS, crimes, corruption are incentives to growth, because they compel the state to buy more and more new weapons, to establish a countless number of security companies and to increase the prices of government services. The preservation of the infrastructure, its development, making it accessible or free does not bring any progress. But its destruction, the construction of a new one and forcing the people to pay for that, gives a serious impetus to the economy. By the same token the preventive health care has an adverse effect to the progress; but the need to treat many ill people is stimulating it. It is no accident that the USA maintains a non-functional health care system, which however generates 20 per cent of the GDP. At the same time the OECD is calculating that absences from work due to illnesses during the next 13 years will cost us 30 trillion dollars of lost GDP though.

CATASTROPHES SUCH AS THE WARS in Syria and Iraq, the disaster at the Fukushima Nuclear Power Plant, the oil spill from Deepwater Horizon are manna for the economy - because they require huge expenses for repairing the damage. The war in Syria costs 226 billion euro, the Fukushima disaster - 187 billion dollars, the oil spill in the Gulf of Mexico cost BP 18.7 billion dollars - these are huge amounts of money which are accounted for as economic growth. Countries today are constantly changing the methodology of rendering an account of the GDP and thus are always reporting growth - a clever mathematical operation. For example, in the USA the expenses, related to the creation of film productions, theatrical plays, musical works, artistic photographs, books, sound recordings, are already considered long-term investments. The newest element of the GDP of the USA is the inclusion of the designing of greeting cards - an activity evaluated at 400 million dollars per year.

Ukraine, in defiance of the crisis and the civil war is also reporting growth, after it included olive oil, baguette, and napa cabbage in the consumer ▶

LIVE GAMES

AMERICAN ROULETTE

BLACK JACK

CARRIBBEAN POKER

THREE CARD POKER

CASINO TEXAS POKER

POKER ROOM

TEXAS HOLD`EM POKER

OMAHA POKER

CHINESE POKER

phone INFORMATION POKER ROOM

+359 878 170 161

SLOTS

PREMIER SERIES

WMS MULTI GAME

SUPER GAMINATORS

RISE OF RA

MEGA JACK

CAT 4 CASH

HOT GAME

ELECTRONIC

ROULETTE

CASINO OFFERS VERY ATTRACTIVE CONDITIONS
AND BONUSES FOR THE PLAYERS,
FREE FOOD, DRINKS AND TRANSPORT
FOR THE GOOD PLAYERS CASINO OFFERS
FREE ACCOMMODATION IN THE HOTEL

Radisson

RADISSON HOTEL SOFIA

4, NARODNO SABRANIE Sq.

e-mail: casinosofia@cebs.bg

www.casino-sofia.bg

free line +359 (0)800 18 800

phone: +359 2 980 10 60

Ако гържавата изсече всичките си гори,
мова ще говеде го сериозен растеж на БВП
If the state cuts down all of its trees and sells them
abroad, this will be noted as a serious growth

► basket and wily took out the tinned meat, the fruit preserve, the cocoa and the soap. And voila - the inflation displays negative values.

IN GERMANY THE LEGAL PROSTITUTION adds over 7 billion euro per year to the GDP. In the Netherlands the selling of marijuana is also accounted for in the national statistic and brings 0.5% of the GDP.

We are now hearing talk that the statistic should also render an account of women's domestic work, as well as of sex at home - like the "notional rent", i.e. how much would the partners pay if they have to buy themselves sexual services outside the home.

In this situation the GDP loses its meaning as a measure of economic growth, and has only a psycho-hypnotic effect instead: so we are developing, there is growth! There is no crisis. Life runs its normal course, citizens, more consumption, please!

EVEN THE INTERNATIONAL MONETARY FUND and neoliberal economists such as Larry Summers admit that the global economy is entering a period of "secular stagnation" and this development will be dominant throughout the entire century.

The consumption in the so called developed countries has also reached its limit and an ever decreasing number of buyers is found for the goods and raw materials, exported by the developing countries. Energy is also running low, and the agreements for combating climate change require increasing restrictions. As a result of that the manufacturing industry diminishes and this further constrains growth.

With the disappearance of economic growth as an indicator of success, the politicians need a new model, a new vision, which to undertake in the future in their programmes.

THE MOST FAMOUS CRITIC OF GDP remains the Nobel Prize-winning Joseph Stiglitz, who, as early as the height of the financial crisis, said that one should not judge of the US economy according to the GDP per capita, because the social differentiation has been so great during the last 30 years, that this index has already become preposterous. Stiglitz proposes to instead render an account of just the average income, which after the beginning of the crisis in 2008 is constantly decreasing. Other economists are proposing their own alternatives to GDP, such as World bank's Sustainable Development Index, World Wide Fund for Nature's Ecological Footprint and Living Planet Index, UN's Quality of Life Index and Human Development Index, OECD's Better Life Index and so on.

IN 2009 TE FRENCH PRESIDENT Nicolas Sarkozy established the so called "Stiglitz Commission", which was joined in addition to him, by four Nobel Prize-winners (Kenneth Arrow, Daniel Kahneman, James Heckman and Amartya Sen), as well as many other of the brightest economic

minds on the planet. It had the task of elaborating a "veracious indicator" for the economic development, but it never managed to take its work to a successful conclusion.

There is another group of indices in existence, obtained through surveys of the quality of life, including home ownership, leisure time, life expectancy. One of the most famous ones is the Quality-of-life index (Where-to-be-born index), elaborated by the Economist Intelligence Unit and applied since 2013.

The Organisation for Economic Co-operation and Development's index is called Better Life Index and is applied since 2011, and includes 11 indicators - housing (conditions and pricing), income (households and financial wealth), jobs (earnings, unemployment), quality of communities, education, environment, governance (democracy, freedom), health care, standard of living, safety (criminality), Work-life balance.

Closest to the methodology of GDP is the Genuine progress indicator, GPI. It is much more complex and comprehensive, because it comprises a multitude of indicators - including the damage caused by environmental pollution, crime, the number of divorces and so on.

Australian scientists have recently compared the development the GDP and the GPI for most of the developed countries in the period 1950-2003. Curiously, up until the 70s the two indices had almost identical values. However after that the GDP continues to increase, while the GPI is stagnant and in certain moments even decreases. The historic maximum of the GPI is fixed in 1978 - called "mankind's happiest year" - after which it dropped by around 10 per cent due to the negative tendencies in Europe and North America. Today the difference between the two indices is almost double to the advantage of the GDP.

THE CONSERVATION OF NATURE should also be a part of the wealth of a country. Attempts in this regard are being made for years - as early as 1997 Prof. Robert Costanza and his students from the Australian National University calculated the value of the entire Earth's biosphere - it is worth between 16 and 54 trillion dollars per year (with a global GDP of 18 trillion). This shows what a potential do the services in the ecosystem have for the well-being of people and what a revenue can be generated, if only we readjust the logic of our economic objectives.

SO, TO SUMMARISE: A COUNTRY, which aims only at a growth of the GDP, is no different than a corporation, which thinks only about increasing its sales. But, between you and me, the reasons for optimism are not many. For all its flaws, GDP also has one huge advantage: it remains clear and comprehensible, despite the constant changes and corrections. It is essentially still rooted on the formula, which Simon Kuznets created in just 4 months. While all alternative methods for measuring well-being had decades to displace it, and they have still not succeeded. ■

БИЗНЕС ЗА ХАМЕЛЕОНИ

BASF е вероятно най-приспособимата компания в историята на глобалния бизнес. А сега се готви да възседне електрическата вълна

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK, BASF

Когато преди две години германският гигант BASF навърши 150 години, главният изпълнителен директор Курт Бок даде може би най-необичайното обещание в историята на глобалните корпорации. "Ние и занапред, каза той, ще се опитаме да останем "забележително незабележими" за медиите".

ТОВА ВСЪЩНОСТ НЕ Е толкова изненадващо за компанията с

най-удивителните хамелеонски умения в световния бизнес; но ще бъде все по-трудно за изпълняване в следващите години, в които BASF и няколко от конкурентите му планират да изземат онази водеща роля в планетарната икономика, която през XX век се падаше на петролните гиганти.

Днес BASF е най-голямата химическа компания в света; но е извънредно трудно да ви кажем с какво точно се занимава. Първо,

германците се славят с постоянния си стремеж към иновации - всяка година те харчат минимум 2 милиарда евро за развойна дейност и подават средно по 1000 патентни заявления за нови изобретения.

И второ, поредица умели ръководители в Лудвигсхафен непрекъснато жонглират с различните поделения и дейности, за да гарантират, че корпорацията никога няма да изпадне в прекалена зависимост от само един свой бизнес. BASF без всякакви сантименти се отървава от онези начинания, които спрат да носят растеж и печалба; и в същото време непрекъснато придобива или създава нови.

ГЛАВНИЯТ ФОКУС на компанията в момента е свързан с очакваното масово навлизане на електрическите автомобили. Понастоящем BASF е сред основните производители на каталитични конвертори - устройствата, които намаляват вредните емисии на двигателите с вътрешно горене. Очакваният упадък на конвенционалните автомобили логично кара германците да се застраховат, като навлизат агресивно в сферата на електромобилите - и най-вече в производството на компоненти за батерии. От

химическите гиганти в тази област най-напреднала е белгийската Umicore. Но BASF планира съвсем скоро да скъси дистанцията. През юни тази година германската компания обяви, че ще инвестира 400 милиона евро в построяването на нови заводи за производство на катоди и катодни материали в Европа. Доставчик на повечето суровини ще е руската "Норилск Никел". Това ще позволи на BASF "да разшири своето производство на материали за батерии в глобален мащаб", коментира Кенет Лејн, президент на поделението за катализатори, цитиран от FT.

Според изчисления на швейцарската инвестиционна банка UBS прословутата "повратна точка", при която електромобилите ще се изравнят по цена с конвенционалните автомобили, ще настъпи още през 2019 - и ще отприщи истински бум. По-скептични наблюдатели отместват датата чак към 2025 и дори откъд. Но когато и да се случи, BASF иска да е готова да го използва.

СЪЗДАДЕНА НА 6 АПРИЛ 1865 в Манхайм от кръчмарския син Фридрих Енгелхорн, тази компания винаги е била удивително умела в приспособяването. Името е съкращение от Badische Anilin- und Soda-Fabrik - Баденска фабрика за анилин и сода, а централата е в Лудвигсхафен, на отсрещния бряг на Рейн, понеже градската управа в Манхайм се опасявала фабриката да не отрови въздуха в града. Фирмата бързо се ориентира в тепърва развиващия се сегмент на индустриалните оцветители, и сама разработва някои от най-успешните. Когато през 1880 Solvay създава по-евтин и практичен процес за производство на сода, BASF светкавично се отказва от този бизнес и насочва ресурсите си в други посоки. През следващите десетилетия компанията изобретява какво ли не: от оцветители до магнитната лента за аудиокасетите. ▶

Since 1979

Since 2016

Beratungs- & Orga-Control AG

Nordstrasse 1
CH-6302 Zug

boc@boczug.com

Blvd. Totleben, 53-55
BG-1606 Sofia

www.boczug.com

Our Services

- Setting up companies and fiduciary services
- Private Banking and exchange transactions network
- Moving to Switzerland
- Gold transactions
- Tax and auditing
- Representation / assignments abroad
- International Trade Platform

Corporate Chameleon

BASF is probably the best adapting company in the history of global business. And now it is about to catch the electric wave

By KALIN NIKOLOV / Фотография SHUTTERSTOCK, BASF

Two years ago, when Germany's BASF celebrated its 150th anniversary, the giant's CEO Kurt Bock gave what might be the most unusual promise in the history of global corporations. "We will try our best to remain spectacularly unspectacular for the media," he said.

IN FACT, THIS IS NOT a big surprise for the company recognized to possess the most astonishing chameleon skills in global business. However, it will be getting more and more difficult to fulfil this promise in the years to come when BASF, along with a few of its rivals, is planning to take away the leading role in the world economy that used to be attributed to the oil giants in the 20th century.

Today BASF is the largest chemical company in the world; but it is extremely difficult to tell what exactly its business is. First of all, the Germans are well known for being constantly striving for innovations: every year they spend no less than 2 billion euro on development activities and submit 1000 patent applications on average for new inventions.

Second, a number of skilful managers in Ludwigshafen keep juggling with its variety of departments and activities in order to guarantee that the corporation would never become too dependent on any single one of its businesses. With no strings attached, BASF gets rid of the initiatives that stop bringing it growth and money; in the meantime, it never stops acquiring or establishing new ones.

CURRENTLY, THE COMPANY is mainly focused on the expected large-scale invasion of electric cars. Right now BASF is among the major producers of catalytic converters, devices that reduce the harmful emissions of internal-combustion engines. The predicted decline of conventional cars logically moti-

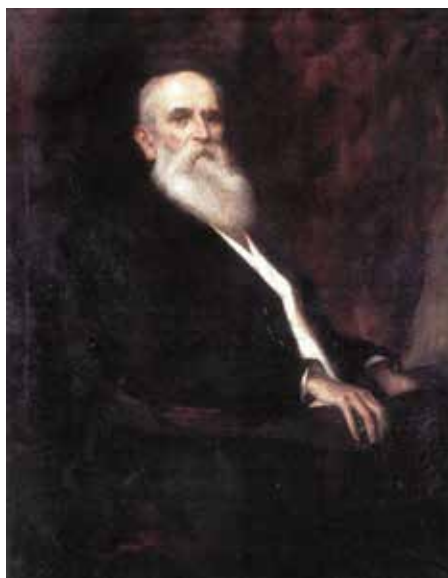
vates the Germans to insure themselves by aggressively entering the business of e-cars and mostly the production of battery components. Of all chemical giants operating in this field, the Belgian Umicore is occupying the leading position. However, BASF is planning on shortening the distance with it very soon. Last June the German company announced that it would invest 400 million euro in the construction of new plants for cathodes and cathodal materials in Europe. Most of the raw materials will be supplied by the Russian Norilsk Nickel. That will enable BASF "to expand its production of battery materials in a global scale", Kenneth Lane, president of the catalysts division was quoted as saying by the FT.

According to calculations of the UBS investment bank, the much expected "turning point" at which electric cars prices will get equal to

those of conventional cars will come as soon as 2019 - and will trigger a real boom. More sceptical observers move that date to 2025 and even further. But no matter when it happens, BASF wants to be ready to make use of it.

ESTABLISHED ON APRIL 6, 1865 in Manheim by Friedrich Engelhorn, the son of a publican, the company has always been amazingly good in adapting. Its name is an abbreviation from Badische Anilin- und Soda-Fabrik, and its headquarters are located in Ludwigshafen, on the opposite bank of Rhein, because the Manheim city council was afraid it might poison the air in the town. The company quickly found its place in the industrial colorants segment which was only starting to grow at the time and developed some of the most successful products itself. When in 1880 Solvay invented a cheaper and more practical process for soda production, BASF immediately quit the business and directed its resources to other segments. In the decades to come the company made quite a number of inventions: from colouring agents to the magnetic tape for audio cassettes. Polystyrene, used for the making of a great part of food packages, and styrofoam are its patents, too. And the so called Haber-Bosch process developed by BASF in the early 20th century enabled the large-scale and cheap production of fertilizers which significantly reduced starvation around the world (and also brought a Nobel prize to its inventors, Fritz Haber and Carl Bosch).

OF COURSE, THE HISTORY OF BASF included some dark moments, too. On September 21, 1921, a store-pit with 4500 tons of ammonia nitrate and ammonia sulphate in the company's Oppau factory exploded. This has remained one of the most frightening industrial incidents ever. The huge explosion killed 565 ►

Фридрих Енгелхорн / Friedrich Engelhorn

► Полистиренът, от който се правят значима част от опаковките за хранителни стоки, и стиропорът също са нейни патенти. А т. нар. процес Хабер-Бош, разработен от BASF в началото на XX век, позволява масовото и евтино производство на изкуствени торове, с което намалява значително глада по света (и, между другото, носи Нобелова награда на създателите си Фриц Хабер и Карл Бош).

ЕСТЕСТВЕНО, В ИСТОРИЯТА НА BASF има и немалко тъмни петна. На 21 септември 1921 във фабриката на компанията в Опау се възригвава силов с 4500 тона амониев нитрат и амониев сулфат. Това и до днешен си остава един от най-страшните индустриални инциденти в историята. 565 души са убити от огромната експлозия, която разрушава три четвърти от къщите в Опау, отнася стотици покриви в съседния Манхайм и е чуто като оглушителен тътен дори в отдалечения на 300 километра Мюнхен.

През 1925 BASF е един от учредителите на конгломерата I.G. Farben - гордостта на междувоенната германска индустрия, но също и икономическото рамо зад възхода на Адолф Хитлер. През Втората световна война компанията тясно си сътрудничи с нацистите; тъкмо тя държи патента и за зловещия Zyklon-B - отровен газ, създаден като пестицид, но използван в газовите камери на концлагерите. След войната I.G. Farben е ликвидирана от съюзниците, а повечето ѝ ръководители са съдени за престъпления срещу човечеството. Сред подсъдимите е и Карл Вюрстер, директор на един от заводите, който след оправдаването си се заема с възраждането на BASF. През 50-те компанията става един от символите на германското икономическо чудо и бързо започва глобална експанзия.

ДНЕС ЦЕНТРАЛАТА в Лудвигсхафен е цял малък град, с площ над 10 квадратни километра и със собствени улици, носещи имена като "Хлорна", "Амонячна", "Метанола". Почти 3000 километра тръби се вият над тях и свързват отделните цехове, пренасяйки вода, газ и различни химикали. BASF отдавна се е оттеглила от стоките за крайния потребител. Но нейните продукти се използват от почти всички компании, завзели ежедневието ни - от Nestle, през Adidas, до BMW и Mercedes. На практика за съвременния европеец е невъзможно да прекара и един ден, без да се докосне до нещо, произведено от BASF. А ако плановете на Курт Бок се събднат, скоро и отиването където и да било ще е немислимо без помощта на хората от Лудвигсхафен. ■

► people, destroyed three fourths of the houses in Oppau, carried away hundreds of roofs in neighbouring Mannheim, and was even heard as a thunderous roll in Munich, 300 km away.

In 1925, BASF was among the founders of the I.G. Farben conglomerate, the pride of German industry between the wars but also the economic pillar that supported the rise of Adolf Hitler. During the World War II the company collaborated closely with the Nazis; it is BASF that holds the patent for the ominous Zyklon-B, a poisonous gas created as a pesticide but used in the gas chambers in concentration camps. After the war I.G. Farben was liquidated by the allies, and most of its leaders were brought to court for crimes against humanity. Karl Wuerster, director of one of the plants, was among the culprits but as he was acquitted, he started working to revive BASF. In the 1950s the company became one of the symbols of Germany's economic miracle and quickly started a global expansion.

TODAY THE HEADQUARTERS in Ludwigshafen is a small town itself, spread on more than 10 square kilometres, with its own streets bearing names like Chlorine, Ammonia, Methanol. Pipes as long as 3000 km creep above them and connect the different shops, transporting water, gas, and chemicals. BASF has long quit the business with end consumer goods. Still, its products are used by almost every company dominating our everyday life - from Nestle and Adidas to BMW and Mercedes. In practice, modern Europeans barely spend a day without touching anything produced by BASF. And should the plans that Kurt Bock is making become reality, we'll soon find it impossible to reach any kind of destination without the help of Ludwigshafen's team either. ■

ЗЕЛЕНА СЪВЕСТ GREEN CONSCIENCE

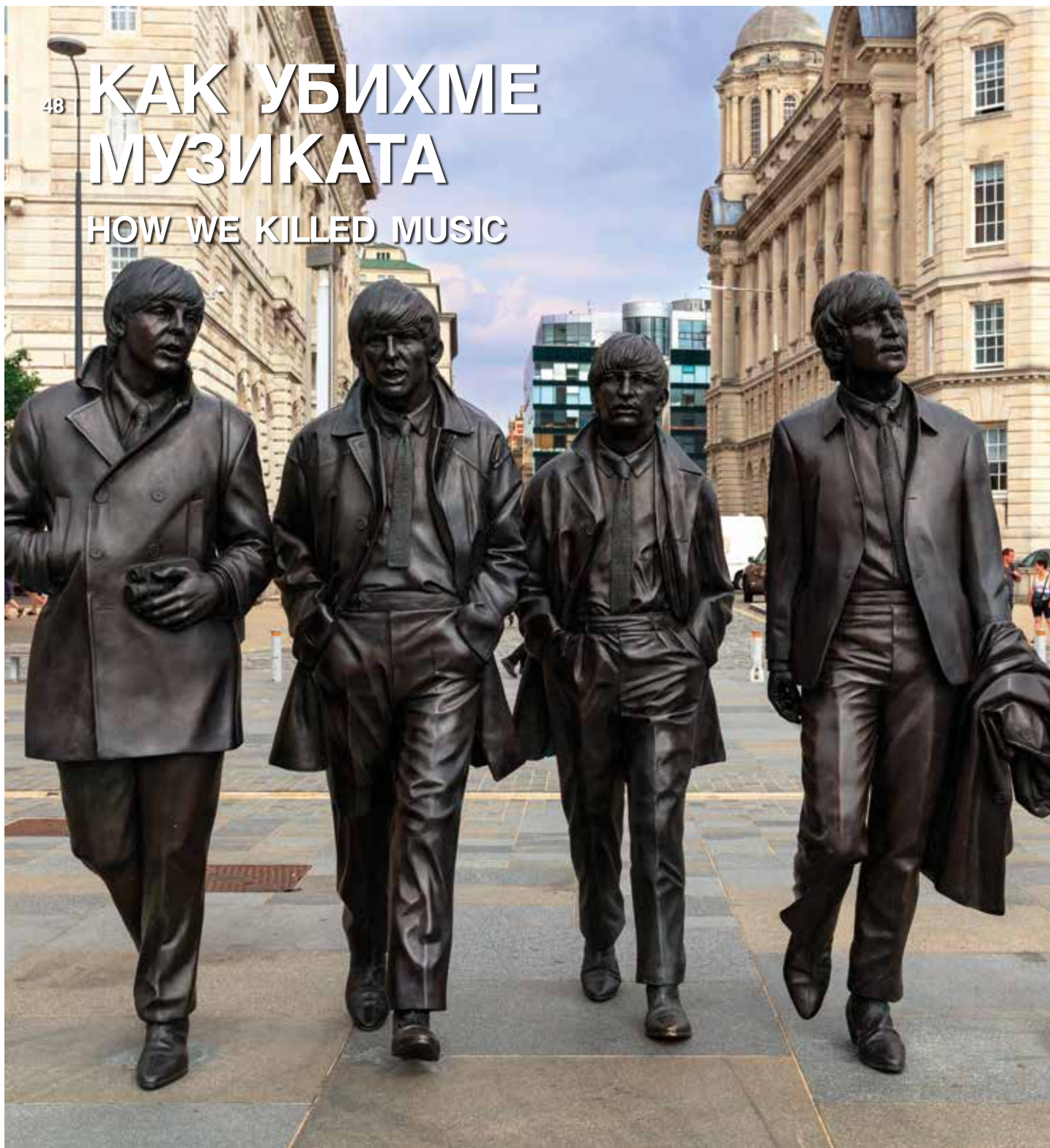
BASF има доста добра репутация, що се отнася до внедряването на екологични технологии. Компанията всяка година успява да намали количеството на отпадните продукти от производствата си и инвестира много, за да направи самите производства по-чисти. А понякога и печели от това. От години BASF прилага принципа Verbund - система за рециклиране на отпадъците, която понякога дава учудващо добри резултати. Като част от нея например компанията продава излишния си въглерод на производителите на безалкохолни напитки. Подобни схеми ѝ носят икономии на стойност 1 млрд. евро годишно.

BASF has quite a good reputation when it comes to the adoption of environmental technologies. Every year the company succeeds in reducing the amount of waste products from its processes and invests a lot in order to make the production itself cleaner. And sometimes it even makes profit of that. For years BASF has been applying the Verbund principle, a waste recycling system that happens to bring surprisingly good results. For example, as a part of it, the company sells its excess of carbon to soft drinks producers. Schemes of that kind bring it economies amounting to 1 billion euro every year.

48 **КАК УБИХМЕ
МУЗИКАТА**

HOW WE KILLED MUSIC

34 | **БЪЛГАРИЯ И ТРИТЕ МОРЕТА**
BULGARIA AND THE THREE SEAS

38 | **ИНТЕРВЮ: ЮРКИ КАТАЙНЕН**
INTERVIEW: JYRKI KATAINEN

България и трите морета

Подкрепата на Вашингтон може да вдъхне живот на най-амбициозната източноевропейска инициатива в последния четвърт век

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

"България на три морета" е любим лозунг на българските ултранационалисти - в чест на онази отпадна отминала епоха, когато страната е имала излаз не само на Черно, но и на Адриатическо, и Егейско море. След посещението на Доналд Тръмп в Полша и на срещата на G20 в Хамбург обаче "трите морета" могат да придобият съвсем друго значение.

ЗА ГЛОБАЛНИТЕ АНАЛИЗАТОРИ ключовите аспекти от европейското турне на Тръмп бяха други, разбира се. Повечето акцентираха върху срещата му при закрити врати с Владимир Путин; някои се спряха и на разговорите му с новия френски президент Еманюел Макрон, от които последният се надява да последва преразглеждане на позицията на Вашингтон по Парижкото споразумение за климата. Но за България и останалите страни от Източна и Централна Европа далеч по-голямо значение може да има отбивката на Тръмп до Варшава, за да присъства на срещата на върха за инициативата "Три морета".

"ТРИТЕ МОРЕТА" се родиха още преди година в Дубровник: съвместна инициатива на Полша и Хърватия, която включва още България, Унгария, Чехия, Словакия, Румъния, Литва, Естония, Латвия, Словения и Австрия. Прокламираните ѝ цели са най-вече икономически: да се засилят търговските връзки в региона (в момента повечето от тези страни, макар и съседи, търкуват значително по-малко помежду си, отколкото с еврозоната), и да се изгради липсващата инфраструктура (начело с Via Carpathia - магистрала, която трябва да свърже Прибалтика със Солун и да осигури вертикален транспортен коридор, който в момента липсва). Заг тези заявени икономически цели, разбира се, се крият и няколко негласни и политически: да се създаде блок, който да противодейства

и на германското, и на руското влияние в региона, и който да има малко повече тежест при общоевропейските обсъждания.

АКО ДОСЕГА НЕ СТЕ ЧУВАЛИ за тази инициатива, в това няма нищо чудно. Доскоро тя по нищо не се отличаваше от множество други регионални инициативи, започнали с гръмки и оптимистични фрази и после благополучно забравени, преди да са произвели каквото и да било резултат. Но нещата при "Трите морета" се промениха коренно в началото на юли, когато пред срещата на инициативата във Варшава говори Доналд Тръмп.

"Инициативата на Трите морета ще преобрази и изгради ново целя регион, и ще гарантира, че вашата инфраструктура, също като вашата отпаденост на свободата и върховенството на закона, ви причислява към Европа и към Запада", обяви Тръмп пред представителите на страните от инициативата, сред които и българският президент Румен Радев.

От икономическа гледна точка категоричната подкрепа на Тръмп за "Трите морета" е разбираема: една от главните инфраструктурни цели на инициативата е да осигури достъп на региона до новоизградения терминал за американски втечен природен газ в Полша. Но повечето

анализатори се интересуват повече от чисто политическите аспекти на тази подкрепа.

НЕМАЛКО ГЛАСОВЕ В ГЕРМАНИЯ например изразиха тревога, че заг горещото одобрение на Тръмп се крие опит да се внесе допълнителен разкол в Европейския съюз. Притеснителни за Берлин са и аналозите между тази инициатива и някогашното "Междуморие" (Intermarium) на Йозеф Пилсудски, полския лидер между двете Световни войни. Макар да не включва балканските страни, Междуморието е доста сходен проект, насочен най-вече срещу германското влияние в региона. Вашингтон също влага в инициативата доста повече от обикновената икономическа изгода. Трите морета са "истински проект на сигурността за XXI век", заяви Джеймс Л. Джоунс, генерал от запаса и председател на центъра по международна сигурност към Атлантическия съвет, на форум в Истанбул тази пролет.

АМЕРИКАНСКАТА НАМЕСА в инициативата се струва рискова и на известния полски политически анализатор Войцех Пшибилски, според когото създаването на такъв блок само ще отслаби влиянието на Вишеградската четворка на европейско ниво. На обратното мнение е философът и политолог Гжегож Левицки, който смята Трите морета за "много полезна геополитическа идея и нов инструмент на Европейската интеграция. Тя ще донесе повече международно признание на замесените държави, а не изолация. А активната подкрепа на президента на САЩ, независимо дали го харесваме или не, може само да помогне".

Последното не е сигурно: допълнително политизиране на уж икономическата инициатива само би засилило съпротивата срещу нея - и от Запад, и от Изток. ■

Президентът Румен Радев
Rumen Radev, Bulgaria's President

Bulgaria and the Three Seas

Washington's support could breathe life into the most ambitious Eastern European initiative in the last quarter century

By KALIN ANGELOV / Photography SHUTTERSTOCK

"Bulgaria on three seas!" is a favourite slogan of Bulgarian ultranationalists – honouring that long gone era when, besides on the Black Sea, the country also had an outlet on the Adriatic and the Aegean.

After Donald Trump's visit to Poland and the G20 Summit in Hamburg, however, the "three seas" could take on quite a different meaning.

TO GLOBAL ANALYSTS, there were of course other key aspects of Trump's European tour. Most focused on his closed-door meeting with Vladimir Putin; some also noted his talks with new French President Emmanuel Macron, which the latter hopes will lead Washington to reconsider its position on the Paris Climate Agreement.

But for Bulgaria and the rest of the CEE countries, Trump's stopover in Warsaw to attend the Three Seas Initiative (TSI) Summit could be far more important.

THE TSI WAS BORN back a year ago in Dubrovnik as a joint initiative of Poland and Croatia, also involving Bulgaria, Hungary, the Czech Republic, Slovakia, Romania, Lithuania, Estonia, Latvia, Slovenia and Austria. Its declared objectives are mainly economic: to boost trade contacts in the region (at present most of these countries, albeit neighbours, trade significantly less among themselves than with the eurozone) and to build the missing infrastructure (starting with Via Carpathia – a highway that is to link the Baltic with Thessaloniki and provide a vertical transport corridor that is currently lacking). These declared economic objectives do, of course, also hide several tacit and political ones: to set up a bloc to counteract both German and Russian influence in the region, and which would carry a little more weight in Europe-wide discussions.

IF YOU HAVEN'T HEARD about this initiative, it's no surprise. Until recently, it was just one of a multitude of other regional initiatives that started off with optimistic fanfare, only to be happily forgotten before having produced any

result. But the Three Seas experienced a sea change in early July when Donald Trump addressed the TSI summit in Warsaw.

"The Three Seas Initiative will transform and rebuild the entire region and ensure that your infrastructure, like your commitment to freedom and rule of law, binds you to all of Europe and, indeed, to the West," Trump told the representatives of the TSI countries, including Bulgarian President Rumen Radev.

From an economic point of view, Trump's categorical support for TSI is understandable: one of its main infrastructure objectives is to give the region access to the newly built terminal for American LNG in Poland. But most analysts are more interested in the purely political aspects of this support.

IN GERMANY, for example, many expressed concern that Trump's ardent endorsement disguised an attempt to further disunite the EU. Berlin is also worried about the analogies between this initiative and the Intermarium of Józef Piłsudski, the interwar Polish leader. Although it did not include the Balkan countries, the Intermarium was a very similar project, directed mainly against German influence in the region.

Washington, too, sees much more than the usual economic advantage in the initiative. The Three Seas Initiative is "a real twenty-first century security project," retired Marine Corps Gen. James L. Jones, chairman of the Atlantic Council's Brent Scowcroft Center on International Security, said at the Council's Istanbul Summit this spring.

THE AMERICAN INTERVENTION in the initiative also seems risky to well-known Polish political analyst Wojciech Przybylski, who believes that the setting up of such a bloc will only weaken the influence of the Visegrad Group at the European level. The opposite view is held by philosopher and political scientist Grzegorz Lewicki, who considers the Three Seas Initiative "a very useful geopolitical idea and a new instrument of European integration. It will rather bring appreciation, not isolation, to the countries involved. Furthermore, the active support for the TSI by the president of the United States, whether one likes him or not, can only help."

The latter is not certain: further politicisation of the supposedly economic initiative would only strengthen the opposition to it – from both West and East. ■

СЪГЛАСИЕ®

С поглед към твоето бъдеще

ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ

България е третият най-голям бенефициент от плана Юнкер

Вицепрезидентът на Европейската комисия Юрки Катайнен пред Bulgaria ON AIR

Текст: МАРИНА ГАНЧЕВА / Фотография: BULGARIA ON AIR, АРХИВ

Господин Катайнен, защо ЕС реши да похарчи милиарди за отбрана? Наскоро беше създаден специален фонд. Как ще бъдат разпределени парите? Някои експерти се опасяват, че това ще дублира НАТО?

Нашата цел не е да дублираме НАТО. НАТО и Европейският съюз са партньори и си сътрудничат много тясно по отношение на отбраната. Настоящият проблем не е, че страните-членки ще дублират нещо с НАТО. Проблемът е, че дублираме всичко 28 пъти. Всички страни-членки малко или

много инвестират в едни и същи способности. И това е реален проблем. Нито една страна не може да си позволи да инвестира достатъчно, за да защити сама всички останали. Искаме да засилим сътрудничеството и да използваме по-ефективно съществуващите ресурси. Искаме да подкрепим европейската отбранителна индустрия.

Колко гъвкава е Европа по отношение на Брекзит? Казахте, че е необходимо малко чудо, за да приключат преговорите

между ЕС и Великобритания...

Не знам дали гъвкавост е правилната дума. Ние се нуждаем от честна сделка с Великобритания по отношение на разходите и финансовите теми. Те имат определени отговорности и задължения. На второ място искаме да бъдем справедливи с европейските граждани във Великобритания, както и с британските граждани, които живеят в някои от 27-те страни-членки. Трябва да сме сигурни, че хората няма да страдат от Брекзит. На трето място трябва да намерим добре функциониращо решение по отношение на границите. Изобщо темата Брекзит е много деликатна. И всички трябва да си дадат ясна сметка за това. Тези три точки, които ви изброих, трябва да решим. Въпросът е изключително труден. И от техническа, и от политическа гледна точка. Но Европейският съюз остава настрана всички чувства и емоции, и се опитва да бъде максимално прагматичен.

Вие сте своеобразен посланик на Плана Юнкер. Приложим ли е той за България?

Всъщност България е третият най-голям потребител на Европейски фонд за стратегически инвестиции или, иначе казано, плана Юнкер. И това само доказва, че планът действа, както ние планирахме. Той предоставя, финансира, служи най-вече за частни инвестиции, засяга малките и средни предприятия, но и партньорите, и проектите от публичния сектор. Най-големият бенефициент е Естония, вторият е Испания, третият – България, четвъртият – Португалия, петият – Финландия, шестият – Словакия. Гърция е номер осем. Планът функционира много добре. 5 200 български малки и средни предприятия вече получават финансиране по тази линия.

През 2011 година ни поздравихте за финансовата дисциплина и реформите в България. Какво мислите днес?

Българската икономика става по-силна с всеки изминал ден, ако погледнем тържествения дълг, дефицита или растежа. През изминалите няколко години властите направиха някои много трудни реформи. Но те върнаха страната обратно в играта, повишиха доверието в нея. Това е задължително условие за растеж. Промените бяха трудни, но работят. Има обаче още работа за вършене. Например устойчивостта на финансовия сектор. Искам да акцентирам и върху образованието. Трябва да реформираме образователната система. Знаем, че правителството прави много в тази посока, но са нужни още инвестиции в тази сфера - в обучението на учители, в самия образователен процес. Привличането на най-бедната и уязвима част от населението в образователния процес е изключително важно за бъдещето на страната. ■

Юрки КАТАЙНЕН е заместник-председател на Европейската комисия и комисар по заетостта, инвестициите и конкурентоспособността. Преди това е бил министър-председател на Финландия (2011-2014)

ВЕРОЯТНО ЗНАЕШ, ЧЕ...

Добрите новини са
лошите новини.
Новините на телевизия
Bulgaria ON AIR не са
добри или лоши,
а базирани на факти.

**ON
AIR** ВУЛГАРИЯ

Да знаеш.
Да се информираш.

www.bgonair.bg

Bulgaria Is the Third Major Recipient of the Juncker Plan

Jyrki Katainen, vice-president of the European Commission, talks to Bulgaria ON AIR

By MARTINA GANCHEVA / Photography BULGARIA ON AIR, APXIB

Mister Katainen, why EU decided to spend billion on defense? A special fund has recently been set up. How will money be distributed? Some experts think this is a duplication of NATO, what do you think about it?

Actually our purpose is not to duplicate anything with NATO. NATO is supporting EU's defense cooperation very strongly. The current problem is not that the member states would duplicate anything with NATO but that we duplicate everything 28 times. All the 28 member states, in future 27 member states, are investing in more or less same capabilities. At this is the real problem. No country can afford to invest enough to defend what they are doing on their own. So that is why we want to increase the cooperation in joint acquisitions in order to use system resources more efficiently. And also we want to support European defense industry.

How flexible is Europe in terms of Brexit? You said that we need a little miracle to allow the end of negotiations between the EU and UK.

I don't know whether the flexibility is the right word or a right thing to assess but of course we need a fair deal with UK on expenses and financial issues because UK have a liabilities on the financial side. So this is one of the issues. The second is that we need a fair treatment of EU citizens in the UK as well as of the British in the EU 27 states. We have to make sure that people will not suffer of Brexit. The fair issue is that we have to find well functioning solution to

border issue, Northern Ireland and Republic of Ireland border issue. Brexit is a delicate issue. So those are the three major issues which we have to solve. Technically speaking is very difficult but EU has put all the emotions aside and tries to be as pragmatic as possible.

Jyrki Katainen is vice-president of the European Commission and Commissioner for Jobs, Growth, Investment and Competitiveness. He was Prime minister of Finland from 2011 to 2014.

You are some kind of ambassador of the Juncker plan. Is this plan applicable for Bulgaria?

Well actually Bulgaria is the third biggest user of the European Fund for Strategic Investments or the Juncker plan. And it shows that EFSI functions as we've planned, meaning that it is providing, financing mostly to private investment including small to medium size enterprises but also to public/private partnership projects. So the biggest user is Estonia, second – Spain, and the third is Bulgaria. Then there are Portugal, Finland and Slovakia. Greece is number 8. EFSI functions very well. We already know 5200 Bulgarian small and medium enterprises get financing.

In 2011 you have prized us for the financial reforms and the discipline. What do you think today about Bulgaria?

Bulgaria's economy is getting stronger in terms of public debt, deficit or growth. Very difficult reforms are being done by the authorities during the last few years had increased the credibility of the country. This is a precondition for growth. The changes were very difficult but it's worth it. There are still things to do for instance the sustainability of the financial sector. I would like to highlight the importance of the reform in the educational system. We know that the government is doing a lot but the investments in education, especially in teachers training and the inclusion of the most vulnerable groups of the society to the education is very important to the country. ■

Ипотечен кредит **ДОМ ЗА ТЕБ**

*От Вкъщи
по-хубаво няма!*

- С ниски лихви
- Честен подход и прозрачни условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

0800 11 400
www.ccbank.bg

Музика за гледане

Визуалната поп-култура отдавна напусна сцените и се прехвърли във футбола и дори в политиката

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография АРХИВ

Comment ça va? Comme ci, comme ci, comme ci, comme ça.

Дори няма нужда да превеждаме. Никой, роден през 1970, няма да забрави тези безхитроствени гуми, изплати на френски. „Как си?“, пита младежът. „Горе-долу“, отговаря девойката. Накрая нещо не могат да се разберат, защото тя е французйка, а той – холандец, дошъл за уикенда в Париж. И те, и ние, бившите юноши от 80-те, оставаме с усещането за „горе-долу“. Това „горе-долу“ е магията на поп-музиката и девизът на поп-културата въобще.

ЗАЩОТО ХОЛАНДЦИТЕ ОТ THE SHORTS бяха всичко, което наричаме „поп“: момчешка банда, танцуваден ритъм, запомнящ се припев, многоезичен текст, накратко - мулти-култни ентусиазъмът на щастливата и презадоволената Европа от края на ХХ век. И още: The Shorts са еднородна група. Правят големия хит през 1983 и се разпадат две години по-късно. Сега двамата от тях имат звукозаписни студиа, един – аптека, а четвъртият е детектив и още свири на бас-китара, когато не е на смяна.

Но тези момчета просто изглеждаха добре. Високи, руси холандци с китари по тогавашната Българска телевизия: помня въодушевлението на моите съученички - и разбира се, възмущението на нашата юношеска револуция. Впрочем, и манията по братя Аргирови бе сходно явление. Само дете от патриотична гордост ще кажа, че създадоха повече и по-хубави хитове. Жалко, че не бяха на английски.

С ЕДНА ДУМА, ПОПЪТ е музика за гледане. Не е САМО музика за гледане, но е предимно такава. Тя е визуален феномен и всеки ще го потвърди.

Може да не си чул нито един звук от Джъстин Бийбър, но си видял перчема му. Modern Talking бяха „русият и чернокосият“. Майкъл Джексън приличаше на герой от собствените си клипове. Army of Lovers играеха на границата между половете с грим и сценична феерия. Магона създаде индустрията на образа – смирена девица и хищна хиена, с леко мускулесто, разголено тяло. А Леуди Гага? Една и съща с това, че всеки път е различна. Днес е с рокля на сурови пържолки, утре е гримирана в черно, вдругиден имитира Мерилин Монро. А свършените тела от „Треска в събота вечер?“, а шпагатите на Бритни Спърс, а визуалните псевдоними на Spice Girls? Примерите са безброй, карнавалът – безкраен.

КАК ЗАПОЧНА ТОВА? Разбира се, с Елвис Пресли и The Beatles. Но ключовият факт е, че техният Голям взрив в края на 50-те съвпадна с възхода на телевизията. Зрителите видяха чупката в кръста на Пресли и момчешкия чар на четворката от Ливърпул – и истерията

избухна.

Само половин век по-рано героите на тангото нямаха този шанс. Карлос Гарсел бе мощен, но призрачен мит. Девойки се самоубиха в пламъци, имитирайки смъртта му, когато научиха за фаталната самолетна катастрофа. Опитайте обаче да извикате в своето въображение образа му! Трудно, нали? Затова попът трябва да благодари на телевизията.

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПРЕДВИДИ ВЗРИВА, се казваше Дейвид Боуи, или по-точно Дейвид Робърт Джоунс, Зиги Старгъст, Майор Том, Пилат Понтийски и Кралят на гоблините. Той заложи на образа и на неговата вечна изменчивост. Това го изстреля в небесата. Боуи е типичното „горе-долу“. Така и не разбрахме дали бе бисексуален наистина, дали обичаше сценичните си превъплъщения – или след работа ги е захвърлял нетърпеливо, като изпотен клоунски костюм. Наследството му обаче живее - в Леуди Гага и в шарената индустрия на попа, където маската стои наравно, че и по-горе от гласа, стиха, хармонията.

В КРАЯ НА 70-ТЕ ТЕЛЕВИЗИЯТА СТАНА цветна. Някъде тогава се заговори за рока и за попа като отделни неща. Кое тук е причината, кое – следствието - нека кажат по-умните. Аз, обикновеният зрител, видях как по това време рокът загълба в музиката, а попът – в изображението.

Не сте ли съгласни? Ами вижте 80-те. Да, големите рок-групи имаха своето шоу на образа с маските на KISS, талисмана Еги на Iron Maiden, кожените якета на Judas Priest. Но не може да има и сравнение с визуалните пиршества на Майкъл Джексън и Магона. Така, поне за моето поколение, се появи разделението на „музика за слушане“ и „музика за гледане“. Първата изработваше послание и идентичност; втората предимно забавляваше. Бяха различни гледни точки към света. Рокът оправдаваше бунта, попът – конформизма.

И ЕТО ГИ, ПОП-ИДОЛИТЕ отпреди три десетилетия: млади момчета като New Kids On The Block или съблазнителни гами като трите незабравими „С“ – Самдра, Саманта Фокс и Си Си Кеч. Ние, юношите, обръщаме внимание на гамите – но само визуално. Няма да крия, радваше ни чипото носле на Самдра и особено пищните гърди на Саманта. От техните песни обаче нищо не запомнихме. Нещо повече, да ги слушаш бе срамно. Можеше само да ги гледаш. Десетки шофьори на автобуси и тирове ни улесняваха, като гържаха техните снимки на предното стъкло, между чистачките, плюшеното меченце и портрета на Йосиф Висарионович Сталин.

Като казах „шофьори“, та се сетих. Балканският вкус също създаде своята музика за гледане. Нейната икона бе Лепя Брена, която някак преля в Цеца Величкович. Брена беше символът на успеха в Титовия „горе-долу“ социализъм и раздрусаната атмосфера на кафаната, където любов, сила и галавера си подават ръка под масата. И до днес половинките на лидерите в постюгославското пространство лъщят на перхигрол.

MTV ДОЙДЕ ТЪКМО НАВРЕМЕ, за да създаде образността, от която попът имаше нужда. Видеоклипът бе тържеството и кулминацията на „музиката за гледане“. Забележете, в клиповете на рокджуките имаше главно китари, погскоци (най-високо скачаха Van Halen) и кувееща тълпа. Майкъл Джексън обаче лансира истински произведения на изкуството. Незабравими ще останат вампирите в „Thriller“ и променящият лицата морфинг-ефект в „Black or White“. А Евровизия, създава ABBA и Дана Интернешънъл, доказа, че видът, прическата, костюмът и шоуто присъждат победата в този повече телевизионен, отколкото музикален конкурс, коронясващ визуални чудовища като метълите от „Лорди“ и травестита Кончита Вурст.

Така попът окончателно се превърна във визуална култура, а после в житейски модел. Уорхол създаде поп-арт, Дейвид Бекъм - поп-футбол, а канадският премиер Джъстин Трюдо - поп-политика. Чакайте! Канадец, с прическа, красиво лице и име „Джъстин“: това не беше ли Джъстин Бийбър? В постмодерния свят премиерът и поп-идолът явно са едно и също.

ВЪПРОСЪТ Е ДАЛИ ТОВА, което роди „музиката за гледане“, няма да я убие? Дали неизбежният упадък на телевизията няма да повлече след себе си културата, която наричаме „поп“? Едва ли. Телевизията прелива в други визуални технологии: интернет, социалните медии, виртуалната реалност. А там образът не е мощен; направо е всемогъщ. Там изображенията не съблазняват, а крещат. Там музиката ще се слее с 3D картината, докосване и мирис. И ще образува нещо трето, едновременно прекрасно и плашещо, мамещо и болезнено, като сонета на Рембо „Гласните“ или състоянието синестезия, където звукът има цвят, а образът – мирис. Там премиерът ще стане певец, „горе“ ще стане „долу“, а ние, обърканите и щастливо упоените, ще примигваме пред властната сила на сменящите се картинки.

Секунда кагър, секунда и половина – нов, нов, нов. Сотте сі, сотте сі, сотте сі, сотте ца. ■

World Luxury
Spa
Awards
WINNER 2015

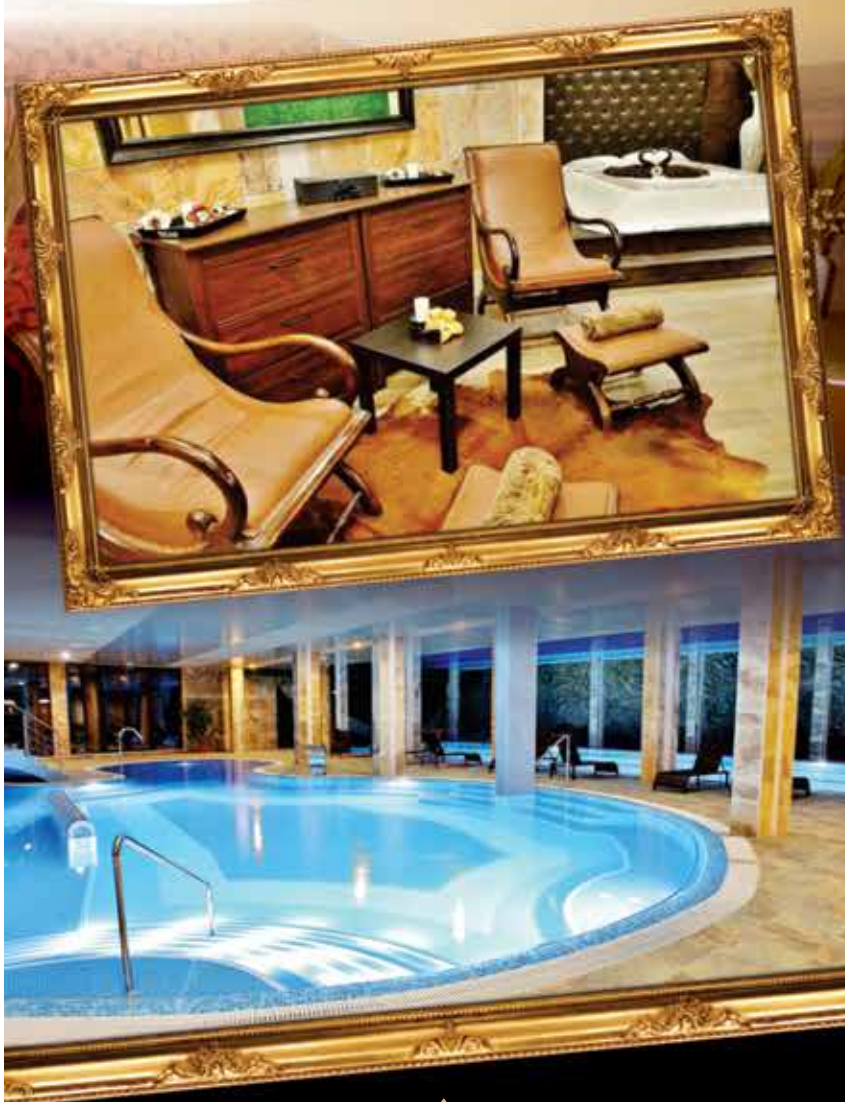
www.victoria-spa.com

Victoria Spa / original page /

VICTORIA SPA

★★★★★
THE REAL ASIAN SPA & BALNEO

Hotel Ramada Princess, Sofia - +359 895 79 29 38
Pulse fitness, 132 Bulgaria blvd + 359 897 99 41 01
Hotel Royal Spa, Velingrad - + 359 895 79 28 39
Grand Hotel Bansko +359 897 99 41 00
Grand Hotel Sveti Vlas + 359 892 222 818
Hotel Royal Beach Barcelo, Sunny Beach
+ 359 893 88 29 29

Park, Hotel & Spa Infinity, Velingrad +359 887 99 06 99
Hotel Wyndham Princess Batumi, Georgia
+995 599 31 30 12

MUSIC FOR WATCHING

Visual pop culture has long since left the stage and moved to football and even politics

Comment ça va? Comme ci, comme ci, comme ci, comme ça.

We don't even need to translate this. Nobody born in 1970 will forget these artless words sung in French. "How's it going?" the boy asks. "So-so", the girl answers. In the end they cannot understand each other because she's French and he a Dutchman who has come to Paris for the weekend. They, as well as we, the youths of the 1980s, are left with a feeling of "so-so". This "so-so" is the magic of pop music and the motto of pop culture in general.

BECAUSE THE MEMBERS OF THE DUTCH BAND THE SHORTS were everything we call "pop": boy band, dance rhythm, catchy tune, multilingual text, in short – the multi-culti enthusiasm of happy and satisfied Europe of the late 20th century. And more: The Shorts were a one-hit wonder. They stormed the charts in 1983 and broke up two years later. Two of its members now own recording studios, one has a pharmacy, and the fourth is a detective who still plays the bass guitar when he's off duty. But these boys just looked good. Tall, blond Dutchmen with guitars on then Bulgarian television: I still remember the excitement of the girls in my class and, of course, our indignant teenage jealousy. In fact, the craze for the Argirov Brothers was a similar phenomenon. Out of patriotic pride I will say that they had

more and better hits. It's a pity they were not in English.

IN SHORT, POP is music for watching. It is not ONLY music for watching, it is mainly such. It is a visual phenomenon and everyone will agree. You may not have heard a single note of Justin Bieber, but you've seen his hairdo. Modern Talking were "the blond and black-haired guys". Michael Jackson looked like a star out of his own video clips. Army of Lovers played on the gender border with make-up and special stage effects. Madonna created the image industry: humble virgin and femme fatale, with a slightly muscular, sparsely clad body. And what about Lady Gaga? Always the same by being different every time. Wearing a meat dress today, black make-up tomorrow, imitating Marilyn Monroe the day after that. And what about the perfect bodies of Saturday Night Fever, Britney Spears' splits, and the Spice Girls' aliases? The examples are countless, the carnival endless.

HOW DID IT ALL START? With Elvis Presley and The Beatles, of course. But the key fact is that they exploded on the scene in the late 1950s, when television swept the world. Audiences saw Presley's gyrating hips and the boyish charm of the four from Liverpool – and went hysterical.

Just a quarter of a century earlier tango stars did not have that chance. Carlos Gardel was a powerful, but shadowy myth. Girls chose to perish in flames, imitating his death, when they heard of the fatal air crash. But just try to conjure his image in your mind! Not an easy thing, right? That's why pop must be grateful to television.

THE MAN WHO FORESAW THE EXPLOSION was called David Bowie, or more precisely David Robert Jones, Ziggy Stardust, Major Tom, Pontius Pilate and the Goblin King. He staked on the image and its eternal versatility. This catapulted him sky-high. Bowie was the typical "so-so". We never found out whether he was really bisexual, whether he liked his scenic transformations, or whether he impatiently shed them after work, like a sweaty clown costume. But his legacy is alive – in Lady Gaga and the colourful pop industry, where the mask is a on a par, if not even higher, than voice, verse, harmony.

COLOUR TELEVISION ARRIVED IN THE LATE 1970s. Somewhere around that time people started talking about rock and pop as separate things. What the cause was and what the effect is for the experts to say. I, the ordinary viewer, saw how at that time rock delved deep into music and pop into image.

You don't agree? Well, just look at the 1980s. True, the big rock bands had their image show with the KISS masks, Iron Maiden's mascot Eddie, Judas Priest's leather jackets. But nothing can compare with the visual feasts of Michael Jackson and Madonna. Thus, for my generation at least, the division of "music for listening" and "music for watching" appeared. The former produced a message and identity, the latter was mainly entertaining. They were two different views of the world. Rock justified rebellion, pop justified conformism.

SO HERE THEY ARE, THE POP IDOLS of three decades ago: young boys like New Kids On The Block or seductive ladies like Sandra, Samantha Fox and C. C. Catch. We teenagers paid attention to the ladies, but only visually. I won't hide that we liked Sandra's snub nose and especially Samantha's big boobs. But we remembered nothing of their songs. What is more, listening to them was embarrassing. You could only watch them. Lots of bus and truck drivers helped us by sticking their pictures on the windscreen, between windscreen wipers, teddy bear and Stalin's portrait. Speaking of "drivers", I remember that the

Balkan taste also produced its own music for watching. Its icon, Lepa Brena, somehow merged into Ceca Veličković. Brena was the success symbol in Tito's "so-so" socialism and the unbridled atmosphere of the kafanas, where love, strength and shady deals shook hands under the table. Even today, the better halves of the leaders in post-Yugoslav space are reminiscent of peroxide blondes.

MTV CAME JUST IN TIME to create the imagery pop needed. Video was the triumph and culmination of the "music for watching". Note that rocker videos featured mainly guitars, jumps (Van Halen jumping highest) and head-banging crowds. Michael Jackson, however, launched genuine works of art. The vampires in Thriller and the face morphing effect in Black or White are unforgettable. And Eurovision, which created ABBA and Dana International, proved that appearance, hairstyle, costumes and show bestow victory in this television, rather than musical contest, crowning visual monsters such as Lordi and drag queen Conchita Wurst.

Thus pop ultimately turned into visual culture, and then into a role model. Warhol created pop

art, David Beckham pop football, and Canadian Prime Minister Justin Trudeau pop politics. Wait! A Canadian with a hairstyle, handsome face and the name Justin: wasn't that Justin Bieber? In the postmodern world, prime minister and pop idol are clearly the same.

THE QUESTION IS WHETHER that which bred "music for watching" won't kill it? Will the inevitable decline of television also bring pop culture down with it? Hardly. Television fuses into other visual technologies: internet, social media, virtual reality. And there the image is not merely powerful, it is all-powerful. There the images do not tempt, they scream. There music will blend with 3D pictures, touch and smell. And it will form a third thing, at the same time wonderful and frightening, deceiving and painful, like Rimbaud's Sonnet of the Vowels or the state of synesthesia, where sound has colour, and image smell. There the premier will become a singer, and we, confused and happily doped, will blink our eyes before the potent power of the changing pictures.

New frames every second, second and a half. Comme ci, comme ci, comme ci, comme ça. ■

RADISSON BLU HOTEL
4 Narodno Sabranie Sq.
M. +359 887 27 35 97
Working hours:
10:00 – 02:00 h every day

MALL OF SOFIA
101 Alexander Stamboliyski Blvd.
M. +359 889 51 37 98
Working hours:
10.00 – 21.00 h every day

SOFIA AIRPORT
Terminal 2, 1 Hristofor Columb Blvd.
M. +359 886 66 57 47
Working hours:
05:00 – 21:00 h every day

THE MALL
115 Tzarigradsko Shosse Blvd.
M. +359 884 76 00 07
10:00 – 22:00 h every day

SERDIKA CENTER
48 Sitnyakovo Blvd.
M. +359 887 72 10 01
10:00 – 22:00 h every day

BULGARIA MALL
69 Bulgaria Blvd.
M. +359 888 40 06 70
10:00 – 22:00 h every day

PARK CENTER SOFIA
2 Arsenalski Blvd.
M. +359 888 88 11 27
10:00 – 22:00 h every day

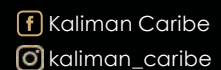
PARADISE CENTER
100 Cherni vrah Blvd.
M. +359 882 47 05 23
Working hours:
10:00 – 22:00 every day

SOFIA RING MALL
214 Okolovrasten pat Blvd.
M. +359 888 600 191
Working hours:
10:00 – 22:00 every day

VINOPLY SOFIA
5 Paprat Str.
M. +359 879 444 441
Monday – Friday: 07:30 – 21:00 h
Saturday – Sunday: 09:00 – 21:00 h

More **La Casa del Habano**, **Premium Cigars&Tobacco** and **Vinopoly** boutiques are all around Bulgaria at www.kalimancaribe.com

Follow us

KALIMAN CARIBE

HONORED TO REPRESENT
THE HABANOS MASTERPIECES

КАК УБИХМЕ МУЗИКАТА

Упадъкът на попа и рока започна преди точно 30 години със старта на MTV и, по всичко личи, ще бъде завършен от Spotify

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Първите подобни заглавия се появиха още през 1999 с появата на Napster, позабравения вече инструмент за свободен обмен на музика онлайн. И после започнаха да стават все по-отчаяни с всеки следващ удар на интернет по звукозаписната индустрия - торентите, YouTube, Spotify... Хората започнаха да слушат музиката безплатно, вместо да си я купуват. Звукозаписните гиганти се съпротивля-

ваха отчаяно и хвърлиха стотици милиони долари в лобирание и съдебни дела - без всякакъв ефект. Докато накрая не подвиха опашки и не седнаха да помислят как могат да печелят и от интернет. Резултатите вече са факт: през 2016 продажбите на музика в САЩ, най-големия пазар в света, са се увеличили с 11% - рекорден ръст от 2008 насам. Над половината от тези продажби идват от streaming услуги

като Spotify или YouTube. По всичко личи, че след толкова медийни епитафии музикалната индустрия все пак няма да умре. Има само един проблем: междувремето като че ли умря самата музика. И, колкото и да е парадоксално, причина за това са не звукозаписните гиганти и не Spotify. Причината сте вие. А също и аз.

РАЗБИРА СЕ, ВСЯКО ПО-СТАРО ПОКОЛЕ-

7.7 млрд. долара са били общите продажби на музика в САЩ през 2016 по данни на RIAA. 51% от тях са дошли от стрийминг услуги като Spotify, Pandora и YouTube. Иначе продажбите върху материални носители са пет пъти по-малки, отколкото през 2010.

НИЕ ще ви каже, че днешната музика изобщо не е толкова добра, колкото беше едно време. Казвали са го за Елвис, The Beatles, Led Zepelin, U2 и Мадона, та какво остава за Джъстин Бибър и Бийонсе.

Но това сега е друго, по две причини. Първо, упадъкът в популярната музика може да се измери научно. И второ, причините за него са очевидни и невъзможни за пренебрегване.

Като говорим за упадък, имаме предвид, че популярната музика става все по-еднотипна, все по-повтаряща се, а самите изпълнители изглеждат като отлети по калъп (ОК, по четири-пет различни калъпа). Все по-рядко се срещат музиканти със собствено присъствие, което да е невъзможно да сбъркаш с друг. Ейми Уайнхаус, която си отиде печално рано преди шест години, бе едно от последните такива яв-

ления в популярната музика - но и тя изтъкваше по-скоро с гласа и присъствието си, а не защото песните ѝ бяха кой знае колко по-различни от останалите. The Economist наскоро си припомни с носталгия за нея и, между другото, обобщил в едно изречение големия проблем на музиката днес: "В една индустрия на фабрично произвеждани идоли и на звук, сътворяван от комисии, тя изтъкваше като нещо истинско". ▶

► **ВПРОЧЕМ НЕ Е НЕОБХОДИМО** да вярвате на субективната ни преценка по въпроса. Още през 2012 група испански учени - Жоан Сера, Алваро Корал, Мариан Богуня, Мартин Аро и Хосеп Аркос - направиха мащабно изследване на процесите в популярната музика, обхванало над 464 000 различни записа.

Закljučенията им, публикувани в авторитетното Scientific Reports, показват, че в последните години песните стават все по-сходни една с друга. Разнообразието в преходите между различните комбинации от ноти непрекъснато намалява. Намалява и "тембровата палтра" - тоест богатството от използвани инструменти и звуци. За сметка на това има явна тенденция песните да стават все по-гръмки.

ЗАЩО СЕ СЛУЧВА ТОВА? В края на краищата днес технологиите ни дават почти неограничени възможности в областта на звука; обменът между музикалните култури е по-лесен отвсякога и един композитор може да черпи вдъхновение от десетки различни школи и традиции, а не само от онази, в която е възпитан. Защо тогава музиката става все по-еднаква?

Обяснението е съвсем простичко: заради нас.

Интернет и социалните мрежи дават безпрецедентно пълна и точна обратна връзка; звукозаписните компании и продуцентите знаят с удивителна точност кое би се харесало и кое не. Както писа Дерек Томпсън в една нашумяла статия за The Atlantic, днес публиката има незапомнена власт и свобода да определя вкусовете в музиката. И за какво използва тази власт и свобода? "За да иска една и съща песен, отново и отново", отбелязва Томпсън. "Ако музиката днес е монотонна, повърхностна и повтаряща се, то е, защото ние я искаме такава".

Получава се малко като в онзи анекдот за Хенри Форд, който казал: Ако бях попитал клиентите си какво превозно средство искат, щях да ми отговорят - по-бърз кон (всъщност цитатът е фалшив, някъде от 90-те години, но отлично илюстрира проблема). Хората по начало предпочитат познатото пред непознатото - то се възприема по-лесно, не изисква особени интелектуални усилия. В наши дни, когато сме претоварени от информация и от неща, борещи се за вниманието ни, тази склонност се засилва още повече.

НО ТАЗИ УМСТВЕНА ЛЕНОСТ на публиката е само част от обяснението. Другата част е в огромния технологичен арсенал, с който разполага днес звукозаписната

индустрия.

Навремето звукозаписните компании разчитаха на особения нюх на мениджърите си, за да разпознаят потенциалните хитове. Самите изпълнители бяха готови да убиват за шанса да бъдат чути от някой влиятелен мениджър или радио дигрей. Организаторите на концерти се влияеха най-вече от пътните разписания и прогнозите за времето. Дори музикалните класации, като създадената още през 1958 Billboard Hot 100, се правеха на база малко мъзлявите (и невинаги безпристрастни) сведения от собствениците на магазините за музика.

ДНЕС ОТ ТОВА НЯМА И ПОМЕН. Музикалната индустрия знае с почти абсолютна

БОХЕМСКА РАПСОДИЯ BOHEMIAN RHAPSODY

'Bohemian Rhapsody' на Queen е вероятно първият музикален видеоклип в съвременния смисъл на думата. И, естествено, се е появил съвсем случайно. Просто поканата групата да гостува в популярното шоу Top of the Pops дошла, докато Фреди и компания били на турне. Затова решили да запишат песента на видео. "Влиянието ѝ не може да бъде преувеличено - тя на практика изобрети музикалното видео 7 години преди появата на MTV", писа списание Rolling Stone.

Queen's Bohemian Rhapsody is probably the first music video in the modern sense of the word. And, of course, it happened quite by chance. It was simply that the band received an invitation to appear in the popular Top of the Pops show while Freddy & Co were on tour. So they decided to record the song on video. "Its influence cannot be exaggerated - it practically invented the music video seven years before MTV went on the air," Rolling Stone magazine wrote.

точност кое парче има потенциал да бъде хит. Знае го благодарение на колосалните масиви от информация, събирани от Spotify, Pandora и дори Shazam, уж безобидното приложение на смартфона ви, което разпознава песните само с няколко секунди слушане.

Shazam записва средно 20 милиона търсения на ден. Нещо повече - може да ви ги категоризира по локация, пол, възраст и какви ли не групи показатели. Ако сте продуцент, трябва просто да уредите да пуснат интересувашото ви парче по радиото в някое малко градче. От реакцията, която то предизвика, ще знаете дали има шансове.

Съществуват и консултантски компании като Next Big Sound, които събират масиви данни от Spotify, YouTube, Instagram и прочие (Facebook по определени причини не е надежден източник за музика; Wikipedia обаче е много полезна). После на тяхна база чрез специален алгоритъм могат да определят кои още напълно неизвестни изпълнители имат потенциала да преуспеят. Клиенти са им звукозаписните гиганти, които плащат шестцифрени суми за годишен абонамент. Успеемостта на алгоритъма е около 20% - тоест един от всеки пет посочени действително става звезда. Може и да не ви звучи кой знае колко внушително, но в епохата преди интернет продуцентите имаха под 1% успеваемост. Съществуват и услуги като HitPredictor, която пуска на слушателите си предварителни откъси от парчета и измерва реакциите им, благодарение на което през 2015 успя да предвиди 48 от 50-те най-големи хита по американското радио.

ФАКТЪТ, ЧЕ СЕ ТЪРСИ ПОЗНАТОТО и че компаниите добре знаят какви мелодии и ритми имат успех, се отразяват зле на творчеството. Някога първото ниво на музикалната пирамида бяха стотици хиляди гаражни творци или групи, които сами си търсеха пътя, експериментираха и в крайна сметка излъчваха от радиците си онзи митичен 1% неподправени таланти. Днес това не само не се насърчава, но дори напротив. Композирането като професия запада, защото все повече се отдалечава от изкуството и все повече се доближава до занаятите. А новата реалност на дигитална дистрибуция е направо катастрофална за независимите композитори. Мишел Люис, автор на нашумелия преди години британски хит Wings (изпълнен от Little Mix), разкаваше потресена как за 3 млн. слушания на песента в Spotify получила чек за... 17 долара и 72 цента. Дори шансът случайно да попаднете на концерт на непозната група и да я харе-

сате непрекъснато намалява. Просто защото организаторите на концерти също ползват Spotify, за да знаят с точност в кой град има публика за клиентите им и дори кои точно песни да изпълнят там, за да се харесат (това, естествено, не важи за българските "промоутъри", голяма част от които си живеят щастливо в 80-те години).

ИМА И ОЩЕ ЕДИН ПИРОН В КОВЧЕГА на съвременната музика, но той всъщност е доста по-стар от интернет. За американците той датира от 1 август 1981, когато MTV излъчи първия си клип - символично погбрания 'Video Killed the Radio Star' на The Buggles. За европейците - от 1 август 1987, точно преди 30 години, когато стартираха излъчванията на MTV Europe, със също толкова символично погбрания 'Money for Nothing' на Dire Straits (*Now that ain't workin' that's the way to do it / Play the guitar on the MTV*).

Началото на MTV бе почти комично. В САЩ музикалната телевизия имаше при стартирането си едва стотина клипа, при това повечето - на слабо популярни зад океана британски групи. Наложи се менџърите да ходят по звукозаписните компании и да ги убеждават спешно да заснемат и видео. Самото излъчване от време на време прекъсваше и се виждаше черен екран, докато се смени видеокасетата с клиповете (да не забравяме, че по онова време в България имаше една телевизия, която излъчваше само сутрин и вечер).

Но от това плахо начало тръгна колосалната промяна в популярната музика. Най-добре я бе обобщил един британски музикален критик: допреди MTV беше важно каква музика правиш, или колко добре я изпълняваш. След MTV стана най-важно как изглеждаш. MTV окончателно гооформира концепцията за музиката като за продукт, а не творба, и направи възможни явления като Бритни Спийрс и Джъстин Бийбър.

Тази концепция днес е по-могъща отвсякога; но MTV отдавна вече не я владее. Естествената среда на музикалното видео днес са YouTube и сходните платформи; музикалната телевизия е в непрекъснат упадък и дори отчаяните опити да замени музиката с реалити формати не ѝ помагат особено: по данни на Nielsen за последните пет години каналът е загубил 40% от публиката си в най-важния възрастов диапазон, 12-34 години.

Коемо може и да ви прозвучи като поетично възмездие за изиграната роля в убийството на музиката. Само не забравяйте, че MTV имаше и съучастници в това престъпление: всички нас пред телевизорите. ■

ПЕТТЕ НАЙ-ВЛИЯТЕЛНИ АЛБУМА В ИСТОРИЯТА

Не казвайте нищо. Знаем, че да се селектират петте най-велики музикални албума на всички времена, е непосилна задача. Преди време списание Rolling Stone се опита да селектира Top 100, после разшири бройката до 250 и накрая от немай къде стъкми Top 500 – което не попречи после да получи десетки хиляди гневни писма от типа "Защо не сте включили любимата ми група Annihilator?".

Други издания опитаха различен подход, пренебрезвайки напълно публиката и побирайки по свой собствен вкус. В резултат на това иначе уважаваното New Musical Express определи като най-велик албум на всички времена... The Stone Roses на The Stone Roses, а Mojo си избра Pet Sounds на The Beach Boys. Британското Radio 2 пък наскоро залитна в другата крайност, позволявайки пълна демокрация – и затова 4 от петте най-велики албума се оказаха на популярни съвременни групи (начело с Coldplay и Keane). Ето докъде се стига, когато дадеш право на глас на 14-годишните. Поучени от този ценен опит, ние изобщо няма да се опитваме да погберем най-великия албум. Вместо това ще се помъчим да определим най-влиятелния – онзи, който е оказал най-силно (и трайно) въздействие и на публиката, и на други музиканти след него.

5. ЕЛВИС ПРЕСЛИ – ELVIS PRESLEY, 1956.

Чък Бери е смятан за съзателя на рок-музиката, но именно Елвис я превърна в онова, което е днес – господстващ ритъм, начин на живот и най-верен приятел на всеки тийнейджър.

Първият албум на Краля, който носи името му, е записан за няма и два дни през януари 1956.

Това е първият рок албум в историята, озлявил класацията на Billboard, и първият, продаден в над милион тираж.

Бунтарските прически, плакатите в детските стаи, култът към звездите: всичко започва от тази скромна плоча.

4. LED ZEPPELIN – IV, 1971. След като

приключили записите, китаристът Джими Пейдж бил готов да убеди в свъвършеното качество на този албум, че предложил да го пуснат на пазара без всякакви надписи. И досега четвъртата плоча на "Цепелин" си няма официално име – нито пък от обложката ѝ можете да разберете какво се крие вътре. А вътре се крие есенцията на най-великата хард-рок група на всички времена: от рок-химните като Rock and

Roll и Black Dog, през лиричната Going to California и умопомрачителния блус на When the Levee Breaks, та чак до Stairway to Heaven, която не е счурила всички рекорди на класацията единствено защото никога не е издавана като сингъл и съответно не е участвала в тях.

3. PINK FLOYD – "THE DARK SIDE OF THE MOON", 1973. Някои смятат музиката

на "Пинк Флойд" за твърде елитарна и интелектуална – един вид, недостатъчно масова. Но обикновените, "масови" албума се затържат в класацията на Billboard по няколко седмици или месеци. А "Тъмната страна на луната" попадна там с излизането си през 1973 и остана в Top 100 цели 741 седмици – или точно 15 години. Тази плоча промени стандартите за техника на звукозапис, доказа, че рок музиката не е просто дрънкане на китара и елементарни стихчета, и в крайна сметка си остава също толкова слушана днес, колкото бе и преди 40 години. За колко други албума можем да го кажем?

2. МАЙКЪЛ ДЖЕКСЪН – THRILLER, 1982. Има две причини да при-

числяваме този поп-албум, продуциран от гениалния Куинси Джоунс, към най-влиятелните на всички времена. Първо, той за пръв път показва, че поп-музиката може да създава суперзвезди с трайност над две години. На него дължим Магона, Джъстин Тимбърлейк и дори Бритни (това похвала ли е всъщност?).

Втората причина – и наистина съществената – е, че просто всеки го има. С над 65 милиона легални продажби по цял свят, това е най-купуваният албум в историята, и е трудно дори да си представим, че нещо някога ще му отнеме това постижение.

1. THE BEATLES – SGT. PEPPER'S LONELY HEARTS CLUB BAND, 1967. Толкова сме

свикнали да слушаме колко новаторски, основополагащ и революционен е този албум, че може дори леко да ни е втръснало. Това, което трябва да направите, е да забравите всякакви приказки и просто да си го пуснете. В историята на музиката няма по-блестящо съчетание на звук, текст, концепция, звукозаписна техника и обложка. Това е албумът, след който популярната музика престана да бъде средство да се отпуснем и може би да потанцуваме. И се превърна в средство да изразяваме най-важните неща в живота.

The decline of pop and rock started exactly 30 years ago with the launch of MTV and, as it appears, will be completed by Spotify

By KONSTANTIN TOMOV / Photography SHUTTERSTOCK

The first such headlines appeared back in 1999 with the emergence of Napster, the by now somewhat forgotten free online music exchange tool. And then became ever more desperate with every new blow the Internet delivered to the record industry – to Torrents, YouTube, Spotify... People started listening to music for free, instead of buying it. The recording giants resisted desperately and threw hundreds of millions of dollars into lobbying and lawsuits – to no avail. Until they finally caved in and sat down to think how they could profit from the Internet as well. The results are already a fact: in 2016 music sales in the United States, the world's largest market, jumped by 11% - a record growth since 2008. More than half of these sales come from streaming services like Spotify or YouTube. It seems that after so many media epitaphs, the music industry will not die after all. There is only one problem: meanwhile music itself seems to have died. And, oddly enough,

the reason for this are neither the recording giants, nor Spotify. The reason is you. And me, too.

OF COURSE, ANY OLDER GENERATION will tell you that today's music is not as good as it once was. It's been said about Elvis, The Beatles, Led Zeppelin, U2 and Madonna, not to mention Justin Bieber and Beyoncé. But this is different now, for two reasons. First, the decline in popular music can be measured scientifically. And, secondly, the reasons for it are obvious and impossible to ignore. Speaking of decline, what we have in mind is that popular music is becoming ever more similar, ever more repetitive, and the artists themselves look like they came out of the same mould (OK, four-five different moulds). We rarely come across musicians with an unmistakable presence. Amy Winehouse, who left this world before her time six years ago, was one of the last such phenomena in pop music

– but she, too, stood out mainly with her voice and stage presence, and not because her songs were all that different from the rest. The Economist recently recalled her with nostalgia, and, among other things, summed up the big problem of music today in one sentence: "In an industry of factory-produced icons and committee-born sounds, she stood out as the real thing."

ACTUALLY, YOU DON'T HAVE TO take our word for it. Back in 2012, a group of Spanish scientists - Joan Serrà, Álvaro Corral, Marián Boguñá, Martín Haro and Josep Arcos – conducted a large-scale study on the processes in popular music, which covered over 464,000 different recordings. Their conclusions, published in the prestigious Scientific Reports journal, showed that in recent years songs are becoming more and more similar to each other. The variations in the transitions between different pitch combinations

are constantly decreasing. The "timbral palette", i.e. the wealth of instruments and sounds used, is also homogenised. Instead, there is a marked trend towards louder volumes.

WHY IS THIS HAPPENING? After all, technology today provides almost unlimited possibilities when it comes to sound; the exchange between musical cultures is easier than ever, and composer can draw inspiration from dozens of different schools and traditions, not only from the one they're trained in. Then why is music ever more similar?

The explanation is quite simple: because of us.

The Internet and the social networks provide full and accurate feedback as never before; record companies and producers know with astonishing accuracy what people will like and what not. As Derek Thompson wrote in an interesting article for The Atlantic, audiences today have the unprecedented power and freedom to define music tastes. And what do they use this power and freedom for? "For wanting to hear the same song over and over again," Thompson says. "If music today is monotonous, superficial and repetitive, it's because we want it to be like that."

It's a bit like that anecdote about Henry Ford who said: If I had asked people what transport they wanted, they would have said faster horses (actually the quote is not original, dating from some time in the 1990s, but it serves to perfectly illustrate the problem). People generally prefer the familiar to the unknown - it is easier to adopt and requires no particular mental effort. In this day and age, when we are overburdened with information and things vying for our attention, this tendency is even greater.

BUT THIS MENTAL LAZINESS of audiences is just part of the explanation. The other part is in the huge technological arsenal the record industry has today.

In the past, record companies relied on the special knack of their managers to recognize potential hits. Artists were ready to kill for the chance to be heard by some influential manager or radio DJ. Concert organisers were mostly influenced by travel schedules and weather reports. Even the music charts, like Billboard Hot 100, existing since 1958, were compiled on the basis of the somewhat vague (and not always impartial) information of music store owners.

TODAY THERE IS NO TRACE LEFT OF THIS.

The music industry knows with almost absolute accuracy which song has the potential to become a hit. It knows it thanks to the huge array of information collected by Spotify, Pandora and even Shazam, a supposedly harmless smartphone app that can identify songs after ▶

THE FIVE MOST INFLUENTIAL ALBUMS EVER

Don't say a thing. We know that to choose the five greatest music albums of all time is an impossible task. Some time ago, Rolling Stone magazine tried to select the Top 100, then expanded the number to 250, and finally put together Top 500 – which did not keep it from later receiving tens of thousands of angry letters of the kind of "Why didn't you include my favourite band Annihilator?"

Other publications tried different approaches, completely ignoring audiences and choosing according to their own taste. As a result, the otherwise respected New Musical Express named as the greatest album of all time The Stone Roses of The Stone Roses, while Mojo chose Pet Sounds of The Beach Boys. British Radio 2 recently fell into the other extreme, allowing for full democracy – and so four of the five greatest albums turned out to be those of popular bands (headed by Coldplay and Keane). That's what happens when you give 14-year-olds the right to vote.

Learning from this valuable experience, we won't attempt to choose the greatest album. Instead, we will try to name the most influential one - the album with the strongest (and lasting) impact on audiences and the musicians coming after it.

5. ELVIS PRESLEY – ELVIS PRESLEY, 1956.

Chuck Berry is considered as the inventor of rock music, but it was Elvis who turned it into what it is today – scintillating rhythm, lifestyle and a teenager's best friend.

The first album of the King, named after him, was recorded in less than two days in January 1956. It was the first rock album in history, which topped the Billboard chart, and the first sold in over one million copies. The defiant hairstyles, the posters at home, the cult of stars: it all started with this modest record.

4. LED ZEPPELIN – IV, 1971. After

they finished recording, guitarist Jimmy Page was so convinced of the perfect quality of this album, that he suggested to release it untitled. Led Zeppelin's fourth record still does not have an official name – nor does the album cover tell you what's hidden inside it. But the inside hides the essence of the greatest hard rock band of all time: from rock hymns like Rock and Roll and Black Dog, via the lyrical Going to California and the mind-blowing blues of When the Levee Breaks, right up to Stairway to Heaven, which did not break all chart records simply because it was never released as a single and therefore did not feature in the rankings.

3. PINK FLOYD – "THE DARK SIDE OF THE MOON", 1973.

There are those who consider the music of Pink Floyd as too elitist and intellectual – not intended for the broad public, as it were. But ordinary albums stayed in the Billboard charts for several weeks or months. Whereas The Dark Side of The Moon hit the chart when it was released in 1973 and stayed in the Top 100 for no less than 741 weeks – or exactly 15 years. This record changed recording technique standards, proved that rock music is more than just strumming a guitar and basic lyrics, and, in the final analysis, is listened to as much today as it was 40 years ago. How many other albums can claim that?

2. MICHAEL JACKSON – THRILLER, 1982.

There are two reasons to count this pop album, produced by the brilliant Quincy Jones, among the most influential ones of all time. First, it showed for the first time that pop

music can create superstars surviving longer than two years. It paved the way for Madonna, Justin Timberlake, and even Britney (actually, is this praiseworthy?).

The second reason – and the key one – is that simply everybody's got it. With over 65 million legal sales globally, this is the best-selling album ever, and it is even difficult to imagine that anything could ever top this.

1. THE BEATLES – SGT. PEPPER'S LONELY HEARTS CLUB BAND, 1967.

We are so used to hearing how innovative, groundbreaking and revolutionary this album is that we might even be a bit fed up with it. What you have to do is forget everything and just listen to it.

Music history knows of no more brilliant combination of sound, text, concept, recording technique and album cover. This is the album after which popular music stopped being a means of relaxing and maybe for dancing. And became a way of expressing the most important things in life.

7.7 billion dollars were the revenues from recorded music in the US in 2016, according to RIAA data. Of these, 51% were accounted for by steaming services such as Spotify, Pandora and YouTube. Otherwise, sales of physical carriers were five times lower than in 2010.

► only a few seconds.

Shazam records an average of 20 million users each day. What's more, it can categorize them by location, gender, age and various other indicators. If you're a producer, you just have to arrange to play the track you're interested in on a small town radio station. The reaction to it will tell you if it has a chance.

There are also consulting companies like Next Big Sound which collect data from Spotify, YouTube, Instagram, and so on (for certain reasons, Facebook is not a reliable source of music; Wikipedia, however, is very useful). Based on them, through a special algorithm they can then determine which completely unknown artist has the potential to succeed. Their customers are the recording giants who pay six-digit sums for an annual subscription. The algorithm has a success rate of about 20% - i.e. one out of five does really become a star. It may not sound all that impressive, but in the pre-Internet age producers had a success rate of less than 1%. There are also services like HitPredictor, which plays song excerpts to listeners and measures their reactions, thanks to which it managed to predict 48 of the 50 greatest hits on American radio in 2015.

THE FACT THAT PEOPLE LOOK FOR THE FAMILIAR and that companies know perfectly well which tunes and rhythms are successful, reflect badly on creativity. At one time, the bottom level of the musical pyramid comprised hundreds of garage artists or groups that tried to make it on their own, experimented and

eventually produced that mythical 1% of genuine talents.

Today this is not only discouraged, on the contrary even. Composing as a profession is declining because it is increasingly moving away from art and getting closer to crafts. And the new reality of digital distribution is absolutely catastrophic for independent composers. Michelle Lewis, who co-wrote the hit Wings (performed by British girl group Little Mix), was shocked to find that for three million streams on Spotify she received a cheque for... 17 dollars and 72 cents.

Even the chance of accidentally attending a concert of an unknown group and like it is constantly decreasing. Simply because concert organisers also use Spotify to know exactly which city has an audience for their clients and even exactly which songs to perform to appeal to it (this, of course, does not apply to Bulgarian "promoters", many of whom seem still live happily in the 1980s).

THERE IS ONE MORE NAIL IN THE COFFIN of modern music, but it is actually much older than the Internet. For Americans, it dates from 1 August 1981, when MTV aired its first music video – the symbolically chosen Video Killed the Radio Star of The Buggles. For Europeans – since 1 August 1987, exactly 30 years ago, when MTV Europe was launched with the just as symbolically chosen Money for Nothing of Dire Straits (Now that ain't workin' that's the way you do it / Play the guitar on the MTV). The beginning of MTV was almost comical.

When it was launched in the United States, music television only had about a hundred videos, moreover – most were of British groups that were little known overseas. Managers were forced to approach the record companies and persuade them to urgently also make videos. The broadcast itself was interrupted from time to time, revealing a black screen, until video tapes were replaced by video clips (let's not forget that at the time there was one television in Bulgaria which broadcast only in the morning and evening).

But this timid start paved the way for the colossal change in popular music. It was best summed up by a British music critic: Before MTV it was all about the music. After MTV it was all about the visual. MTV ultimately shaped the concept of music as a product, rather than a creation, and made phenomena like Britney Spears and Justin Bieber possible.

This concept is more powerful than ever today; but MTV has long since stopped controlling it. The natural environment of music videos today are YouTube and similar platforms; music television is in constant decline and even the desperate attempts to replace music with reality formats do not help much: according to a Nielsen survey, over the last five years the channel has lost 40% of its audience in the most important age range, 12-34 years.

Which may sound like poetic justice for the role played in killing music. Just don't forget that MTV had accomplices in this crime: all of us in front of the television. ■

82 | ПРИВИЛЕГИРОВАНА
КЛАСА
PRIVILEGED CLASS

58 | ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЧУМАТА
RETURN OF THE PLAGUE

78 | ОТ РЪКАТА НА СВЕТЕЦА
BY THE HAND OF THE SAINT

БАТЕРИЯ, КОЯТО СЕ ЗАРЕЖДА ЗА СЕКУНДА?

Една от най-госагните страни на модерния живот е нуждата непрекъснато да зареждаме мобилните си устройства. При очертаващата се електрическа революция при автомобилите госагата ще се угвои.

А СЕГА СИ ПРЕДСТАВЕТЕ батерия, способна да се зареди изцяло не за 45 минути при смартфона, и не за 10 часа при автомобила, а само за някакви си части от секундата. Ако работата на Института по наноматериали към Университета Дрексел в САЩ върви по план, още след три-четири години подобни батерии ще са факт и ще премахнат най-голямата пречка за налагането на електромобилите.

В ОСНОВАТА НА ТАЗИ ТЕХНОЛОГИЯ е изцяло нов двуизмерен материал, наречен МХепе. Открит за пръв път едва през 2011, той се състои от два различни слоя с себелйна едва няколко атома, съставени от метални нитриди или карбиди. До момента екипът на професорите Мишел Барсум и Юрий Гогоци е разработил близо 100 различни типа МХепе, за разнообразни приложения. Предназначеният за батерии се състои от титаниев карбид и специален хидрогел, които образуват нещо като сандвич. Главното предимство на този материал е неговата свръхбърза проводимост.

ПРИ СЪВРЕМЕННИТЕ БАТЕРИИ йоните се насочват в специални "портове", които на практика задържат електрическия заряд. Проблемът е, че пътечките до тези портове са ограничен брой - затова зареждането отнема много време. Освен това част от йоните така и не достигат до крайната цел, което води до загуба на енергия. Ако обаче електродите на батерията се изработят от подобен МХепе, ограничените пътечки до портовете ще се заместят с "широки магистрала", както обяснява членът на екипа Мария Лукацкая. Дори батериите с най-голям капацитет ще се нуждаят само от броени секунди за пълно зареждане.

ОТКРИТИЕТО Е ПАТЕНТОВАНО и публикувано в авторитетното списание Nature. Проф. Гогоци признава, че ще трябва поне три години, за да стане то готово за комерсиална употреба, но не се съмнява, че технологията ще работи и че цената за производството ѝ ще бъде достъпна. ■

ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЧУМАТА

"Черната смърт", покосила над една трета от населението на Европа през 1348 година, отново шества по планетата. При това далеч не само в най-изостаналите страни. В югозападната част на САЩ се регистрират средно 7-8 случая годишно на бубонна чума. Причинител е бактерията *Yersinia pestis*, която се пренася от бълхи и косвено - от гризачи. Няма разработена ваксина и макар болестта да се повлиява от антибиотици, ако лечението закъснее, вероятността от летален изход е висока. Общо по света между 2010 и 2015 година са регистрирани 3248 заболявания и 584 смъртни случая. ■

**Производството на България
е на исторически връх от
над 50 млрд. евро**

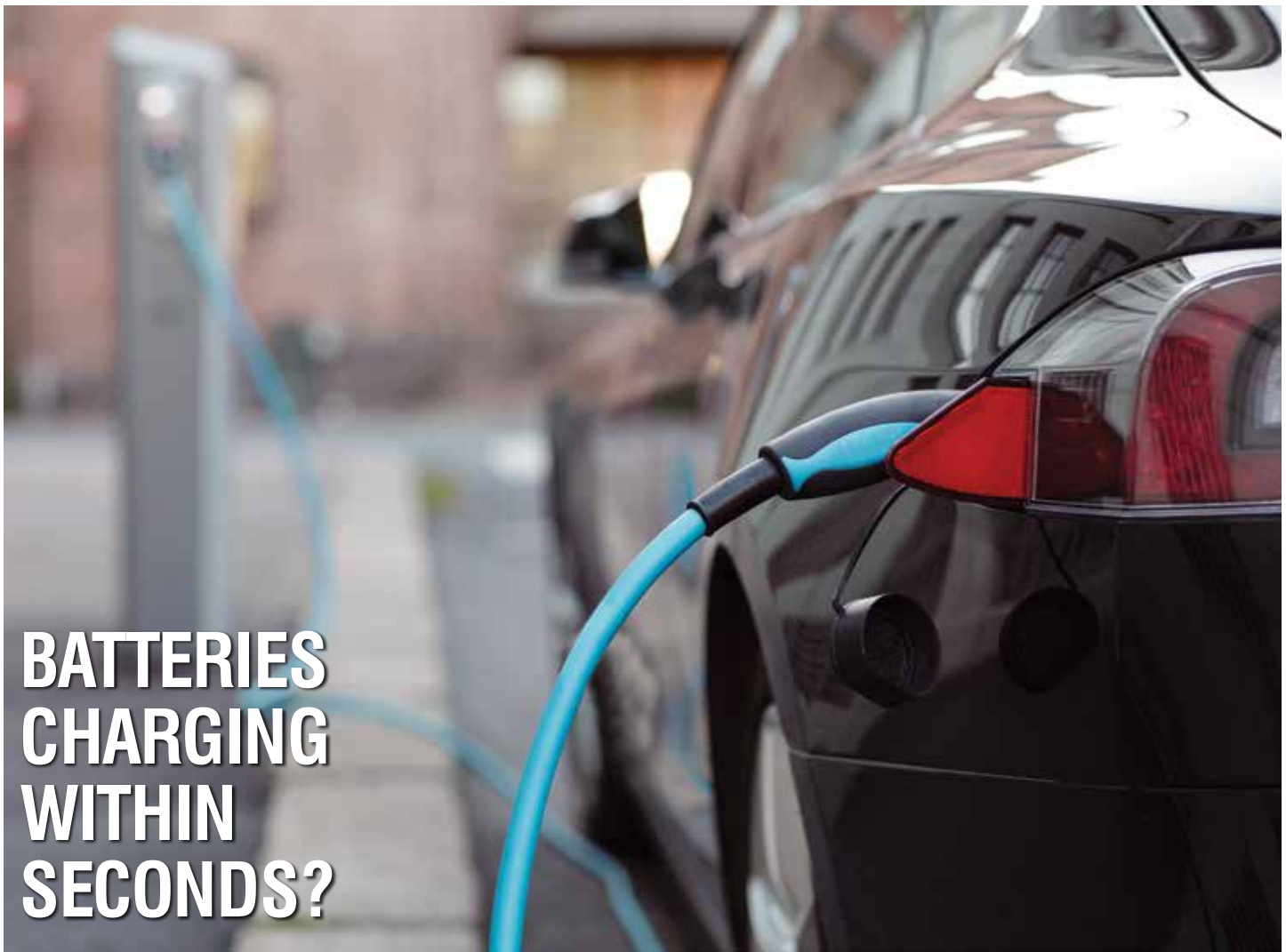
Икономиката ни успява не само да издържи на конкурентния натиск, идващ от ЕС, но и да завладее пазари в рамките на съюза.

Следете онлайн:

bloombergtv.bg

facebook.com/BloombergTVBG

Bloomberg
TV BULGARIA

BATTERIES CHARGING WITHIN SECONDS?

One of the most annoying aspects of modern life is the need to constantly recharge our mobile devices. With the upcoming electrical revolution in cars, this pain in the neck will double.

AND NOW IMAGINE a battery that can be fully charged in just parts of a second, instead of 45 minutes for smartphones and 10 hours for cars.

Provided the work of the Nanomaterials Institute at Drexel University in the US goes according to plan, in just three or four years such batteries will be a fact and eliminate the biggest obstacle to electric cars.

THIS TECHNOLOGY IS BASED on an entirely new two-dimensional material, called MXene. Not discovered until 2011, it consists of two different layers with minimal thickness, composed of metal nitrides or carbides. So far, the team led by professors Michel Barsoum and Yury Gogotsi has developed almost 100 different types of MXene, for a variety of applications. The MXene for batteries consists of titanium carbide and a special

hydrogel which form a kind of sandwich. The main advantage of this material is its very high conductivity.

IN MODERN BATTERIES ions are directed to special “ports” which hold the electrical charge. The problem is that the paths to these ports are limited in number – that’s why charging takes a long time. Moreover, part of the ions never reach their destination which leads to a loss of energy.

But if the battery electrodes are made from a similar MXene, the limited paths to the ports would be replaced by “multi-lane highways”, team member Maria Lukatskaya explains. Even large-capacity batteries will be fully charged within seconds.

THE DISCOVERY HAS BEEN PATENTED and published in the prestigious Nature journal. Prof. Gogotsi admits that it would take at least three years to have it ready for commercial use, but does not doubt that the technology will work and that production costs will be reasonable. ■

RETURN OF THE PLAGUE

The “Black Death” which claimed the lives of over one third of Europe’s population in 1348, is back on the planet. Moreover, not only in the least developed countries. An average of 7-8 cases of bubonic plague are registered annually in the south-western United States.

The plague is caused by a bacterium, *Yersinia pestis*, which is transmitted by fleas and indirectly by rodents. No vaccine has been developed and although the disease is susceptible to antibiotics, if treatment is delayed, a fatal outcome is highly likely. A total 3,248 cases and 584 deaths were reported globally between 2010 and 2015. ■

БЪЛГАРИЯ ИМА КРЕЩЯЩА НУЖДА ОТ СПЕЦИАЛИСТИ

Д-р Венета Павлова и г-р Валентин Павлов, създатели на
клиники "ЕО Дент", прег Bulgaria ON AIR

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Преди много години имаше една леко стряскаща статистика, според която една трета от българите нямали четка за зъби. Подобрива ли се нещата в последните десетилетия?

Д-р Венета Павлова: Здравната култура на българина се повишава, но все още има какво да се желае, що се отнася до политиката на гържавата. Иначе от страна на лекарите по дентална медицина се полага много усилия за образование на пациентите - най-вече в областта на профилактиката. Въвеждат се всички възможни технологии, за да може да се предлага най-доброто лечение.

Ние от създаването си до днес, вече 15 години, предлагаме най-новите достижения в области като имплантология, лечение с лазер, 3D-диагностика, ултразвукова диагностика на ставата - все неща, които дават една сигурност на нашите пациенти.

Споменахте профилактиката. В миналото навсякъде в училища и детски градини имаше зъболекарски кабинети, на децата се осигуряваха прегледи, таблетки флуорид и т. н.. На какво ниво е грижата за децата днес?

Д-р Валентин Павлов: По принцип кабинетите в училищата и детските градини са почти изчезнали. И то не защото зъболекарите не искат да работят там, а защото нормативната база изисква, за да посети детето такъв кабинет, да има писмено съгласие от родителя. Кое е трудно се случва поради ангажираността на родителите. Само тук-там има оцелели такива кабинети.

По отношение на профилактиката - с флуорида - тя вече не е гържавна политика, както е била едно време. Ние с колегите ни се стараем да я поддържаме,

но имаме специален индивидуален подход към всяко дете.

Все пак гържавата не е абдикирала напълно. Има гържавна програма съвместно с БЗС за силанизация, която предпазва децата от кариези. Това е важна програма, тя вече е във втория си период и ние сме един от изпълнителите по нея.

Но смятам, че това не е достатъчно.

Какво бихте посъветвали родителите в областта на профилактиката, щом гържавата вече не поема тази отговорност?

Д-р Венета Павлова: Хубавото е, че имаме родители, които вече планират грижата за зъбите на детето си още преди раждането, по време на бременността. Майките съобразяват с това начина си на хранене, после начина на кърмене. При тези деца първият контакт със зъболекаря идва много рано - а това е много важно, за да свикне детето, че отиването на зъболекар е една приятна процедура, свързана със забавление, с игра. Няма я вече болката, която преди оставаше травми у децата дори след като пораснат. ▶

"80 процента от съществуващите специалисти са вече над пенсионна възраст. Това е много сериозен проблем"

► Технологията помага много за това. Има съвременни методи за лечение на т. нар. "бели петна". Има лазери за изпаряване на зъбния кариез - без болка, без неприятното усещане за вибрациите на машината. Родителите просто трябва да отидат на зъболекар, и да разпитат какво е най-добро за техните деца.

Казвате, че гори храненето на майката има отношение към зъбното здраве на детето. Какви други фактори все още сме склонни да подценяваме? Според една статистика от Северна Америка в последните 20 години проблемите със зъбния емайл са се увеличили с над 30%, най-вече заради консумацията на напитки с висока киселинност...

Д-р Павлов: Най-важна е профилактиката. Загължително поне два пъти в годината пациентите трябва да посещават своя зъболекар. Нашият апел към тях винаги е бил да не чакат да ги заболи - болката обикновено значи, че вече е станало късно.

Д-р Павлова: А в България се работи съвременна дентална медицина. Почти всичко вече е дигитализирано. При изработването на една корона например имаме скенер, който сканира изпиления зъб и го изпраща направо в лабораторията, а там робот изрязва короната, преди с нея да се земе зъботехникът. Няма вече гипс, отпечатъци...

Д-р Павлов: И вероятността за грешки вече е много малка благодарение на тази апаратура. Едно време беше съвсем различно, със старите модели рентгени и апаратура.

Пациентите все още смятат рентгена за нещо опасно. Няма такова нещо. С апаратурата, с която работим в момента, в страните от Европейския съюз се работи направо в кабинета, с необходимата защита, не се налага пациентът дори да става от стола. Рентгеновите изследвания отдавна не са така натоварващи в денталната медицина, както бяха в миналото.

В клиниката пазите един зъболекарски стол от 1962 година, който негвузмислено доказва какъв огромен напредък има в тази област. Какви новости очаквате в следващите няколко години?

Д-р Павлова: Когато разговаряхме с вас преди няколко години, ви разказахме за 3D принтерите - тогава те бяха нещо абстрактно и иновативно. Днес те са реалност, ние имаме такъв, който принтира модела за коронката, преди да стигне до ръката на зъботехника. За щастие самият зъботехник си остава незаменим - защото една усмивка все пак трябва да бъде

авторска.

Напоследък много актуални са различните видове невидимите брекети за изправяне на зъби. Отпада ли вече неудобството и срамът, който децата изпитваха от носенето на шини и скоби?

Д-р Павлов: Ортодонтията, както и цялата дентална медицина, се развиват с бързи темпове. Някои ортодонтички апарати останаха далеч в миналото, вече работим с невидими естетични брекети. Едно време на всички деца се поставяха почти еднакви апарати. Докато сега към всяко дете се подхожда индивидуално, правят се специални фотоснимки, загълбочени анализи от страна на нашите ортодонти, за да се предложи най-доброто решение.

Да се върнем към най-елементарната грижа за зъбите, която всеки полага. Има ли промяна в основната концепция, миенето сутрин и вечер остава ли загължително? Нужно ли е да се четкат зъбите след всяко хранене?

Д-р Павлова: Сутрин и вечер е загължи-

"България в момента предлага много качествено лечение на почти наполовина по-ниска цена"

телно. След всяко хранене - не, освен ако не става дума за частни случаи, примерно пациенти с брекети, импланти, където е необходима специална грижа.

По-мек или по-твърда четка е добре да ползваме?

Д-р Павлов: Също зависи от конкретния случай. След хирургия обикновено препоръчваме по-меката четка, след което е добре да се мине към меდიум. При идеални условия това е най-подходящата четка. Но трябва да има и правилна техника на четкане. Много често хората използват хоризонтални и агресивни движения, които водят до изтриване на емайла, предизвикват хиперчувствителност към топло и студено, както и едни специфични клиновидни дефекти. Зъбите трябва да се четкат с кръгови и измитащи движения.

Как стоят нещата при пастите за зъби? Имаше вълна от отрицатели на медицинските паста, привърженици на изцяло натуралните продукти...

Д-р Павлова: Пастите биват лечебни и профилактични. Когато провеждаме лечение, пастата е важна част от него. Примерно след почистване на зъбен камък,

след полиране на съзъбието се появява едно кървене на венците и е добре да се ползва паста с лечебен ефект. Parodontax и Lacalut, да кажем, са паста, разработени точно за кървящи венци. Ако имаме избелване, винаги трябва да присъства избелваща паста - тя може да се ползва само сутрин, а вечер да се замени с друга - например Sensodyne, която намалява чувствителността. След хирургия използваме специална антиплакова паста за зъби - Elgydium.

Избелващите технологии също се смятат за вредни за зъбите. Това промени ли се напоследък?

Д-р Павлова: Съвременното избелване не вреди на зъбите. То само премахва пигментите. Говорим за професионалното избелване, разбира се, а не за домашното. Използва се гел, който може да бъде активиран от лазер, от светлина. Той действа върху пигментите и дава траен резултат. Ние специално избелваме с американската система Zoom, която променя цвета от 10 до 12 нюанса.

Д-р Павлов: Прав сте обаче, че на пазара и в момента има много възможности пациентът да си купи от аптека или дори от козметично студио други средства за избелване. С тях рискът е изключително голям. Виждали сме пациенти с поражения и по зъбите, и по меката част. Затова винаги трябва да правите избелване само по препоръка на своя зъболекар.

Значителна част от пациентите ви идват от чужбина.

Д-р Павлова: Така е. Имаме много пациенти от чужбина, а също и много българи, които работят навън и използват коледните празници или лятната ваканция, за да се приберат и да върнат усмивките си. България в момента предлага много качествено лечение на почти наполовина по-ниска цена.

Имплантологичните системи, с които работим, са световни марки и единствената разлика е финансова. При нас често идват специалисти, водещи лектори от чужбина, които са впечатлени от условията, които сме създали.

Д-р Павлов: Пациентите са много добре информирани. Те идват от места, където имплантологията е навлязла по-рано. Но

ние много бързо наваксахме, и в последните години предлагаме всичко, което се предлага и на Запад. Включително и неща, които още не са достигнали до по-малките градове в Западна Европа.

Пациентите, които имат застраховки - от Германия например - попълват формуляри за съответните здравни каси, получават одобрение и им се покрива определен процент от разходите. Можем предварително да дадем план за лечение и той да бъде одобрен.

Имате ли много пациенти от Великобритания? Очаквате ли Brexit да се отрази на практиката ви?

Д-р Павлов: Не, не мисля, че ще се отрази. Имаме пациенти от Великобритания, Германия, имаме доста италианци, гърци, кипърци. В последно време забелязваме сериозен наплив дори от Америка, въпреки разстоянията.

Не е ли допълнително предизвикателство, че трябва да вместите цялото лечение в ограничен период от време?

Д-р Павлова: Не. Когато лечението е планирано добре, и резултатите са предвидими, няма никакви проблеми. Самото лечение се провежда със специална анестезия, която дава спокойствие и комфорт на пациента. Това позволява да извършим доста интервенции в рамките на едно посещение. После имаме контролни прегледи след 5-6 месеца. Нещата вървят гладко. От много години работим по този начин.

Д-р Павлов: Дори и при хирургичните интервенции имаме пациенти, които идват сутринта и още на другата сутрин се прибират към Лондон или Париж. Самите интервенции са вече доста леки за пациентите, по-леки дори от ваденето на зъб. Няма болка, отоци.

"ЕО Дент" вече разполагаше с няколко много модерни клиници, какво ви накара да създадете още една?

Д-р Павлова: Ние сме вече на 15 години и извървяхме един много сериозен път. Имаме осем клиници и мобилен кабинет, с който достигаме и лекуваме в труднодостъпни райони. Нещата вървяха стъпка по стъпка. До един момент развивахме във всяка клиника съответните сектори за специализирано лечение. Първата ни изцяло специализирана клиника беше детската, вече три години оттогава. След това сериозно се разрасна хирургичната и имплантологичната работа, което доведе до реализацията на една мечта на Д-р Павлов: да създадем клиника само за имплантология и хирургия.

Скоро предстои и пускането на специализираната ни ортодонтска клиника.

Това разделяне на работата наистина е много важно. Пациентът иска да отиде на място, където се върши само това, от което има нужда, и където работят специалисти. Родителите искат да водят децата си там, където се лекуват само деца - за да не се бъркат те в един поток с възрастните. Дори и самите матери-

ли, използвани в лечението, са различни за деца и възрастни.

Така че тези тясно специализирани клиници са едната ни голяма гордост. Другата е, че "ЕО Дент" е първата частна университетска клиника в България. При нас идват да специализират лекарите, завършили дентална медицина. Има конкурс, който се провежда от университетите.

Целта на тази стъпка е да можем да загържим младите колеги, защото в България има крещяща нужда от специалисти. 80 процента от съществуващите специалисти са вече над пенсионна възраст. Това е много сериозен проблем.

Затова апелираме да има и други такива клиници, да не сме само ние. Това ще е от полза и за лекарите, и за пациентите.

Емиграцията ли е причината за това? Всички ли млади завършили заминават за чужбина?

Д-р Павлов: Не, не всички. Но повечето са без специалност. Тоест всички работят всичко. За да се занимаваш с орална хирургия, добре е да станеш специалист. Ако искаш да си ортодонт, добре е да изкараш тази специалност.

Д-р Павлова: Възможността за специализация досега бе само във факултетите, по този начин ние взехме нашите специалности. Представете си какво означава това за зъболекар от Русе, който трябва да остави практиката и семейството си, за да дойде в София за три години...

Иначе лекарите по дентална медицина понякога опитват зад граница, но често след това се връщат. В нашата клиника имаме двама много добри специалисти, които ходиха в Англия, изпълниха си договорите, но след това се върнаха и се гордеем с това. Те имаха желание, опитаха, но в крайна сметка това, което дава България, не е за подценяване.

Ако трябва да обобщите причините за успеха на "ЕО Дент" в тези първи 15 години, за какво ще се сетите първо?

Д-р Павлова: За силата на екипа! Хора, обединени в екип, могат да постигнат всичко онова, за което сам човек не може и да мечтае. Най-голямото ни богатство е нашият екип, хората, които всеотдайно полагат грижи за здрави и красиви усмивки! Когато знаеш, че 15 години те са следвали мечтите си, израствали са професионално, споделяли са с теб добри и трудни моменти, това ти дава сили и вяра, че си на прав път. Затова сме благодарни на всеки един от невероятния отбор на "ЕО Дент". Благодарни сме на съдбата, че сля пътят ни в една обща кауза да помагаме, да лекуваме, да усмихваме и да правим нашите пациенти щастливи! ■

BULGARIA HAS A CRYING NEED FOR SPECIALISTS

Dr. Veneta Pavlova and Dr. Valentin Pavlov, founders of EO Dent dental clinics, talk to Bulgaria On Air

By KALIN ANGELOV / Photography IVAYLO PETROV

Many years ago, a somewhat startling statistic claimed that one-third of Bulgarians had no toothbrush. Have things improved in recent decades?

Dr. Veneta Pavlova: The Bulgarians' health culture is improving, but there's still a lot left to be desired with regard to government policy. Otherwise, doctors of dental medicine make great efforts to educate patients – mainly in the area of prevention. All kinds of technologies are introduced to provide the best possible treatment. Ever since our establishment, 15 years ago now, we have been working with the latest achievements in areas like implantology, laser treatment, 3D diagnostics, ultrasound imaging – all of which reassure our patients.

You mentioned prevention. In the past there were dental rooms in just about every school and kindergarten, children had regular check-ups, received fluoride tablets, etc. What is the level of preventive care for children today?

Dr. Valentin Pavlov: On the whole, dental rooms have almost disappeared from schools and kindergartens. Not because dentists do not want to work there, but because the statutory framework requires a child to have a written consent from his parent to visit such a dental facility. This is often difficult due to parental commitments. There are only a few such dental rooms left here and there. Regarding preventive care – with fluoride – is it no longer government policy as it once was.

Our colleagues and we try to continue with it, but we have a special individual approach to each child.

Still, the state has not abdicated completely. Jointly with the Bulgarian Dental Association, there is a national programme for dental sealants which protect children against caries. This is an important programme, now in its second phase, and we are among those implementing it. But I don't think that's enough.

What would you advise parents in the field of prevention, if the state no longer assumes this responsibility?

Dr. Pavlova: The good news is that some parents now plan their children's dental care even before birth, during pregnancy. Expectant mothers are careful of their diet and the manner of breastfeeding later. These children come into contact with the dentist at a very early stage – and that's very important: the child gets used to the fact that going to the dentist is a nice procedure, linked with fun and games. The pain, which in the past traumatised children even after they grew up, has disappeared.

Technology is a great help here. There are modern methods for treating so-called white spots. There are lasers that vaporise caries – painlessly and without the unpleasant sensation of a vibrating dentist's drill.

Parents simply have to visit the dentist to find out what's best for their children.

You say that even an expectant mother's diet

affects a child's dental health. What other factors do we still tend to underestimate? According to a statistic from North America, in the last 20 years tooth enamel problems have risen by over 30%, mainly due to the consumption of high acidity drinks...

Dr. Pavlov: Prevention is key here. Patients should pay a visit to their dentist at least twice a year. We've always urged them not to wait for toothache to appear, once it does, it usually means that it is already too late.

Dr. Pavlova: Modern dental medicine is now offered in Bulgaria. Almost everything is digitized. To make a crown, for example, the filed tooth is scanned and the image sent directly to the laboratory, where a robot prepares the crown before the dental technician takes over. Dental putty and impressions are a thing of the past.

Dr. Pavlov: And the likelihood of mistakes is much smaller now thanks to this equipment. It was all very different in the past, with the old X-ray machines and equipment.

Patients still regard X-rays as dangerous. There's no such thing. In the EU countries, the equipment we are working with now is used right there in the dental room, with the necessary protection, the patient doesn't even have to get up from the chair. X-rays are no longer a cause for concern in dental medicine.

In your clinic you still keep a dental chair from 1962, which clearly shows the huge progress made in this field. What developments do you expect in the next few years?

Dr. Pavlova: When we talked to you a few years ago, we spoke about 3D printers – an abstract and innovative thing at the time. Today they are a reality; we have one which prints a model of the crown before it gets to the dental technician. Fortunately, the latter himself is still indispensable because a smile has to be original, after all.

Recently, different types of invisible dental braces have become very fashionable. Does this mean children do no longer have to be embarrassed and ashamed of wires and brackets on their teeth?

Dr. Pavlov: Orthodontics, as well as dental medicine in general, are developing at a rapid pace. Some orthodontic appliances have become a thing of the past, we are now working with invisible aesthetic braces. In the past, all children got more or less the same appliances. Now the needs of each child are addressed individually, special dental photos are made, and each case is carefully analysed by our orthodontists to enable them to offer the best possible solution.

Let's go back to the most basic care for our teeth we all engage in. Has the basic concept changed, is brushing your teeth in the morning and evening still compulsory? Should you brush your teeth after every meal?

Dr. Pavlova: Brushing in the morning and evening is a must. Brushing after each meal is not, save in special cases, e.g. patients with braces or implants, which require special care.

Is it better to use a soft or hard toothbrush?

Dr. Pavlov: That, too, depends on each case. After surgery, we usually recommend a softer brush, followed by a medium one. Under ideal conditions, this is the most suitable toothbrush. But correct brushing technique is also essential. Very often, people use horizontal and aggressive movements which erode the enamel, cause hypersensitivity to hot and cold food and drink, as well as specific wedge-like defects. Teeth should be brushed in circular and sweeping movements.

What about toothpastes? At one time there was a wave of opposition to medicinal toothpastes by advocates of completely natural products...

Dr. Pavlova: Toothpastes are curative and prophylactic. They are an important part of the treatment. For example, after tartar removal and tooth polishing, gums may start bleeding and it's advisable to use a toothpaste with a therapeutic effect. Parodontax and Lacalut, for instance, are toothpastes that have been developed especially for bleeding gums. After a bleaching procedure, a whitening toothpaste

should always be used. It can be used only in the morning and be replaced in the evening with another - for example, Sensodyne - which reduces sensitivity. After surgery we use a special anti-plaque toothpaste - Elgydium.

Bleaching technologies are also considered harmful to teeth. Has this changed lately?

Dr. Pavlova: Modern bleaching does not damage the teeth. It only removes the pigments. I'm speaking of professional bleaching of course, not at-home procedures. A gel that is activated by laser or light is used. It attacks the pigments and produces a lasting result. We use the American Zoom bleaching system, which can improve colour by 10 to 12 shades.

Dr. Pavlov: But you are right that patients can now buy other bleaching preparations from a pharmacy or even cosmetic studio, the market offers a rich choice of products. But the risk is extremely high. We've seen patients do damage both to their teeth and gums. That's why bleaching should only be attempted at the recommendation of your dentist.

A large part of your patients come from abroad.

Dr. Pavlova: That's right. We have many patients from abroad, as well as many Bulgarians who work abroad and use the Christmas holidays and summer vacation to come home and restore their smiles. Bulgaria currently offers very good treatment at almost half the price. The implant systems we work with are global ►

"Bulgaria currently offers very good treatment at almost half the price"

► brands and the only difference is the cost. We are often visited by specialists, leading lecturers from abroad who are impressed by the conditions we have created.

Dr. Pavlov: Patients are very well informed. They come from places where dental implants were introduced a lot earlier. But we've caught up very quickly and are now offering all that is available in the West. Including things that have still not reached small towns in Western Europe. Patients with health insurance - from Germany, for example - fill out forms for their health funds, which then give approval and cover a certain percentage of the costs. We can provide a treatment plan in advance for approval.

Do you have many patients from the UK? Do you expect Brexit to affect your practice?

Dr. Pavlov: No, I don't think it will. We have patients from the UK, Germany, we have many Italians, Greeks, Cypriots. Lately we are seeing an influx even from America, despite the distance.

Isn't it an additional challenge to have to fit the whole treatment into a limited time frame?

Dr. Pavlova: No. When the treatment is well-planned and the results are predictable, there are no problems. The treatment itself is performed with special anaesthesia which is comfortable for the patient. This allows us to perform many interventions in a single visit. There are follow-up checks after 5-6 months. Things are going smoothly. We've been working this way for many years now.

Dr. Pavlov: Even in the case of surgical interventions we have patients who arrive early in the morning and travel back to London or Paris the next. The interventions themselves are easy for patients, even easier than extracting a tooth. There's no pain, no swelling.

EO Dent already had several very modern

clinics, what made you open yet another one?

Dr. Pavlova: We were established 15 years ago and we've come a long way. We have eight clinics and a mobile facility for treatment in hard-to-reach areas. Things happened step by step. Up to a point, we developed the respective specialised treatment sectors in each clinic. Our first fully specialised clinic was the children's clinic, set up three years ago. After that, dental surgery and implantology was seriously expanded, making one of Dr. Pavlov's dreams come true: to set up a clinic only for dental surgery and implantology.

We are also planning to shortly open our specialised orthodontic clinic.

Dr. Pavlov: This work division is really very important. Patients want to go to a specialised place which is staffed by specialists. Parents want to take their kids to a place where only children are treated, they don't want them to mingle with adults. Even the treatment materials used differ for children and adults.

So we take great pride in our highly specialised clinics. The other thing we are very proud of is that EO Dent is the first private university clinic in Bulgaria. Graduate doctors of dental medicines come to specialise with us. There is a competition that is held by the universities. The aim of this step is to try and keep our young colleagues in the country, because Bulgaria has a crying need for specialists. A total 80% of the existing specialists are already at

"People, joined in a team, can achieve everything you can't even dream of doing alone"

retirement age. This is a very serious problem. That's why we appeal for the establishment of other such clinics, besides our own. This will benefit both doctors and patients.

Is emigration the reason for this? Do all young graduates go abroad?

Dr. Pavlov: No, not all. But most have no speciality. That is, everyone does everything. To practise oral surgery, it's good to become a specialist. If you want to be an orthodontist, you should specialise in it.

Dr. Pavlova: So far, it was only possible to specialise at the faculties, that's how we got our specialists. Imagine what this means for a dentist from Ruse who has to leave his practice and family in order to come to Sofia for three years... Otherwise doctors of dental medicine sometimes try to practise abroad, but often return. In our clinic we have two very good specialists who went to England, but after their contracts ran out, they came back and we are proud of this. They wanted to and tried working abroad, but ultimately what Bulgaria gives them is not to be underestimated.

If you were to sum up the reasons for the success of EO Dent in these first 15 years, what would first spring to mind?

Dr. Pavlova: The power of teamwork! People, joined in a team, can achieve everything you can't even dream of doing alone. Our team is our greatest asset, the people who devote their efforts to conjure healthy and beautiful smiles. Knowing that for 15 years they have followed their dreams, grown professionally, shared good and difficult times with you, gives you strength and faith that you are on the right track. That's why we are grateful for every single member of the incredible EO Dent team. We thank fate for uniting us in the common cause to help and heal our patients, to bring a smile to their faces and to make them happy! ■

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“: **ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г. КЪМ 30.06.2017 Г. – С НАД 420 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1.1 МИЛИАРДА ЛЕВА УПРАВЛЯВАНИ НЕТНИ АКТИВИ (ДАННИ НА КФН WWW.FSC.BG). ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.**

*Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.

1113 София, бул. Цариградско шосе 87
Клиентски център - тел.: 0700 11 322, e-mail: office@ccb-sila.com
www.ccb-sila.com

ОТ РЪКАТА НА СВЕТЕЦА

Сеславският манастир, изрисуван от самия св. Пимен Зографски, е жертва на уранодобива, българо-съветската гружба и на футболните вандали

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография "КОЛЕЛА"

Много от развалините, които посещаваме в "Угасващи съкровища", се намират в отдалечени, обезлюдени места. Често от тях е останало твърде малко, за да има смисъл от реставрация.

НО ДНЕС ЩЕ ВИ ОТВЕДЕМ ДО един храм, който и до ден-днешен пази изключителни съкровища на българската живопис. При това ги пази толкова близо до София, че дори не ви е нужна винетка, за да стигнете дотам.

Сеславският манастир се намира само на 2 километра над североизточния софийски квартал Сеславци, до Кремиковци. Лесно можете да го стигнете и с кола - пътят тръгва от горния край на селото. Там можете да хвърлите един поглед и на останките от старата средновековна църква "Свети Георги", датирана от XV век.

По-нататък пътят става черен, но не

беше проблем за нашия автомобил с предно предаване. Накрая ще ви посрещне ето тази гледка: всичко, което е останало от богатия някога манастир "Свети Николаи Мирликийски".

СПОРЕД ЛЕГЕНДИТЕ МАНАСТИРЪТ бил основан през Второто българско царство от местния болярин Сеслав. Разрушен при османските нашествия, после възстановен през XV или XVI век, преживял е едно опожаряване от кърджалии през Смутното време и накрая е паднал жертва не на друго, а на българо-съветската гружба.

При социализма непосредствено до манастира е открит уранов рудник, чиято продукция се изнася изцяло за СССР. Заради това достъпът е ограничен и животът в "Свети Николаи" замира. Известно време в църквата се отглеждали свине, а охраната на рудника практикувала уменията

си в стрелбата върху иконите.

ЦЯЛО ЧУДО Е, ЧЕ ПОНЕ ХРАМЪТ е оцелял до наши дни. Като размери той е най-големият в цялата така наречена Мала Света Гора около София.

Архитектурата му е типичната за периода - опростена и приглушена отвън, за да не привлича излишно внимание. Истинската ценност е вътре пог формата на три богати живописни слоя. Най-интересният от тях е датиран към 1616 година и се приписва на самия Св. Пимен Зографски и учениците му.

СВЕТИ ПИМЕН, роден под името Павел в София около 1540 година, е една от най-ярките фигури в късното българско средновековие. Възпитаник на атонските манастири, към края на XVI век той започва да обикаля страната и да окуражава стро-

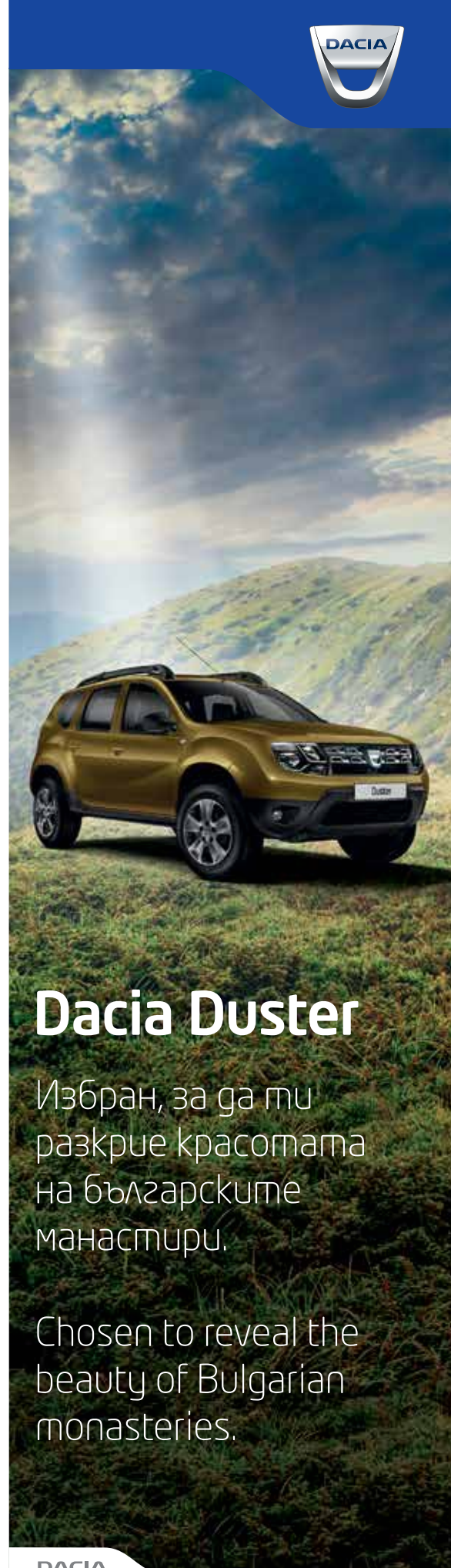

ителството на храмове и манастири - над триста, ако се вярва на житието му. Мнозина смятат Пимен Зографски за първата наистина възрожденска личност на България - повече от век преди Паусий, който пише за него с искрена почит.

ОТ РЪКАТА НА ПИМЕН тук е останал един препис на миней, който днес се пази в Националната библиотека. И, разбира се, прекрасните фрески по стените на храма. Но състоянието им не е точно такова, каквото бихте очаквали от един паметник на културата с национално значение. Към безобразията от социализма са се добавили дребните вандализми от по-ново време, например разни футболни послания на очевидни полуидиоти, изгълбани в самите фрески. Течовете от порутения покрив са увредили допълнително стенописите. Личат и следи от лястовичките, които

дълги години са обитавали църквата.

ХОРА ОТ СЕЛОТО ни разказаха, че наскоро манастирът е бил предаден за стопанисване на съседния Кремиковски манастир, заедно със събраните за реставрацията му суми. Резултатът от това е един ремонт на покрива, който поне е прекъснал течовете, и тази съвсем неуместна и некадърно поставена алуминиева дограма. Но реставрацията на безценните фрески е работа за специалисти и ще погълне доста по-големи суми. Какви са плановете на софийската митрополия за бъдещето на храма ли? Така и не успяхме да получим отговор на този въпрос. Може би благочестивите отци се вдъхновяват от примера на свети Пимен, за когото Паусий пише така: "Бил иконописец, водел свет живот, но тайно... Прикривал се мъдро и изкусно пред хората". ■

Dacia Duster

Избран, за да ти разкрие красотата на българските манастири.

Chosen to reveal the beauty of Bulgarian monasteries.

By the Hand of the Saint

Seslavtsi Monastery, painted by St. Pimen Zografski, is a victim of uranium mining, Bulgarian-Soviet friendship and football hooligans

By KONSTANTIN TOMOV / Photography KOLELA

Many of the ruins we visit in our Fading Treasures series are located in remote, deserted areas. Often too little remains of them to warrant any restoration.

BUT TODAY WE'LL TAKE YOU to a monastery which still preserves exceptional treasures of Bulgarian painting. And that so close to Sofia that you don't even need a vignette to get there. Seslavtsi Monastery is located just 2 km from Sofia's north-eastern neighbourhood of Seslavtsi, near Kremikovtsi. It is also easily reached by car – the road starts from the upper end of the village. There you can also take a quick look at the remains of the mediaeval St. George Church, dating from the 15th century. The road then turns into a dirt road, but is easily negotiated with a front-wheel drive car. In the end you are met by the following view: all that is left from the once wealthy St. Nicholas the Wonderworker monastery.

LEGEND HAS IT THAT THE MONASTERY was founded during the Second Bulgarian Kingdom by the local Boyar Seslav. Destroyed during the Ottoman invasion and restored in the 15th and 16th centuries, it even survived a fire during the turbulent time of the Turkish rebel bands only to finally fall victim to ... Bulgarian-Soviet friendship.

During socialism, a uranium mine was opened right next to the monastery whose production was exported exclusively to the USSR. For this reason, access was limited and St. Nicholas monastery declined. For a time, pigs were bred in the church and the mine's security guards practised their shooting skills on the icons.

IT IS A MINOR MIRACLE THAT THE CHURCH at least has survived to this day. It is the largest in the so-called Sofia Minor Mount Athos. Its architecture is typical of the period – modest and humble on the outside, so as not to attract unnecessary attention. The real treasure is hidden inside in the three layers of painting.

The most interesting one dates to 1616 and is attributed to St. Pimen Zografski and his pupils.

ST. PIMEN, born as Pavel in Sofia around 1540, is one of the most prominent figures in the late Middle Ages in Bulgaria. A disciple of the Mt. Athos monasteries, by the end of the 16th century he began to tour the country and encourage the construction of churches and monasteries – more than 300, if his Vita is to be believed. Many consider Pimen Zografski as Bulgaria's first true National Revival period figure – more than a century before Paisius, who wrote of him with deep respect.

REMAINING FROM PIMEN here is a copy of a Menaion which is now kept at the National Library. And, of course, the superb frescoes decorating the church walls. But their condition is not exactly what you'd expect from a monument of culture of national importance.

As if the damage during socialism wasn't enough, petty hooliganism of more recent times has added to the disgrace, for example,

sundry football messages carved into the very murals by obvious dimwits. The leaks from the rickety roof have damaged the frescoes even further. Traces from the swallows that inhabited the church for a long time are also visible.

LOCAL VILLAGERS told us that the monastery was recently handed over for management to neighbouring Kremikovtsi Monastery together with the money raised for its restoration. The result are repairs to the roof, which at least no longer leaks, and rather incongruous and badly fitted PV aluminium windows.

But the restoration of the priceless frescoes is a job for specialists and will require a lot more money.

What plans does the Metropolitanate of Sofia have for the future of the church? We were unable to get an answer to this question. Perhaps the devout fathers are inspired by the example of St. Pimen, of whom Paisius wrote: "He was an icon-painter who led a holy life, but in secret... concealing himself wisely and skilfully from people." ■

ГЛЕДКАТА ОТ ПАНОРАМНИЯ РЕСТОРАНТ НА MAIN TOWER ПРОСТО СПИРА ДЪХА

Франкфурт

€ 69

€ 128

Цените са крайни и включват: 1 бр. ръчен багаж до 10 кг, кетъринг на борда, безплатен избор на място в самолета, безплатен check-in. Чекиран багаж може да се закупи преди полет на летище или в офиса на издателя на билета – цена на първо парче багаж до 23 кг - 20 евро на посока за международни полети. В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж, се прилагат стандартните правила на България Ер.

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

ПРИВИЛЕГИРОВАНА КЛАСА

Новата S-classe на Mercedes е толкова близо до това да се кара сама, колкото законите позволяват в момента

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография "КОЛЕЛА", DAIMLER

За повечето автомобилни компании гумата "фейслифт" е просто извинение да променят една-две линии по броните и светлините, да сложат нови джанти и после да ви пробутват старата си кола на леко повишена цена в продължение на още две години.

В СЛУЧАЯ С S CLASSE на Mercedes обаче "фейслифт" означава точно обратното: почти непокътнат външен вид, но цели 6500 нови компонента, три нови двигателя, а също и системи за подпомагане, които са само на крачка от това да ви освободят напълно от нуждата да шофирате. Тестввахме обновената версия на най-продаваната луксозна лимузина в света в Швейцария и Германия, и си признаваме, че сме силно впечатлени.

Макар и не от пръв поглед.

ВИЗУАЛНИТЕ ПРОМЕНИ по S-класата наистина не са много и ще трябва госта да се въздържи, за да ги засече. Но няма как да не забележите колко по-интелигентен е станал този автомобил.

Круз контролът например вече е свързан с навигацията и може автоматично да нагажда скоростта според особеностите на пътя - като намалява сам преди завой, железопътни прелези и всякакви други препятствия.

НАЛИ ПОЗНАВАТЕ УСЕЩАНЕТО, когато се разсеете за миг и после трябва отчаяно да скачате на спирачките в завоя? Тук това няма как да стане. Но не бързайте да се ваикате какво стана с гордия човешки

дух и така нататък - системата съвсем лесно може да се изключи, когато искате да имате пълния контрол.

Новата S classe има също усъвършенстван асистент за поддържане на лентата, който може да следва пътя и без ваша помощ. Комбинацията от двете системи на практика означава, че за пръв път имате действащ автопилот и за нормални пътища, не само за магистрали.

НО ОТ MERCEDES НЕ ИСКАТ да нагазват в блатото на правни и етични спорове. Затова колата няма да ви позволи да свалите ръце от волана за прекалено дълго - ако го направите, тя ще включи аварийките и предпазливо ще спре, готова даже да повика спешна помощ.

Също като E-класата, и S-класата може

469

к. с. максимална мощност
hp max power

700

Нм максимален въртящ
момент
Nm max torque

4.6

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

530

литра обем на багажника
litre boot space

сама да сменя лентата на магистрала - трябва само да подадете мигач. Колата сама оглежда, преценява кога е безопасно и прави маневрата.

СЪЩОТО СЕ ОТНАСЯ И ДО новия асистент за паркиране - той сам си търси мястото, премерва го с точност до милиметър и ви дава сигнал, щом е подходящо. После трябва само да натиснете един бутон и да включите на задна. Оттам нататък автомобилът сам си върти волана, тръзва, спира и маневрира, докато се намести. Действа и при успоредно, и при напречно паркиране.

Вътре най-видимата промяна е, че двата 12-инчови екрана на мултимедията са слети от дизайнерите в един общ блок.

ГЕРМАНЦИТЕ СЕ ХВАЛЯТ МНОГО с новата система Energising Comfort - пет специални програми, които комбинират цвѐта на осветлението, музиката, парфюма от специалния ароматизатор и богатите масажни функции на седалките. Поотделно всеки компонент е много впечатляващ

- особено масажът, който може да имитира гори нагорещени вулканични камъни. Но натрапването им в определена комбинация ни се стори леко досадно.

Материалите са все така скъпи и безукорни. На двата телевизора отзад можете да си пуснете всякакво съдържание - от телефон, флашка, таблет и каквото се сетите още.

ПНЕВМАТИЧНОТО ОКАЧВАНЕ продължава да изглажда всички неравности, и като цяло пътното поведение не се е променило особено.

Изцяло променени са обаче двигателите под капака. Шестцилиндровият дизел на версиите 350 D и 400 D е със специално нанопокритие на цилиндрите, което намалява триенето, и е станал госта по-чист и икономичен.

6-цилиндровият редови бензин на S450 и S500 вече е мек хибрид, съчетан с 48-волтова електрическа система. Тя замества стартера, помага при ускорение и захранва всичките нови и сложни асистенти.

НАЙ-ИНТЕРЕСЕН Е ОБАЧЕ върховият мотор - изцяло нов 4-литров V8 с тун турбо, който дава 469 коня във версията S560 и цели 612 - в AMG 63.

Звукът му е като от кутия с малки тигърчета, а ускорението е точно толкова леко и без усилие, колкото очаквате от един наистина луксозен автомобил.

Воланът се чувства едновременно солиден и прецизен. S-класата е много компетентна в заводите, но при над 2 тона тегло не бихме я нарекли точно играва. Пък и задачата ѝ е точно обратната: не да ви вдига пулса, а да го сваля.

ПОНЕ ДОКАТО ВИ ВОЗИ, защото иначе ценовата листа за този Mercedes може спокойно да ви тласне към инфаркта. Най-базовият дизел ще ви струва минимум 176 000 лева. Нашата тестова S560 започва от 226 000, и това е преди да посегнете към списъка с допълнителни екстри. За него не е достатъчно само да ограбите банка - ще трябва да я източите.

Ако искате таванът да е от микрофазер, ще ви трябва почти 4 хиляди. Пакетът за безключов достъп е 3500. Мултимедията за задните седалки е 6 300. Панорамният покрив - 11 600. И така нататък.

ИЗОБЩО ТОВА Е АВТОМОБИЛ, с който убедително можете да покажете на света колко сте богати. Но междувремето ще сте станали чувствително по-бедни. Освен ако не уволните шофьора си и не оставите на компютъра да ви вози, разбира се. ■

VBS Rental Service

Rent a car

NEW CARS

**EASY ONLINE
RESERVATIONS**

FREE DELIVERY*

**10%
DISCOUNT**
FOR ONLINE RESERVATIONS

08960 800 92

0700 800 92

**SOFIA, 33 VASIL LEVSKI BUL.
WWW.VBSERVICE.BG**

*FOR SOFIA AND VICINITY

Privileged Class

The new Mercedes S-Class is as close to driving itself as current laws allow

By KONSTANTIN TOMOV / Photography KOLELA, DAIMLER

For most carmakers, the word facelift is just an excuse to change a few touches on the bumper and lights, to put in new wheel rims and then to palm off their old car at a slightly higher price for another two years.

WHEN IT COMES TO THE MERCEDES S CLASS, however, facelift means exactly the opposite: an almost untouched exterior, but no less than 6,500 new components, three new engines, and assist systems that are just a step away from fully relieving you of the need to drive yourself.

We test-drove the updated version of the best-selling luxury limousine in the world in Switzerland and Germany, and we must admit that we were suitably impressed. Though not at first glance.

THE VISIBLE CHANGES in the S-Class are really not many and you'll have to take a much closer look to detect them. But you will definitely notice how much more intelligent this car has become.

The Active Cruise Control, for example, now works in conjunction with the navigation system and can automatically adjust speed according to the road features – like slowing down for any upcoming bends, railway crossings or any other obstacles.

DO YOU KNOW THE FEELING when you are distracted for a moment and then have to desperately jump on the brakes when cornering? There's no way this can happen here. But don't start lamenting what happened to the proud human spirit and all the rest of it - the system is easily turned off to leave you in full control.

The new S-Class also has an improved Active Lane Keeping Assist which follows both the lane markers and the cars ahead without your help.

The combination of the two systems actually means that for the first time here you have an autonomous driving system that works both on motorways and normal roads.

BUT MERCEDES DOES NOT WANT to

get bogged down in legal and ethical disputes. That's why the car won't allow you to take your hands off the steering wheel for too long – if you do, it will turn on the hazard warning lights and carefully stop, ready to even call for emergency assistance.

Just like the E-Class, the S-Class, too, can change lanes automatically on the motorway, you just have to flash the indicator. The car itself judges when it is safe to do so.

THE SAME IS TRUE of the new Active Parking Assist – it identifies a suitable parking space and calculates it down to the last millimetre, before giving you the signal. All you have to do is to press a button and shift into reverse gear. After that the car turns the wheel, starts, stops and steers the vehicle into the space automatically. It works both for parallel and diagonal parking. Inside, the most noticeable change is that the dual 12-inch instrumentation and infotainment displays have been paired by the designers into a single panel.

THE GERMANS BRAG about their new Energizing Comfort system – five special programmes which combine ambient light colour, music, a fragrance feature and the many seat massaging functions. Each component is impressive in its own right, especially the massage that can even imitate heated volcanic stones. But we found the insistence on a given combination a tad annoying.

The materials are as expensive and flawless as ever. The two rear TV screens can display

any content – from your phone, USB stick, tablet or anything else you can think of.

THE PNEUMATIC SUSPENSION still cushions bumpy roads, and as a whole road behaviour has not changed much.

Completely changed, however, are the engines below the hood. The six-cylinder diesel of the 350 D and 400 D versions has special nano-coated pistons for less friction, and is a lot cleaner and more economical.

The six-cylinder standard petrol of the S450 and S500 has become a "mild" hybrid, coupled with a 48-volt electric system. It replaces the starter, aids acceleration and feeds all new and complicated Assist systems.

MOST INTERESTING, HOWEVER, is the high-end engine: a completely new twin-turbocharged four-litre V8, delivering 469 horsepower in the S560 version and 612 horsepower in the AMG 63.

The sound is like from a box full of small tigers, and the acceleration is as easy and effortless as you'd expect from a truly luxury car.

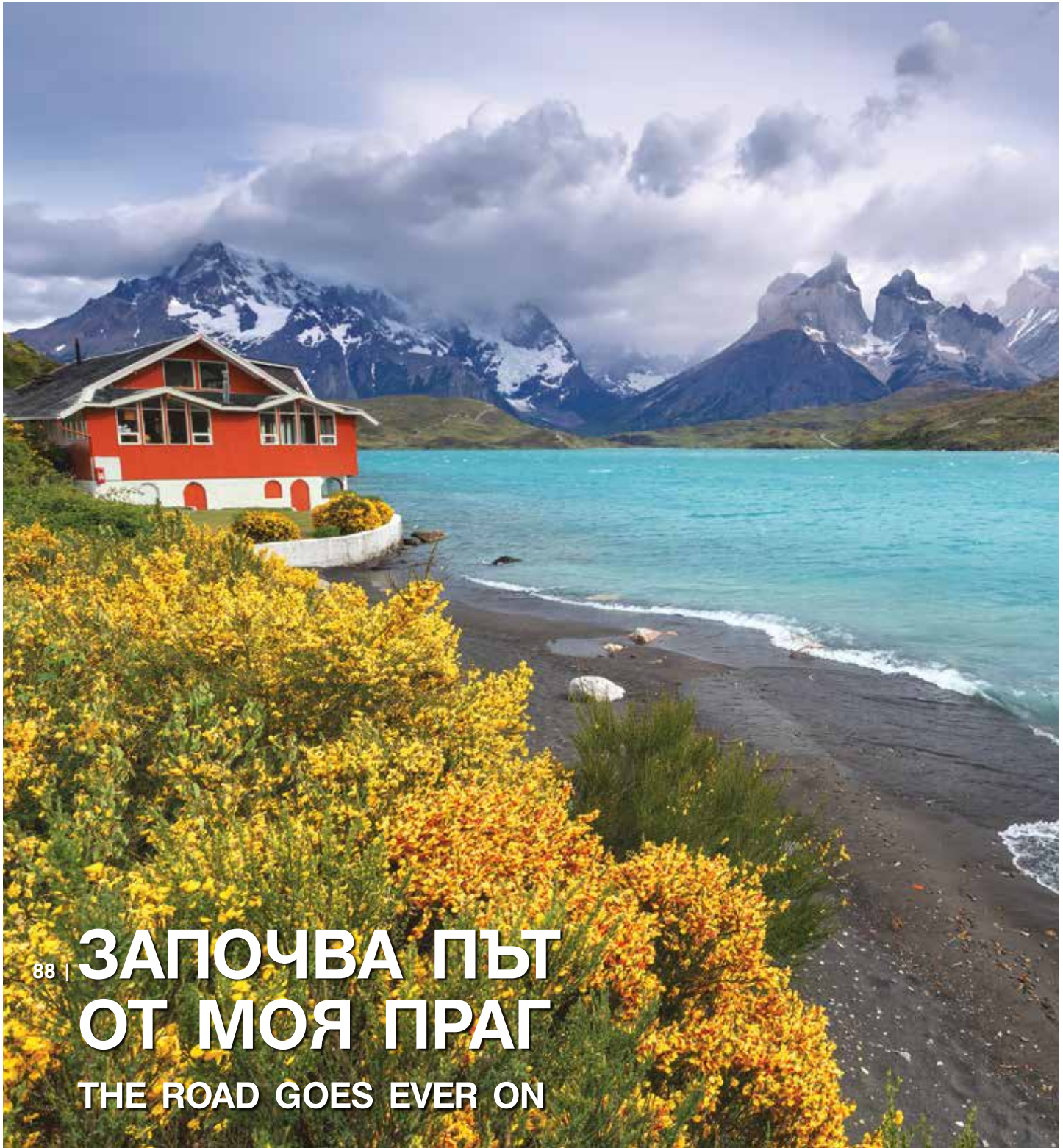
The steering wheel feels both solid and precise. The S-Class is very capable in the corners, but with a weight of over two tonnes we would not call it exactly playful. But then its task is not to raise your heartbeat, but to lower it.

AT LEAST WHILE YOU'RE DRIVING, for otherwise the price list of this Mercedes can easily give you a heart attack. The base diesel model costs a minimum 176,000 leva. The S560 we tested starts from 226,000 leva, and that's before you consider any extras. For that you'll have to rob a bank.

If you want a microfiber roof, you'll need almost 4,000 leva. The keyless entry package comes to 3,500 leva. The rear seat infotainment is 6,300 leva. The panoramic sunroof 11,600 leva. And so on.

IN GENERAL, THIS IS A CAR to convincingly show the world how rich you are. But in the meantime you'll have become a lot poorer. Unless, of course, you fire your chauffeur and let the computer drive you instead. ■

88 | **ЗАПОЧВА ПЪТ
ОТ МОЯ ПРАГ**
THE ROAD GOES EVER ON

104 | **СКРИТО-ПОКРИТО**
HIDDEN AND SECRET

108 | **ДЪХЪТ НА ЛЯТОТО**
THE TASTE OF SUMMER

АФИШ

Събитията
и нещата, за
които ще се
говори през
август

СЦЕНА

RADAR FESTIVAL BEYOND MUSIC // Алтернативният фестивал си е поставил за цел да размие границите между музика, театър, перформанс и видео. Акцентите в четвъртото му издание са дуото Аня Лехнер и Франсоа Кутюрне, които ще свирят музика на мистиците Комитас, Гюрджиев и Момпоу, проектът „Титанично“ на Милица Гладнишка, който пресъздава последните часове на оркестъра на „Титаник“, и музикалното представление „Бележки по Хопър“, посветено на американския художник.

3 – 6 август, Градска художествена галерия, Варна

КИНО

АТОМНА БЛОНДИНКА // Какъв по-добър жанр за лятно кино от шпионски трилър? А този на Дейвид Лийч се радва на висок рейтинг, хвалебствени отзиви и интригуващ избор на актьори за главните роли. В центъра на всичко е великолепната Шарлиз Терон, която е убийствен (буквално и преносно) агент на МІ6 на мисия в Берлин по време на Студената война. Там се съюзява с психопатичния Дейвид Пърсивал (Джеймс Макавой).

От 11 август по кината

ФЕСТИВАЛ

BANSKO JAZZ // Тази година най-известният джаз фест в България празнува 20-годишен юбилей. Програмата за 2017 е пребогатата - Vlatko Stefanovski Trio (Македония), Patrizia Laquidara (Италия), Uroš Perić & The Divettes (Словения), Side Steps Quintet (Германия), Big Band „Swing kids“ (Германия), Tony Momrelle & Band (Великобритания), The Tbilisi Big Band & soloists (Грузия), Candy Dulfer & Band (Холандия), както и много български джаз изпълнители.

5 – 12 август, Централен площад, Банско

EN

STAGE

RADAR FESTIVAL BEYOND MUSIC // The alternative festival has set itself the objective of blurring the boundaries between music, theater, performance and video. The highlights in its fourth edition are the Duo Anja Lechner-François Couturier, who will play music by the the mystics Komitas, Gurdjieff and Mompou, the „Titanic“ project of Militsa Gladnishka, which reproduces the last hours of the orchestra of „Titanic“, and the music theatre performance „Notes on Hopper“, dedicated to the American painter.

3rd – 6th of August, City Art Gallery, Varna

CINEMA

ATOMIC BLONDE // What better genre for summer cinema than a spy thriller? And this one, by David Leitch, enjoys a high rating, laudatory comments and an intriguing choice of actors for the leading parts. At the centre of it all is the magnificent Charlize Theron, who plays a killer (literally and figuratively) MI6 agent on a mission in Berlin during the Cold War. There she joins forces with the psychopathic David Percival (James McAvoy).

In cinemas August 11th

FESTIVAL

BANSKO JAZZ // This year the most famous jazz fest in Bulgaria celebrates its 20th anniversary. The programme for 2017 is very rich - Vlatko Stefanovski Trio (Macedonia), Patrizia Laquidara (Italy), Uroš Perić & The Divettes (Slovenia), Side Steps Quintet (Germany), Big Band „Swing kids“ (Germany), Tony Momrelle & Band (Great Britain), The Tbilisi Big Band & soloists (Georgia), Candy Dulfer & Band (the Netherlands), as well as many Bulgarian jazz performers.

5th – 12th of August, Central square, BanskoBeach

Events and things that will be discussed in August

POSTER

КОНЦЕРТ

S.A.R.S. // Сръбската поп-рок група има верни (и многобройни) фенове в България, които оправдават поне по един концерт годишно. Това лято той ще се състои в клуб „Маймунарника“ в Борисовата градина, който специално за целта ще бъде с обновено сценично оборудване и повече барове. Защото веселяшките парчета Perspektiva, Lutka, Vuđav Lebac, Klinka, To Rade, Mir i ljubav вървят с нитие в ръка.

26 август, клуб „Маймунарника“, София

МАЙСТОРИ

ЖИВИТЕ ЗАНАЯТИ // Традицията майстори от цяла България да показват произведенията си на храмовия празник на Троянския манастир – Успение богородично, датира още от XVIII век. Акцентът е върху грънчарство, тъкачество, гърворезба и пирография. Събитието се провежда в специалния парк на занаятите в с. Орешак край Троян.

12 – 15 август, Орешак, Троян

ТРАДИЦИИ

ФЕСТИВАЛ НА ФОЛКЛОРНАТА НОСИЯ // Пъстрото събитие има строг регламент – всеки, който иска да присъства на него, трябва да е облечен във фолклорна носия, автентична или стилизирана. Допускат се и войвовски облекла, старинни военни униформи, носии на групи гържави и етноси. Ако не разполагате с нужното облекло, може да закупите или получите под наем на входа на фестивала. В музикалната програма участват „100 каба гайди“, Иво Папазов-Ибряма, оркестър „Орфей“.

18 – 20 август, Жеравна

EN

CONCERT

S.A.R.S. // The Serbian Pop Rock band has loyal (and multiple) fans in Bulgaria, who justify at least one concert per year. This summer it will take place in the „Maymunarnika“ club in the „Borisova gradina“ park, which will have a renewed stage equipment and more bars especially for this purpose. Because the merry tracks Perspektiva, Lutka, Vuđav Lebac, Klinka, To Rade, Mir i ljubav go well with a drink in hand.

26th of August, „Maymunarnika“ club, Sofia

CRAFTSMEN

LIVING CRAFTS // The tradition of craftsmen from all over Bulgaria to show their works on the feast day of Troyan Monastery, The Assumption of the Blessed Virgin, dates back to the 18th century. The focus is on pottery, weaving, carving and pyrography. The event takes place in the special park of arts and crafts in the village of Oreshak near Troyan.

12th – 15th of August, Oreshak, Troyan

TRADITIONS

FOLK COSTUME FESTIVAL // The versicoloured event has strict regulations – anyone, who wants to attend it should wear a folk costume, authentic or stylised. Voyvode's costumes, antique military uniforms, costumes of other countries and ethnic groups. If you do not have the necessary apparel, you may buy or lease one at the entrance to the festival. „100 kaba bagpipes“, Ivo Papazov-Ibryama, „Orpheus“ Orchestra will participate in the musical programme.

18th – 20th of August, Zheravna

Текст КРИСТИНА НИГОХОСЯН / By CRISTINA NIGHOSSIAN

Кристално планинско езеро сред скалистия пейзаж на национален парк Пирин, България
Clear still mountain lake surrounded by rocky alpine landscape in Pirin National Park, Bulgaria

ЗАПОЧВА ПЪТ ОТ МОЯ ПРАГ

THE ROAD GOES EVER ON

Шест от най-привлекателните пешеходни маршрути в света за една наистина презареждаща лятна ваканция

Six of the most attractive walking routes in the world for one truly refreshing summer holiday

Текст КРИСТИНА НИГОХОСЯН / Фотография SHUTTERSTOCK
By CHRISTINA NIGHOSYAN / Photography SHUTTERSTOCK

“Вървял съм, за да стигна до най-великите си мисли”, казва датският философ Киркегор, а идолът на нихилистите Ницше допълва, че „най-добрите идеи се раждат чрез ходене“. Дори и да не сте велик мислител, няма как да не сте усетили благотворното влияние на продължителното вървене върху физическото си и умствено здраве. Ако имате нужда от наистина зареждаща ваканция, която да прочисти духа ви и да проясни мислите, заложете на някой от популярните пешеходни маршрути по света. The Inflight Magazine подбра шест от най-интересните и достъпни.

“I had faith in order to reach my greatest ideas”, as the Danish philosopher Kierkegaard said and the ideologist of nihilism Nietzsche added that “the best ideas are born while walking”. Even if you are not a great thinker, there is no way that you did not feel the beneficial influence of continuous walking over your physical and mental health. If you urge for a truly energizing vacation, which will purify your spirit and will clear your mind, then you must bet on one of the popular walker routes around the world. The Inflight Magazine has selected the top six of the most interesting and affordable ones just for you.

ТУРЪТ НА МОНБЛАН THE TOUR OF MONTBLANC

Три страни, 169 километра, 10 дни. Това са физическите измерения на маршрута, посветен на най-високата планина в западна Европа. По-интригуващи обаче са невероятните алпийски гледки, които ще се сменят пред очите ви през Франция, Италия и Швейцария. Планински проходи, алпийски ливади, глетчерни долини и смарагдови гори ще са свидетели на всекидневния ви преход от 16 километра. А насладата вечер ще е още по-голяма, защото ще спирате за почивка и сън в някои от най-уютните и китни планински хижи, и хотели в света. Докато сте във Франция задължително опитайте тартифлет – традиционно ястие от савойския регион с картофи, бекон и сирене реблушон. Ако пък сте почитатели на високата кулинария, на пътя ви се намира Шамони и хотел Hameau Albert 1er, чийто ресторант се кичи със звездички „Мишлен“.

Кога да отидете: от юли до септември, като август е най-натоварен.

Three countries, 169 kilometers and 10 days – these are the physical parameters of the routed, dedicated to the highest mountain in Western Europe. The more intriguing side, however, is the abundance of Alpine views, which will keep on changing before your very eyes as you walk across France, Italy and Switzerland. Mountain passages, Alpine fields, glacial valleys and emerald green forests will witness your everyday walk of 16 kilometers. But the reward in the evening will be even bigger, because you will stop for rest and sleep at some of the coziest and unique mountain cabins and hotels in the world. While you are in France you have to try the tartiflet – a traditional dish from the Savoy region with potatoes, bacon and Reblochon cheese. If this is not your style and you like the gourmet cuisine, then on your way you will pass by Chamonix and the Hameau Albert 1er hotel, the restaurant of which proudly shows its “Michelin” stars.

When to go: from July to September as August is the most intense in sense of traffic.

Празниците в Долината на тракийските царе са престижно международно събитие, което популяризира уникалните тракийски находки в района на Казанлък. Тук се намира най-голямата и най-добре запазената в България тракийска гробница, защитена от ЮНЕСКО, идентифицирани са над 1000 могили некропола на тракийски владетели. Отворени за посетители са 7 тракийски могили, като последните две станаха достъпни след консервация, реставрация и социализация през 2017 г. - „Хелветия“ и „Грифони“.

Дванадесетите Тракийски празници започват на 9 август и продължават през целия месец. Община Казанлък предлага на своите жители и гости богата, и разнообразна културна програма, наред с утвърдени атракции като екопохода „Пътят на мълчанието“ до мегалита над Бузовград и артистични възстановки на мистериозните тракийски ритуали, националния сџаз фестивал...

Виртуална разходка из над 70 000 оригинални артефакти на Исторически музей „Искра“ – Казанлък можете да направите тук: <http://kazanlakmuseum.com>

The Celebrations in the Valley of the Thracian Kings are a prestigious international event, which popularizes the unique Thracian finds in the region of Kazanlak. This is where the largest and best preserved Thracian tomb in Bulgaria is located, protected by UNESCO, over 1000 Thracian mound necropolises of Thracian rulers. 7 Thracian mounds are open to visitors, with the last two having become accessible after conservation, restoration and socialization in 2017 - “Helvetia” and “Griffins”.

The twelfth Thracian celebrations will begin on the

9th of August and will continue throughout the entire month. Kazanlak Municipality offers to its inhabitants and guests a rich and varied cultural programme, along with well established attractions such as the “Path of silence” ecological march to the megalith above Buzovgrad and artistic reenactments of the of the mysterious Thracian rituals, the National Jazz Festival ...

You can take a virtual tour around more than 70 000 original artifacts of Virtual museum “Iskra” - Kazanlak here: <http://kazanlakmuseum.com>

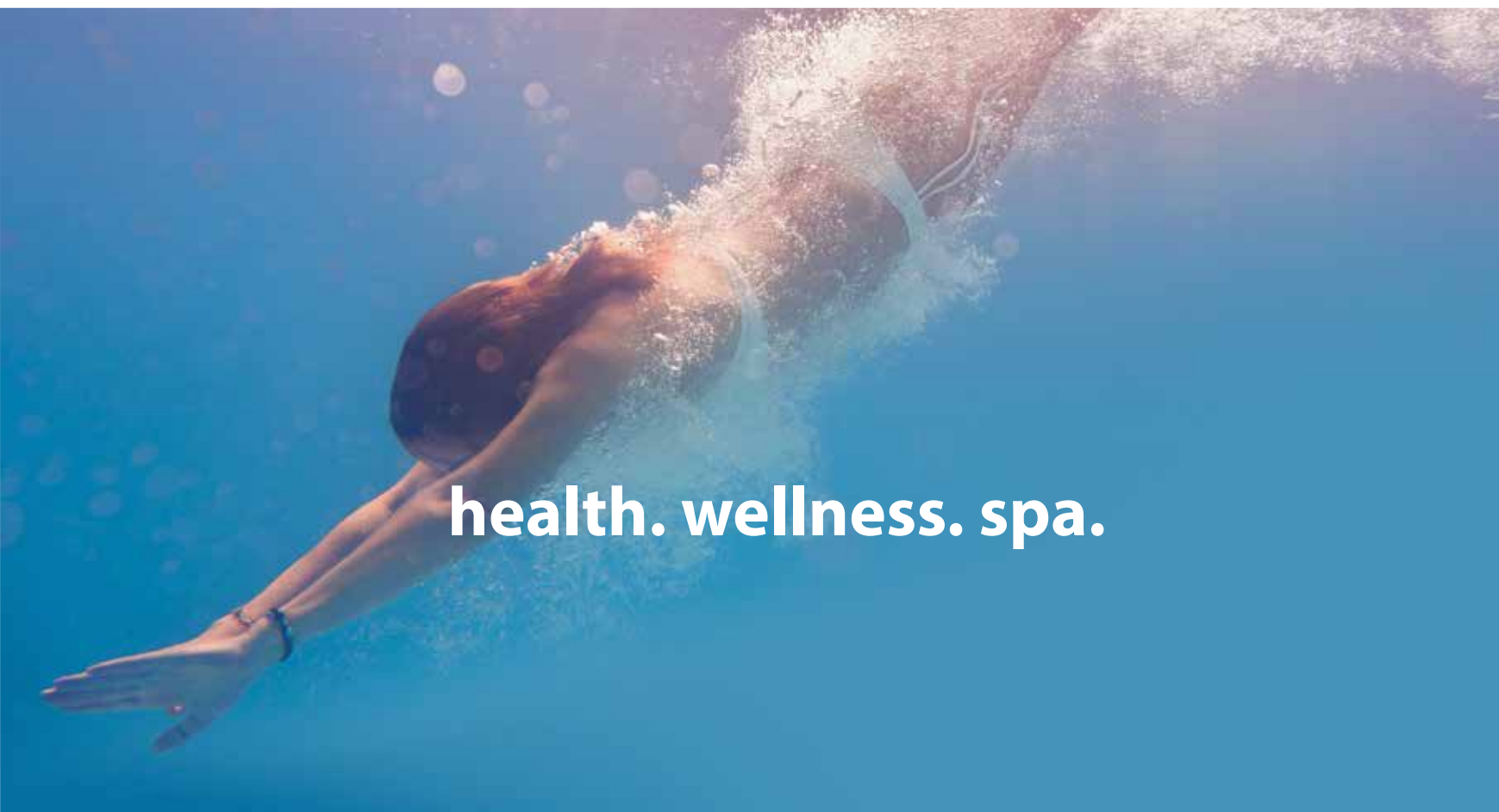
За повече информация: Отдел „Култура и туризъм“, бул. “Розова долина” №6; тел.: 0431 98352, 0431 99553
For more information: “Culture and Tourism” Department, No.6, “Rozova dolina” Blvd.; phone: +359 431 98352, +359 431 99553
e-mail: ct.kz@abv.bg, culture@municipality-kz.org; www.kazanlak.bg

TRAVEL
HIKING

ON
AIR

Жена се наслаждава на гледката от подножието на Монблан
Woman sits at the foot of Montblanc admiring the view

health. wellness. spa.

AQUAHOUSE
THERMAL & BEACH

VARNA, STS. CONSTANTINE AND HELENA RESORT
tel: +359 52 812 812
www.aquahouse.bg

РИЛА И ПИРИН RILA AND PIRIN

Приказно красива природа, спокойствие и относително малко срещи с групи пешеходци - това е предложението на двете най-високи планини в България. Разположените в югозападната част на страната Рила и Пирин са изпъстрени с борови гори, ефектни ледникови езера и доста редки животински видове. Черешката на тортата е Мусала (2925 м), най-високият връх на целия Балкански полуостров. По пътя можете да се отбиете и до някои от живописните български манастири, най-популярен от които е Рилският. Възможни са най-различни маршрути, но имайте предвид, че почти всички изискват добро физическо състояние.
Кога да отидете: популярни са целогодишно, но най-приятните месеци са от юни до септември.

Wonderful nature, serenity and relatively few encounters with other walkers – this is what the two highest mountains in Bulgaria have to offer. Placed in the Southwest part of the country, Rila and Pirin are full of pine tree forests, stunning glacial lakes and a lot of rare animal species. The cherry of the cake is Musala (2925 meters) – the highest mount on the entire Balkan Peninsula. On your way there you can stop by some of the picturesque Bulgarian monasteries, the most popular of which is the Rila Monastery. You can pick on so many routes, but beware, almost all of them require that you are in good physical shape.
When to go: you can go any time of the year, but the most popular months are from June to September.

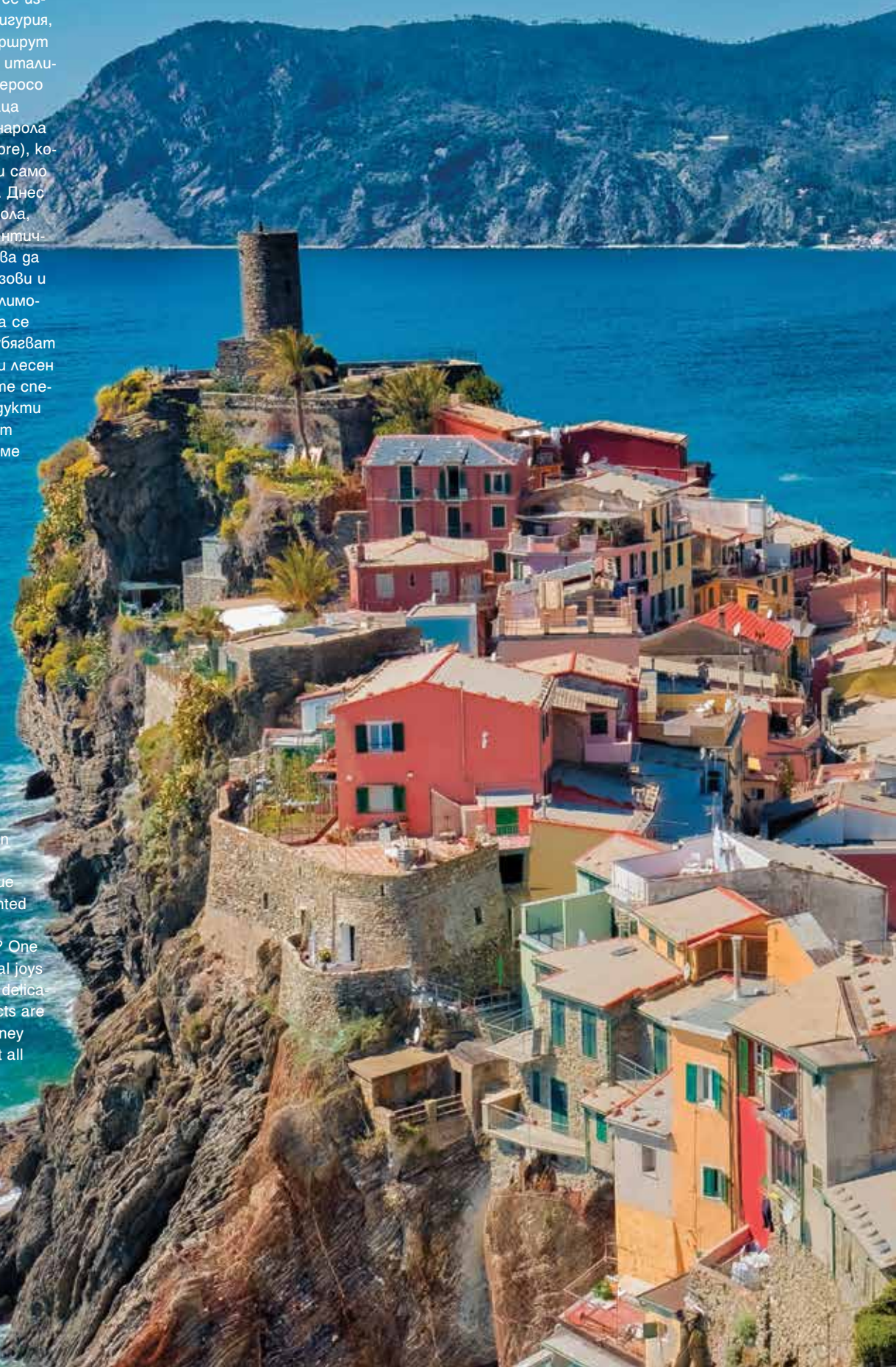
ПАРКЪТ ЧИНКВЕ ТЕРЕ THE CINQUE TERRE PARK

Върви ви се, но искате да сте на топло, да чувате шума на морето и да не се изморите много-много? И ето ви в Лигурия, където се намира колоритният маршрут през „Петте земи“ (Cinque Terre на италиански). Това са петте селца Монтеросо ал море (Monterosso al Mare), Вернаца (Vernazza), Корнилия (Corniglia), Манарола (Manarola) и Риомаджоре (Riomaggiore), които векове наред са били достъпни само по този начин – пеша или с магаре. Днес също не може да влезете в тях с кола, което е плюс за запазване на автентичността им. Какво по-хубаво от това да вървите край пъстрите жълти, розови и сини къщи с насадени маслинови и лимониви дървета отпред, а край вас да се плиска Лигурско море? Едва ли ви убягват и допълнителните наслади от този лесен пешеходен маршрут – италианските специалитети. Известни местни продукти са аншоа, песто, фокача и меденият сладолед в Корнилия. Да споменаваме ли и вината?

Кога да отидете: от март до октомври.

You are keen on walking, but you do want to be warm, to hear the sound of the sea and not to get very tired after all? Here you are in Liguria where one can find the colorful route through the “Five Lands” (Cinque Terre in Italian). This name stands for the five villages Monterosso al Mare, Vernazza, Corniglia, Manarola and Riomaggiore, which for centuries were accessible only by foot or by donkey. Even today it is impossible for you to enter these villages with your car, which is a plus for the preservation of their authenticity. What better than to walk by colorful yellow, rose and blue houses with olive and lemon trees planted in front of them and by your side – the sound of the waves of the Liguria sea? One can also hardly ever miss the additional joys of this easy walking route – the Italian delicacies. Some of the famous local products are anchovies, pesto, focaccia and the honey ice-cream in Corniglia. And on top of it all should we even mention the wines?

When to go: from March to October.

Art Hotel & Restaurant Simona

*An artistic place for
artistic people!*

Simona
Art Hotel

Sofia, Bulgaria
10 Inzhener Ivan Ivanov Blvd.
+359 885 259 098
e-mail: simona.central@abv.bg
www.hotelsimona.com

ПЪТЯТ НА САНТЯГО WAY OF ST. JAMES

Няма как да не започнем с тази класика, на която са посветени много книги и филми (примерно „Камино: Пътуване на духа“ на Шърли Маклейн и „Пътят“ с Мартин Шийн). Не е задължително да сте пламенен християнин, за да решите да извървите поклонническия маршрут, посветен на Свети Яков, един от дванайсетте апостоли, чиито останки са погребани именно в Сантяго де Компостела. Преди да стигнете до града на крайбрежието на Галисия обаче, трябва да изминете поне 100 км пеша или 200 на велосипед (или магаре), за да получите „компостела“ - сертификат, че сте стигнали до катедралата с останките на Свети Яков/Сантяго пеша. И без него обаче ви остава удоволствието да пребродите изключително красив маршрут, който може да започнете от няколко различни държави (Испания, Португалия, Германия, Полша, Ирландия, Белгия, Швейцария), но ние ви препоръчваме най-популярния маршрут, известен като „Френския път“. Той стартира от Сан-Жан-Пие-Де-Порт от френската страна на Пиренеите, прекосява планината, за да се озовете в Испания, където минава през Памплона, Логроньо, Бургос и Леон.

Кога да отидете: май, юни и септември – сравнително по-малко поклонници и благосклонно време.

There is no way for us not to start without this classic, which has inspired numerous books and movies (for example „Camino: A journey of the spirit“ by Shirley Maclaine and „The Road“ with Martin Sheen). It is not mandatory for you to be a passionate Christian in order to take the pilgrimage path of Saint Jacob, one of the twelve apostles, the remains of whom are buried in Santiago de Compostela. Before you reach the city at the coast of Galisia, however, you have to walk at least 100 kilometers by foot or 200 kilometers by bike (or donkey) in order to receive the “compostela” certificate giving testimony that you reached the cathedra with the remains of Saint Jacob/Santiago by foot. Even if you fail to get this document, you will still have the pleasure to walk across this mesmerizing rout which in turn can start from several different countries (Spain, Portugal, Germany, Poland, Ireland, Belgium and Switzerland), but we will recommend that you choose the most popular of them all a.k.a the “French Path”. It starts at Saint – Jean – Pied – de – Port located at the French side of the Pyrenees, and then you cross over the mountain to get to Spain, where you traverse Pamplona, Logroño, Burgos and Leon.

When to go: May, June, and September – relatively less pilgrims and nice weather.

КРАЛСКАТА ПЪТЕКА В ЛАПЛАНДИЯ KING'S PATH IN LAPLAND

Kungsleden е пешеходен маршрут, дълъг 440 км, който прекосява шведска Лапландия от север на юг. Често влиза в класациите на най-красивите маршрути в света, което не е без причина – заобикалят ви почти непокътнатите арктически пейзажи, най-високата планина в Швеция Кебнекайсе (2111 м) и лапландският национален парк Сарек. Самият преход е разделен на части и спокойно можете да си подобрете само по-леките (макар като цяло „Кралската пътека“ да минава за лесен маршрут). Другото хубаво е, че имате право на диво къмпингуване където и да решите, дори в частна собственост, стига да опънете палатката си най-малко на 100 метра от къщата. Може преспокойно да берете боровинки и гъби, както да палите огън, за да се стоплите или пригответе вечеря. Това често е единственият начин да се нахраните, защото през по-голямата си част маршрутът се простира през ненаселени територии. Въобще Kungsleden ви дава възможност за пълноценен живот сред природата, без да прибъгвате до хотели и ресторанти.

Кога да отидете: препоръчителното време е от юни до септември. През по-късната есен има шанс да видите и Северното сияние.

Kungsleden is a walkers route, lasting for 440 kilometers, thus crossing the Swedish Lapland from the North to the South. This very route is often listed amongst the most beautiful routes in the world, which is not due to exaggeration – you are surrounded by the almost virgin arctic landscapes, the highest mountain of Sweden Kebnekaise (2111 m) and the Lapland National Park Sarek. The very transition is split into parts and you could easily pick the easier ones (even though the “King’s Path” is listed as an easy route). The other nice thing is that you have the right of camping in the wild irrespectively of the location, even while trespassing in private property, as long as your tent is 100 meters away from the house. You can pick blueberries and mushrooms as if you are at home, you can light your own fire in order to get warm or to make yourself a dinner. For the most part this is the only way to get some food, because most of this route spans through unpopulated areas. In general Kungsleden gives you the chance for full connection to nature without being annoyed by hotels and restaurants.

When to go: the recommended months are June to September. During the later fall you have the chance to see the Northern Lights.

ТОРЕС ДЕЛ ПАЙНЕ TORRES DEL PAINE

Паркът Торес дел Пайне приема по 252 хиляди посетители годишно и е най-популярната пешеходна дестинация в Чили. Подходящ е както за запалени планинари, които могат да изкачват едноименните върхове, най-високият от които е 2500 м, така и сред по-мързеливите любители на природата. За тях е подходящ най-известният маршрут тук – W, който се изминава за 5 дни и е наречен така заради формата на трасето, което ще прекосите. Започва от Рефухио Гре като минава през Вале де Франсес и достига

до Кампаменто Торес, като преспивате по малките хижи, разположени по пътя на трасето. Край вас се нижат вулканични върхове, глетчери и кристално чисти езера, а вероятно ще видите поне няколко гуанако (подобен на лама бозайник), андински сърни и кондори. Паленето на огън, както и отклоняването от маршрута без специализиран водач е забранено.

Кога да отидете: между септември и април (помнете, че в южното полукулоб януари е средата на лятото).

TRAVEL
HIKING

ON
AIR
BULGARIA

The Torres del Paine National Park hosts 252 thousand visitors per year and thus is the most popular walking destination in Chile. This is the place for hardcore mountain people who could climb the eponymous mounts, the highest of which is 2500 meters, as well as for the lazier nature lovers. The latter shall pick the most popular route here – W, which lasts for 5 days and is named this way because of the form of the track you are about to walk. You will start at Refugio Grey, the you pass through Valle de Frances and reaches Campamento Torres, all the while you sleep in some small huts, placed along the route. Next to you stand volcano mounts, glaciers and crystal clear lakes, and most likely you will see at least a few guanacos (a lama look-alike mammal), Andes deer and condors. Igniting a fire, as well as detouring from the route without an expert guide is forbidden.
When to go: between September and April (remember that in the Southern Hemisphere the middle of January is actually the middle of summer).

Изцяло реновираният и обновен хотел "Нимфа" във Ваканционен Клуб Ривиера съчетава по неповторим начин спокойствие, природа и модерен дизайн. Уникалното му местоположение - на самия морски бряг, го прави идеален за вашата пълноценна почивка и пълен релакс.

Всички гости имат удоволствието да се насладят на прекрасния плаж пред хотела и да ползват безплатно чадър, и шезлонг. Освен това клиентите на хотел "Нимфа" получават безплатен достъп до открит и закрит минерален басейн. Хотелът разполага с 71 стилно обзаведени стаи и апартаменти с климатик, телевизор с плосък екран, мини бар и сейф. На пътче в приятна атмосфера гостите могат да се насладят и в лоби бара с просторна тераса. Подарете си истинска почивка на морския бряг в лукс и спокойствие!

The entirely renovated and renewed "Nympha" hotel in Riviera Holiday Club combines in a unique way tranquillity, nature and modern design. Its non-pareil location - on the seashore itself, makes it ideal for your complete repose and total relax.

All guests have the pleasure of enjoying the magnificent beach in front of the hotel and using a parasol and a chaise longue free of charge. Furthermore the clients of "Nympha" hotel get a free access to an outdoor and an indoor mineral water pool.

The hotel has 71 stylishly furnished rooms and apartments with air-conditioning, a flat screen TV, a minibar and a safe. The guests can enjoy having a drink surrounded by a pleasant atmosphere in the lobby bar as well, which has a spacious terrace.

Give yourself a present of a real holiday at the seaside in luxury and calm!

За резервации, моля, посетете нашия сайт:

For reservations, please visit our website:

www.rivierabulgaria.com

Cool Airport Summer

SHOP IN OUR STORES FOR YOUR CHANCE TO WIN:

9x

Ardes.bg

Many other prizes

9x

Ardes.bg

Discounts up to 50%

Full campaign rules can be found
at www.varna-airport.bg and www.burgas-airport.bg

В куфара на Ираван Хира

Ираван Хира е управляващ директор на Hewlett Packard Enterprise в България от януари 2009 година. Той е и председател на Български форум на бизнес лидерите (BBLF), член е на управителния съвет на Джуниър Ачийвмънт България (Junior Achievement), на Американската търговска камара в България (AmCham) и на Експертния съвет към Софийския университет. Нещата, без които не тръгва на път:

iPhone: това е основното устройство, без което не пътувам – използвам го както за работа, така и за удоволствие. Задължително проверявам дали съм взел зарядно и резервна батерия.

Apple Watch: дава лесен и бърз достъп до календара, прогнозата за времето, точен час в различните градове или часови пояси. Получавам и изпращам кратки SMS-и, следя социалните медии всеки ден, почти нямам пропуснати обаждания. Но най-вече използвам фитнес функциите.

HP Elite x360 1030 G2 Notebook: какъве без лаптоп? Често да отделиш 10 минути, за да дадеш важен отговор, ти спестява 10 дни в напрежение и непрегвидими последици!

Слушалки Bose QuietComfort® 35 wireless: най-добрият начин да се изолираш от хората и от шума. Независимо дали слушам подкаст, спокойна музика или филм, винаги помагат да съм „насаме“.

Дрехи за бизнес: освен задължителните риза, костюм, вратовръзка, когато пътувам за удоволствие обичам дрехите от естествена материя в спортно-елегантен стил, които дава свобода на усещането и лятно настроение.

Ermenegildo Zegna Javanese Patchouli: интригуващ аромат, смес от контрасти на семена на боб тонка и кедрър. Уханието му е сладко-горчиво, топло, вкусно и опияняващо, същевременно с това деликатно и ненавратливо.

Козметика L'occitane: свежестта на пътуването се определя от качеството на козметиката, която е част от нас самите. ■

L'occitane cosmetics: the freshness of travel is also defined by the quality of cosmetics which is part of ourselves. ■

In the Suitcase of Iravan Hira

Iravan Hira has been Managing Director of Hewlett Packard Enterprise in Bulgaria since January 2009. He is also Chairman of the Bulgarian Business Leaders Forum (BBLF), member of the Board of Directors of Junior Achievement Bulgaria, the American Chamber of Commerce in Bulgaria (AmCham) and the Expert Committee of Sofia University. The things he always travels with:

iPhone: the main device I never leave without - I use it for both work and pleasure. I always make sure I have a charger and spare battery with me.

Apple Watch: provides easy and quick access to calendar, weather forecast, the exact time in different cities and time zones. I receive and send SMS, follow the social media every day, have almost no missed calls. Mainly, however, I use fitness functions.

HP Elite x360 1030 G2 Notebook: what would I do without a laptop? Often sparing 10 minutes to give an important answer saves you 10 days of tension and unforeseen consequences!

Bose QuietComfort® 35 Wireless Headphones: the best way to shut off people and noise. Regardless of whether listening to a podcast, quiet music or movie, it always helps to be “on your own”.

Business attire: besides the compulsory shirt, suit and tie, when I travel for pleasure I like clothes made of natural fabrics in a smart casual style that imparts a sense of freedom and summery mood.

Ermenegildo Zegna Javanese Patchouli: my favourite scent is an intriguing aroma, a contrasting blend of tonka bean seeds and cedarwood. The fragrance is bittersweet, warm, tasty and intoxicating, yet at the same time delicate and subtle.

BY YOUR SIDE

до
60 000 лв.

срок на изплащане до

12 години

**НИСКА
ЛИХВА**

възможност за кредит

без поръчител

до 40 000 лева

1.

СКРИТО- ПОКРИТО

Колкото и да е топло, да бъдете през цялото време в тениска и шорти омръзва. Тогава е време за изкуството на напластяването

Ясно ни е, че напластяването на няколко различни слоя и дължини грехи е привилегия на есента. Когато обаче скуката трайно се настани в летния гардероб, е време да изпробвате нещо ново, независимо че температурите рядко слизат под 30 градуса. Ето кратките съвети на THE INFLIGHT MAGAZINE как умно и елегантно да използвате напластяването дори и през август.

ВНИМАТЕЛНО С МАТЕРИИТЕ. При положение, че ще имате върху себе си поне два слоя грехи, трябва да сте сигурни, че материите са леки и проветриви. Коприната, ленът и вискозата са удачен избор. Една от най-печелившите комбинации за дамите това лято е дълга копринена туника върху широк ефирен панталон. Лененото сако в светли тонове (бяло, сметана, бежово) пък е добра инвестиция за всеки мъж, който държи на елегантността и през лятото.

ИГРАЙТЕ С ПРОПОРЦИИТЕ. Именно те са ключът към забележителния силует. Къса пола, облечена върху дълга риза, която се подава под подгъва или тениска под рокля тип „бюстие“ са интересен начин да покажете, че не залагате на сигурното. Риза върху тениска или топ без ръкави пък е подходяща опция за небрежните господа, които обаче държат под око модните тенденции. Едноцветен лен, джинсов плат и едро каре са актуалните десени. И в никакъв случай не загасвайте!

ОСТАНЕТЕ В ЕДНА ГАМА. Ако искате истински шик ефект от напластява-

нето, изберете грехи в един цвят или поне в подобно цветово семейство. Така тоалетът изглежда завършен и привлекателен. Преспойно може да забравите за табуто, че през лятото не се носи черно и да комбинирате рокля на презрамки до коляното с широк панталон. Или пък да заложите на вечната класика – бял ленен костюм с бял полошърт отголу. ■

2.

5.

3.

6.

4.

7.

8.

9.

10.

1. Sophie Anderson
2. Monse
3. Topshop
4. Aquazurra
5. Le Specs
6. Vince
7. Gucci
8. Polo Ralph Lauren
9. Alex Mill
10. Tod's
11. Officine Generale
12. Mango

11.

12.

HIDDEN AND SECRET

No matter how hot it is, being dressed in T-shirt and shorts all the time becomes boring. Then it is time for the art of layering

It is clear to us that the piling up of several various layers and lengths of clothing is a privilege of autumn. But when boredom moves permanently into the summer wardrobe, it is time to try something new, even though the

temperatures rarely go below 30 degrees. Here are INFLIGHTMAGAZINE's short tips on how to cleverly and elegantly use layering even in August

BE CAREFUL WITH THE FABRICS. Since you will have on your person at least two layers of clothing, you have to be sure that the fabrics are light and airy. Silk, linen and viscose are a felicitous choice. One of the most winning combinations for the ladies this summer is a long silk tunic above wide gossamery trousers. And the light coloured (white, cream, fawn) linen coat is a good investment for every man, who values elegance even in the summer.

PLAY WITH PROPORTIONS. Precisely they are the key to the remarkable silhouette. A short skirt, put on above a long shirt, which sticks out from under the hem or a T-shirt under a "bustier-type" dress are an interesting way to show that you do not play it safe. And a shirt above a T-shirt or a sleeveless top is a suitable option for the casual gentlemen, who however keep an eye on the fashion trends. Unicoloured linen, denim fabric and large checks are the designs of the day. And do not, in any circumstances, tuck in!

STAY IN A SINGLE TONALITY. If you want a real chic effect from the layering, select clothes in a single colour or at least in a similar family of colours. This way the dress looks complete and attractive. You can imperturbably forget about the taboo that one should not wear black in the summer and combine a shoulder strap knee length dress with wide trousers. Or bet on the eternal classic - a white linen suit with a white polo shirt underneath. ■

УЛИЧНА ЕКЗОТИКА В КРАЯ НА АВГУСТ С КАРНАВАЛА НОТИНГ ХИЛ В ЛОНДОН

Лондон

€ 69

€ 149

Цените са крайни и включват: 1 бр. ръчен багаж до 10 кг, кетъринг на борда, безплатен избор на място в самолета, безплатен check-in.

Чекиран багаж може да се закупи преди полет на летище или в офиса на издателя на билета – цена на първо парче багаж до 23 кг - 20 евро за отсечка София - Лондон и 20 паунда за отсечка Лондон - София. В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж, се прилагат стандартните правила на

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

ДЪХЪТ НА ЛЯТОТО

Откъде произлиза ментата, наистина ли има
вълшебни свойства и каква е разликата между
нея и добрия стар гжоджен

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

Преди около година прясната мента някак изведнъж и неочаквано излезе на мода. В зарзаватчийските магазини и по пазарите вече я продават целогодишно в спретнати малки връзки. Там тя стои като нещо насъщно необходимо, почти колкото магданоза и копъра. Трудно е да се обясни причината за този внезапно пробуден интерес. Модата е нещо капризно и трудно се подчинява на някакви рационални обяснения, особено модата при вкусовете, които по принцип са нещо твърде консервативно.

ВПРОЧЕМ МЕНТАТА ВИНАГИ е присъствала в бита, макар и някак по-дискретно. Свежият ѝ аромат се приема за естествен и желан не само в чая, но също в сапуни, шампоани и паста за зъби, в някои лекарства, както и при сладкарски изделия. Ментовите гъвки и бонбони винаги да били едно от любимите лакомства за децата. През лятото една от типичните напитки с дух на курортно-отпускарска безметежност е ментовката с лед. Нека добавим, че без прясна мента един от най-популярните летни коктейли би

бил невъзможен. Става дума за вездесъщото „Мохито“.

ИЗГЛЕЖДА, ПРИЧИНА ЗА новопробудения интерес към това растение са многобройните ползи, които му се приписват. Препоръчват го за отслабване, при дихателни, сърдечно-съдови, неврологични и стомашни проблеми, а също при депресии и като леко болкоуспокояващо средство.

Древният произход, както и популярността му от много стари времена ясно личат от гръцката митология. Според популярния митологичен разказ растението носи името на нимфата Минта, в която бог Хадес бил влюбен. Неговата съпруга Персефона, ревнива и отмъстителна като повечето дами на Олимп, щом разбрала за тази емоционална връзка, направила магия и превърнала нимфата в растение. Нямамо как да се развали магията, тъй като при геянията на боговете няма заден ход, но Хадес като малка компенсация дарил растението с приятно свеж аромат, който се разнасял при всяко докосване. ▶

The Taste of Summer

Where did peppermint originate, does it really have magical properties and how does it differ from spearmint

By YASEN BORISLAVOV / Photography SHUTTERSTOCK

About a year ago, fresh peppermint suddenly and unexpectedly came into vogue. It is now sold all year round in neat little bunches at greengrocers and fruit and vegetable markets. Indeed, it has gained the status of a daily necessity, almost on a par with parsley and dill. It's difficult to explain the reason for this sudden interest. Fashion is unpredictable and rarely subject to rational explanations, especially trends in tastes, which as a rule are very conservative.

ACTUALLY, PEPPERMINT HAS always been part of our daily life, albeit more subtly. Its natural fresh aroma is desirable not only in tea, but also in soaps, shampoos and toothpaste, in some medicines, as well as in confectionery. Peppermint chewing gum and candy have always been a favourite with children. In summer, a typical drink symbolic of a carefree and relaxing holiday spirit is crème de menthe with ice. And let's not forget that one of the most popular summer cocktails – the omnipresent Mojito – would be impossible without fresh mint leaves.

IT SEAMS THAT THE REASON for the revived interest in this plant are the many benefits attributed to it. It is recommended for slimming, for respiratory, cardio-vascular, neurological

and stomach problems, as well as for depressions and as a mild painkiller.

Its ancient origin, as well as its popularity since ancient times are clearly evidenced in Greek mythology. According to a popular mythological story, the plant is named for the naiad Minthe, with whom the God Hades fell in love. But once she heard of his romance, his wife Persephone, jealous and vindictive as most ladies on Mount Olympus, cast a spell and turned the naiad into a plant. The spell could not be broken, because the acts of gods cannot be undone, but as a small compensation, Hades endowed the plant with a pleasant fresh aroma that spread at every touch.

IN BULGARIA PEPPERMINT IS KNOWN mainly as a medicinal herb, used for making teas and various medicinal infusions. Peppermint oil, an essential oil that is widely used in the cosmetics industry and pharmaceuticals, is extracted from peppermint. Some old herbal manuals recommend the herb for nausea, stomach pain, headache, depression, insomnia, as a painkiller and antiseptic. These are just some of the useful properties attributed to mint. In ancient Rome, peppermint was used to aromatise the venues of feasts. In those days

people believed that the herb aided memory and stimulated brain function. It is known that when feasting, you should keep your wits about you to avoid doing foolish things you don't remember afterwards. Peppermint helped. In fact, the conviction that peppermint stimulates brain activity and memory has a medical explanation, related to the content of the various active substances in it. But the truth is that its potential is much bigger. Besides in cosmetics and pharmaceuticals, it is also discreetly present in the kitchen, even if in Bulgaria only sophisticated gourmets truly appreciate its tender and fresh green leaves.

THE ORIGIN OF PEPPERMINT (*Mentha piperita*) is unknown. What is known is that already in antiquity the plant was widespread in Asia and Southeast Europe, due to which it found a lasting place in local cuisines. Many people confuse peppermint with spearmint (*Mentha spicata*) and its varieties. The two plants, although closely related, differ in aroma. Peppermint has a fresher and hot sweetish taste. It's difficult to imagine fresh strawberries with spearmint, but the mint leaves do a great job there. In fact, *Mentha piperita* is a cross between *Mentha aquatica* (watermint) and Men-

tha spicata (spearmint). All three varieties are perennial plants. About a dozen types of wild mint grow in Bulgaria. They grow most often in shady and marshy places and are best picked in July or August .

LET'S SEE WHAT FRESH MINT can do in the kitchen. Like many other spices, in the past it, too, moved from East to West. It is particularly typical of Oriental cuisine. Some well-known dishes in their original eastern variations are seasoned with fresh mint leaves. A typical example is tarator, which in Turkey is called cacik and is usually seasoned with finely chopped mint leaves instead of dill. It is served the same way in Iran, where this traditional cold soup actually originates. The original Lebanese Tabbouleh salad is also made with mint leaves, rather than only with parsley as it is usually served in Bulgaria. In Thailand, mint is used as a basis for chicken salads. In South Vietnam, fresh mint leaves are often served as a side dish.

ODDLY, RIGHT UP TO THE 17TH CENTURY peppermint was very popular as a spice in Europe, too, but a century later, for unknown reasons, it gave way to other aromas. Now peppermint is coming back to pep up and lend an exotic

flavour to many dishes. Its presence is most noticeable in desserts. In a fruit salad, a few sprigs of peppermint create a sense of spring. And if you use spearmint instead of peppermint, you get quite a different taste. It could even be associated with bean soup, where spearmint is an absolute must. Fresh peppermint goes very well with both watermelon and sugar melon. A few years ago, the mint-chocolate combination was particularly fashionable and even extravagant. Today you don't think twice about it. Peppermint is great with couscous and quinoa salads. Mint sauce is also excellent with some meat dishes (e.g. chicken).

Of course, it is most often used in desserts. It is part of syrups, lemonades, ice-creams, crèmes, etc.

PEPPERMINT HAS ANOTHER major advantage. It is not particularly demanding and is easily grown in a pot. You can grow it on your balcony, to always have some fresh mint handy when you need it. Peppermint has one final unique property that is rarely mentioned. It is meant to be conducive to a good mood. Exactly how, is unknown, but it has been proven. Which is probably why it is such a desirable and appealing aroma for summer. ■

15 години EO Dent

Клиниката е отличена с "Златен печат" и почетна значка "Златна книга" за европейски мениджмънт в здравеопазването, Европейско отличие за корпоративна социална отговорност, Диамантена награда за качество.

Импланти, избелване, фасети, циркониеви конструкции, лечение с лазер, HELBO терапия и още ... на www.eo-dent.com

Само за седмица в България, вие може да решите своя дентален проблем

Подарете си красива усмивка - Силвестър Сталон вече го направи в нашата клиника!

15 years EO Dent

The clinic has been awarded "Golden stamp" as well as the honourable badge "Golden book" for European Management in Healthcare, EO Dent was awarded the European prize for Corporate Social Responsibility and Diamond Quality Award.

Dental implants, teeth whitening, dental veneers, zirconium teeth, laser treatment, HELBO therapy and a lot more ...

at www.eo-dent.com

For only a week in Bulgaria, you can solve your dental problems.

Give yourself a beautiful smile - Silvester Stallone already did it in our clinic!

6A, Chern Ivan, Sofia, tel. +359 898 300 922, 888 803 833 Dental Implant clinic
16 St. P. Zografski str., Zograf Distr., Sofia, tel. +359 884 43 43 77, 882 54 54 15
16 St. P. Zografski str., Zograf Distr., tel. +359 888 14 10 10, Children's dental clinic
11, Arsenalski Blvd., Sofia, tel. +359 2 963 33 09, +359 885 003 705
417.2, Stoyanov Blvd., Sofia, tel. +359 2 527 0818, +359 886 057 405
2, Ch. Topchev str., Pernik, tel. +359 76 60 18 00, 60 19 00, 886 097 401
35/77, U. Gagern Blvd., Pernik, tel. +359 76 67 21 00, 886 097 403
Mobile dental office tel. +359 886 465 156

► **У НАС МЕНТАТА Е ПОЗНАТА** предимно като лековита билка, от която се правят чайове и разни лечебни настойки. От мента се извлича и ментолово масло с широко приложение в козметиката и фармацевта. В някои старинни лековници билката се препоръчва при гадене, болки в стомаха, главоболие, депресия, безсъние, като болкоуспокояващо и като антисептик. И това са само част от приписваните на ментата полезни свойства. В Древния Рим с мента ароматизирали залите за пирове. По онова време хората вярвали, че билката подпомага паметта и усилва мозъчните функции. Известно е, че когато пирува човек, трябва непременно да е с добра памет и със засилени мозъчни функции, първо за да не върши прекалено големи глупости и после за да може да си ги спомни. Впрочем убеждението, че ментата стимулира мозъчната дейност и паметта все още е актуално и има медицинско обяснение, свързано със съдържанието на различни активни вещества. Истината е, че възможностите ѝ са много по-големи. Освен в козметиката и фармацевта, тя дискретно присъства и в кухнята, макар че у нас само по-изтънчени кулинари се отнасят сериозно към нежните и свежи зелени листенца.

ПРОИЗХОДЪТ НА КУЛТУРНАТА МЕНТА (*mentha piperita*) е неясен. Сигурно е, че още през Античността растението е било широко разпространено в Азия и Югоизточна Европа, поради което трайно се е настанило в местните кухни. Много хора бъркат културната мента с джоджен

(*Mentha spicata*) и неговите разновидности. Двете растения, макар и в съвсем близко родство, са различни като аромат. Ментата е с по-свеж и лютиво сладникав мирис. Трудно е човек да си представи пресни ягоди с джоджен, но листенцата от мента там вършат прекрасна работа. Всъщност културната *Mentha piperita* е получена от кръстосването на *Mentha aquatica* (водна мента) и *Mentha spicata* (джоджен). И трите разновидности са от семейство Устоцветни. У нас са разпространени десетина вида дива мента. Расте най-често в сенчести и мочурливи места. Най-подходящото време за бране е през юли и август.

НЕКА ВИДИМ КАКВО МОЖЕ прясната мента в кухнята. Също като много други подправки, в миналото и тя се е придвижвала от изток на запад. Особено характерна е за ориенталските кухни. Някои добре познати ястия в оригиналните си източни варианти се подправят с листа от прясна мента. Твърде характерен пример е тараторът, който в Турция се нарича джъджък и обичайно вместо с копър се подправя със ситно нарязани листа от мента. По същия начин се предлага и в Иран, откъдето Впрочем тази класическа лятна студена супа произхожда. Оригиналната ливанска салата „Табуле“ също се прави с листа от мента, а не само с маданоз, както обикновено я предлагат у нас. В Тайланд с мента правят салати на основата на пилешко месо. В Южен Виетнам често поднасят свежите листа като добавка към различни ястия.

ЛЮБОПИТНО Е, ЧЕ ДО XVII ВЕК и в Европа ментата е била твърде популярна като подправка, но век по-късно поради неясни причини е отстъпила пред други аромати. Сега ментата се завръща, за да освежи и да придобие екзотичен привкус на много ястия. Най-осезателно е присъствието ѝ при десертите. В една плодова салата няколко стръкчета мента създават усещане за пролет. Ако вместо мента се сложи джоджен, вкусът става съвсем различен. Възможна е дори асоциация с бобена чорба, при която джодженът е нещо задължително. Прясната мента много добре се комбинира с диня и пъпеш. Преди няколко години съчетанието мента-шоколад изглеждало като нещо особено модерно и дори екстравагантно. Днес вече не прави особено впечатление. Ментата стои добре в салати с кус-кус и киноа. При някои месни ястия (например пиле) ментовият сос също стои напълно логично. Естествено, най-широко е присъствието ѝ при десертите. Там тя участва в сиропи, лимонади, сладоледи, кремове и т.н.

МЕНТАТА ИМА ОЩЕ ЕДНО сериозно предимство. Тя не е особено претенциозна за отглеждане и лесно се хваща в саксия. Може спокойно да си я завъртите на балкона, за да ви е под ръка в цялата ѝ освежаваща прелест, винаги когато ви потрябва. Ментата има и още едно незаменяемо свойство, за което рядко се говори. Казват, че помагала за подобряване на настроението. Как точно го прави, не е ясно, но било доказано. Кое то сигурно я прави така желан и харесван аромат за лятото. ■

Graffit Gallery Hotel

65 Knyaz Boris I Blvd., 9000 Varna, Bulgaria
phone +359 52 989 900, fax +359 52 989 902
reservations@graffithotel.com
www.graffithotel.com

СПЕЦИАЛНИ ЛЕТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

УИКЕНД ПАКЕТ | 10% ОТСТЪПКА
258.00 евро за две нощувки*

*двойна стая Ексклузив / плаж Rappongi / caLnibani / The Bay:
шезлонги, напитки и плодове; удобен трансфер; 10% отстъпка за обяд или вечеря
*Валидност на офертата 01.06. – 15.09.2017

SUMMER SPECIAL DEALS

WEEKEND PACKAGE | 10% OFF
EUR 258.00 for two nights**

**DBL Exclusive room **Beach Rappongi / caLnibani / The Bay:
sun beds, drinks and fresh fruits; comfortable shuttle; 10% discount for lunch or dinner
**The offer is valid from 01.06. till 15.09.2017

Delicious Summer Collection

RESTAURANT & BBQ | BAR & BEACH - BEACH ALLEY, VARNA +359 882 90 90 90

Spaghetti Kitchen*Bar

София, площад Св. Неделя 3
www.spaghetti-kitchen.bar
e-mail: office@spaghetti-kitchen.bar
тел.: 089 304 66 66

Ако трябва да забодем карфица в центъра на София, ще бъде точно тук – на площад Света Неделя 3, при чисто новият Spaghetti Kitchen*Bar. Отправяйки се към парадния вход, виждаме едно съвсем различно място - интериор на няколко нива и съвсем различни зони с много акценти и детайли, живеещи в пълна хармония. Вкусната обиколка на мястото започва с това, с което обикновено свършваме – десерта. На входа ни посреща витрина с авторски десерти, приготвени на място от майстор сладкарите на Spaghetti Kitchen.

Ако си решил да преоткриеш италианската храна, просто се отдай на прясна паста и добре препечена по ръбчетата пица в Morello фурната. Разбира се, Италия не е самотна на вкусната карта, която стои пред нас. Тръгваме на околосветско пътешествие с японското патешко, норвежка съомга, октопод от Санторини, както и няколко предложения от българската кухня. Зоната с прошуто бара пък е прекрасно място за вино и тапаси. Новаторските коктейли, които се предлагат, са истинско произведение на алкохолното изкуство. Накратко – Spaghetti Kitchen*Bar е мястото, на което можеш да се срещнеш с приятели, да хапнеш хубава храна или да пиеш любимия си коктейл в приятна атмосфера.

SPAGHETTI KITCHEN★BAR

EAT • DRINK • SOCIALIZE

Spaghetti Kitchen*Bar

3, Sveta Nedelya Square, Sofia
www.spaghetti-kitchen.bar
e-mail: office@spaghetti-kitchen.bar
phone: +359 89 304 66 66

If we need to put a pin in downtown Sofia, it will be right here – at 3 Sveta Nedelya Square, at the brand new Spaghetti Kitchen*Bar. Heading for the front door, we see a completely different place – interior on several levels and completely different zones with a lot of highlights and details, living in perfect harmony.

The delicious tour of the place begins with what we usually end with – dessert. A window with original desserts, prepared here by Spaghetti Kitchen's pastry chefs, welcomes us at the entrance.

If you've decided to rediscover Italian food, just indulge in fresh pasta and crispy pizza round the edges in the Morello oven. Italy, of course, is not alone on the delicious map we have in front of us. We set off on a round-the-world trip with Japanese duck, Norwegian salmon, Santorini octopus, as well as a few offers from the Bulgarian cuisine. What's more, the prosciutto bar zone is a great place for vino

and tapas. The innovative cocktails they offer are a real work of the alcoholic art. In a nutshell – Spaghetti Kitchen*Bar is the place where you can meet friends, eat good food or have your favorite cocktail in a pleasant atmosphere.

Spaghetti kitchen

София, ул. 6-и септември №9
Резервации тел.: 0890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

Няма как да преминете по улица „6-и септември“ и да останете безразлични към вида на този наистина необикновен ресторант. Какво го прави такъв, ще разберете в момента, в който прекрачите прага му. С една единствена крачка забравяте за работната суматоха на големия град и се пренасяте в един друг сюжет с въздушна атмосфера и безброй кулинарни предложения. Тук ще откриете приятна комбинация от съвременен дизайн в обзавеждането, изискано меню с интернационална кухня и отпускателна музика. От месец ноември се открива и отопляема външна градина. Заведението впечатлява и с деликатно лично отношение към клиента и усещане за домашен уют. Всичко това превръща Spaghetti Kitchen в най-модерното и желано място в София.

SPAGHETTI KITCHEN★

ITALIAN FOOD AMERICAN GRILL

Spaghetti kitchen

9, 6th of September Str., Sofia, Bulgaria
Reservations: +359 890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

It is not possible to pass 6th of September Street and to remain indifferent to the appearance of this unusual restaurant. You will understand what makes it so unusual the minute you cross its threshold. Only one step and you forget about the busy turmoil of the city, and move into another reality that has a magic atmosphere and countless culinary propositions. Here you will find a pleasant combination of contemporary interior design, exquisite international cuisine and relaxing music. The restaurant also impresses with its delicate personal attitude towards the customer and the feeling of home comfort. All this makes Spaghetti Kitchen the most modern and desired place in Sofia.

Downtown Hotel

София
бул. „Васил Левски“ 27
тел. +359 29305472
www.hotel-downtown.net

Downtown Hotel

Sofia
27, Vasil Levski Blvd.
Phone: +359 29305472
www.hotel-downtown.net

4-звездният хотел „Даунтаун“ е с благоприятно централно разположение в близост до основните финансови институции, исторически забележителности и туристически атракции като Националния дворец на културата. Хотелът се отличава с характерен външен облик и съчетава домашен уют с впечатляващ вътрешен дизайн, елегантност и спокойна атмосфера.

Хотел „Даунтаун“ разполага с 59 климатизирани стаи за непущачи. Всички те са с индивидуален облик, обзаведени в елегантен стил и снабдени с широка гама от удобства: безжичен интернет, климатична инсталация с индивидуален контрол, обезшумяваща дограма, индивидуален сейф, сателитна телевизия, платени филмови канали, минибар. Всяка баня е с вана, сешоар и телефон.

На разположение на гостите на хотела е рум-сервиз, бизнес център, химическо чистене и пране. Хотелът осигурява трансфер със собствен минибус от/до летище София.

Ресторантът на хотела предлага изискани ястия от българската и интернационална кухня, богата винена селекция, и е подходящо място за делови обеда, официални вечери, приеми, сватби.

Лоби барът предлага уникална колекция от малцово уиски и допринася за приятния престой на гостите.

Хотел „Даунтаун“ предлага специални цени за пътниците на **Bulgaria Air**: единична стая – 80 евро; двойна стая – 95 евро.

The 4-star Downtown Hotel has a favourable central location close to major financial institutions, historic sites and tourist attractions like the National Palace of Culture. The hotel has a distinctive look and combines homelike cosiness with impressive interior design, elegance and relaxing atmosphere.

The Downtown Hotel has 59 air conditioned non-smoking rooms. All of them are individually styled, furnished elegantly and equipped with a wide range of amenities: Wi-Fi access, individually controlled air conditioning, soundproof windows, individual room safe, satellite television, pay-per-view channels, minibar. All bathrooms feature a bathtub, a hair dryer and a telephone.

Hotel guests are provided with room service, a business centre, dry cleaning and laundry. The hotel provides shuttle service from/to Sofia Airport.

The hotel restaurant offers fine dishes from the Bulgarian and international cuisine, rich wine selection and it's a suitable place for business lunches, formal dinners, receptions, weddings.

The lobby bar offers a unique malt whiskey collection and contributes to the guests' pleasant stay.

Downtown Hotel offers special deals to **Bulgaria Air** passengers: single room – 80 euros; double room – 95 euros.

Social Cafe Bar & Kitchen

София, бул. „Витоша“ 16
тел.: 0876 767 647
www.socialcafe.bg

Social Cafe Bar & Kitchen

16, Vitosha Blvd., Sofia
phone: +359 876 767 647
www.socialcafe.bg

MORNING COFFEE? BREAKFAST? LUNCH? DINNER!
IT'S ALWAYS A GOOD TIME FOR SOCIAL!

Различната гледна точка към автентичната италианска кухня в уютна атмосфера и креативен дизайн.

От сутрешното кафе или капучино до вкусна италианска пица или паста до неустоимите авторски десерти.

Винаги е време за Social!

Ние сме тук, за да ви очароваме!

Authentic Italian cooking in a buzzing, social atmosphere.

Cozy style, the selection and combination of quality pizza and pasta, signature desserts, excellent drinks, ideas still have primary place in SocialCafé conception. Always a good time for Social!

We are here to charm you!

МБАЛ Доверие

София, ж.к. Овча купел 2,
ул. Фридрих Грюнгангер N2
тел.: 02 40 36 100; 02 40 36 143
www.mbal.doverie.bg
info@mbal.doverie.bg

МБАЛ Доверие е модерен медицински комплекс, разделен функционално на диагностично-консултативен център и многопрофилна болница за активно лечение. Болница Доверие е една от първите частни болници в България. Тя е модерна европейска болница, различна от стандартните български болнични заведения във всяко отношение, като предлага много по-съвременно обслужване, апаратура и леглова база.

Най-новата апаратура, с която се сдобри болницата е тази на FootBalance - за анализ и изработване на индивидуални стелки 100% по мярката, моделирани за 10 минути. Основната цел на този тип стелки е да помогнат на хората да подобрят комфорта и здравето на ходила си. Стелките на FootBalance държат стъпалата в неутрално положение и коригират неправилната позиция на краката, като по този начин допринасят за здрава основа на цялото тяло.

Основни предимства на стелките са, че се изготвят много бързо (5 мин. за спортните и 45 мин. за медицинските), а също и, че формоването на стелките заедно със стъпалото в неутрална позиция позволява по-голяма мобилност на краката.

Повече информация за МБАЛ Доверие може да намерите на: www.mbal.doverie.bg

Doverie is a modern medical complex functionally divided into a diagnostic consultation centre and a multi-profile hospital for active treatment. Doverie Hospital is one of the first private hospitals in Bulgaria. It's a modern European hospital different from the typical Bulgarian medical institutions in every aspect, offering much more up-to-date service, equipment and bed capacity.

The latest equipment the hospital has acquired is FootBalance - for foot analysis and making individual, 100% custom made insoles, molded in 10 minutes. The main purpose of this type of insoles is to help people increase foot comfort and health. The FootBalance insoles support the feet in a neutral position and correct the improper foot position, thus contributing to the solid foundation of the entire body.

The main advantages of the insoles are that they're made very quickly (5 minutes for sports ones and 45 minutes for medical ones). What's more, molding the insoles together with the foot in a neutral position allows for greater foot mobility.

You can find more information on Doverie Hospital at: www.mbal.doverie.bg

Център по дентална медицина Свети Георги

ул. Константин Иречек 20, София, България
тел. 02/954 47 83, тел./факс 02/952 41 94
моб. тел.: 0886 129 213, 0898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

Ако имате два свободни дни в София, идете на зъболекар дори да смятате, че не ви е необходимо. Повечето българи, които живеят в чужбина, редовно се прибират с единствената цел да си лекуват зъбите в България, където стоматолозите не само се справят доста добре, но и за по-малко пари.

В денталния център на гр. , специализирал ендодонтия, парадонтология и имплантология в Австрия, Италия, Швейцария и Франция, може да получите и козметични услуги. Една от възможностите е да си избелите зъбите по най-популярните в Европа технологии или просто да си направите профилактичен преглед. Новост в центъра е лечението с лазерен апарат без болка и без анестезия.

If you have a couple of days to spare in Sofia then you should visit a dentist - even if you don't think you need to. The majority of Bulgarians who live abroad regularly return with the single aim of having their teeth taken care of in a country where the dentists not only perform a very decent job, but also charge a lot less.

At Dr. Tsalov's Dental Services Centre you can also have cosmetic treatments. Dr. Tsalov has studied endodontics, parodontology, and implantology in Austria, Italy, Switzerland and France. Therefore, you will have the opportunity to have your teeth whitened with the latest European technology, or simply have a check-up.

Laser treatment, which is performed without anesthesia and is completely painless, is one of the centre's more novel procedures.

St. George Dental Services Centre

20 Konstantin Irechek Str., 1000 Sofia, Bulgaria
phone: +359 2/ 954 47 83, phone/fax: +359 2/952 41 94
cell phone: +359 886 129 213, +359 898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

Комплекс жие с видом на море
ПЕРВАЯ ЛИНИЯ

Luxurious complex
FIRST LINE

Carpe Diem
complex

BALCHIK

Carpe Vita
complex

STS. CONSTANTINE AND HELENA

Oазис спокойствия и тепла
300 М ОТ БЕРЕГА МОРЯ

Oasis of peace and comfort
300 M TO THE SEASIDE

*ЛЮКСОВОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО *ДВУХ- И ТРЕХКОМНАТНЫЕ КВАРТИРЫ
С ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ПЛАНИРОВКОЙ *ОТЛИЧНАЯ ИНВЕСТИЦИЯ
*ИНВЕСТИЦИОННО-СТРОИТЕЛЬНАЯ КОМПАНИЯ С БОЛЬШИМ ОПЫТОМ
И ОТЛИЧНОЙ РЕПУТАЦИЕЙ

*LUXURY CONSTRUCTION *ONE - AND TWO - BEDROOM APARTMENTS
WITH FUNCTIONAL DISPOSITION *EXCELLENT INVESTMENT
*INVESTMENT CONSTRUCTION COMPANY WITH EXPERIENCE
AND A GREAT REPUTATION

MY-HOME.BG

+359 885 190390 | +359 888 603351

ВАЖНО!

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011 г. Системата **PIECE CONCEPT** се базира на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж както следва:

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж	Такси за багаж
Икономична класа	1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)*	Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*: • Вътрешни полети – 15 евро на посока • Международни полети – 20 евро на посока

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж както следва:

1. По международни и вътрешни линии

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж
Бизнес класа	1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* 2 броя чекиран багаж по 23 кг или 1 брой до 32 кг, до 158 см* Всеки**
Икономична класа	1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* 1 брой чекиран багаж до 23 кг и до 158 см*

2. Изключения

Вид карта	Пояснения
Златна карта FLY MORE	2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ	2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
За билети заплатени с кобрандирана карта България Ер и ЦКБ	2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
За членове на програмата „CCB Club“	2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
Моряци	2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**
Бебета от 0-2 години	В случай, че тарифата по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти, в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

* Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел.: +359 2 4020 400 или на е-мейл: callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж. Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж. Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Ер и ЦКБ и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Ер.

ПЪТНИКЪТ МОЖЕ ДА ПРЕВОЗВА И ПОВЕЧЕ ОТ БЕЗПЛАТНАТА НОРМА БАГАЖ СРЕЩУ ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАПЛАЩАНЕ.

3. Такси за свръхбагаж - Международни линии

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг	50 евро
За големина на багажа между 158 см* и 203 см*	70 евро
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см*	50 евро
Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см*	100 евро

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

4. Такси за свръхбагаж - Вътрешни линии

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг	20 евро
За големина на багажа между 158 см* и 203 см*	30 евро
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см*	20 евро
Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см*	50 евро

5. Специални категории багаж

Спортна екипировка	Багажът трябва да е с максимални размери до 23 кг и до 200 см Изключение: • Международни полети: един чифт ски/сноуборд на пътник - прилага се фиксирана такса от 30 евро. • Вътрешни полети: един чифт ски/сноуборд на пътник - прилага се фиксирана такса от 20 евро.
Велосипеди	Приемат се за превоз в специална опаковка (картон или специален калъф). Максимални размери на опаковката 160 x 90 x 25 см. Изисква се предварително потвърждение на услугата в резервацията. Международни линии: 70 евро. Вътрешни линии: 30 евро.
Оръжия	Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси се извършва съгласно изискванията на Международната асоциация за въздушен транспорт /IATA/. Не се потвърждава на codeshare полетите на България Ер. Превозът на огнестрелни оръжия не може да бъде потвърден в случаите, когато авиокомпания България Ер е партньор по полет. Превозът на огнестрелни оръжия и боеприпаси, различни от спортно оръжие и боеприпаси, е забранен. В някои случаи, превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси за ловни и спортни цели, може да бъде разрешен. Пътникът трябва да се свърже с България Ер и да предостави информация за вида на оръжието, серийния му номер и припасите, които се внасят в резервационната система. Всички огнестрелни оръжия и боеприпаси, се приемат само като багаж за транспортиране в багажниците на самолета и в никакъв случай в салона с пътниците. Трябва да са разделно и подходящо опаковани, като теглото на мунициите не бива да надвишава 5 кг. Пътникът трябва да има всички документи, изисквани от закона и подзаконните актове, приложими за превоз за съответната държава. България Ер си запазва правото да откаже превоз на огнестрелни оръжия и боеприпаси. • Ловни пушки и патрони – комплект до 15 кг: такса 50 евро. • Ловни пушки и патрони- при общо тегло над 15 кг: такса 70 евро. • Късо огнестрелно оръжие (пистолет): такса 20 евро. Ловната пушка и патроните се считат за едно парче регистриран багаж и се таксуват с еднократна такса за обслужване. Този вид багаж не се включва в безплатната норма и таксата се прилага независимо от това дали пътникът има друг чекиран багаж.
Домашни любимци в пътническата кабина /PETC/	Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг. За полети FB1431/1432 го и от Париж, където опериращ превозвач е Air France, максималното тегло е 6 кг. Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см. Приемат се само кучета и котки. България Ер не приема за превоз животни до и от Великобритания. При пътуване с домашен любимец /куче или котка/, е необходимо при закупуването на билет да свържете с авиокомпанията за потвърждение, тъй като ако няма предварителна заявка, превозът може да бъде отказан. Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от 50 евро.
Домашни любимци в багажника /AVIH/	Максимално тегло на животното и контейнера – 32 кг. Максимални размери на контейнера – 80 x 74 x 64 см. Приемат се само кучета и котки. България Ер не приема за превоз животни до и от Великобритания. При пътуване с домашен любимец /куче или котка/, е необходимо при закупуването на билет да се свържете с авиокомпанията за потвърждение, тъй като ако няма предварителна заявка, превозът може да бъде отказан. Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от 80 евро.

За смесени превози с участието на България Ер и други партньорски авиокомпани в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж.

IMPORTANT!

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen tariff. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the tariff on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The **PIECE CONCEPT** system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

TARIFFS WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service	Allowance for free of charge baggage	Fees for checked baggage carriage
Economy class	1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 sm (total length up to 118 sm)*	First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm *: <ul style="list-style-type: none"> • Domestic flights – EUR 15 per direction • International flights – EUR 20 per direction

TARIFFS WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a tariff that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

1. International and Domestic flights

Class of service	Норма на безплатен багаж
Business class	1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 sm (total length up to 118 sm)* 2 pieces checked baggage up to 23 kg or 1 piece up to 32 kg, up to 158 sm* each**
Economy class	1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 sm (total length up to 118 sm)* 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 sm*

2. Exceptions

Card type	Explanations
Gold card FLY MORE	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage	2 pieces of 23 kg. Third piece is charged as third excess baggage**
Seamen	2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**
Infants 0-2 years of age	If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg. Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft. The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/(l+h+w). The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage. Possession card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage. The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

THE PASSENGER MAY CARRY MORE THAN THE FREE BAGGAGE ALLOWANCE AT ADDITIONAL COST.

3. Excess baggage fees – International flights

Baggage weight between 23 kg and 32 kg	EUR 50
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm	EUR 70
Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm	EUR 50
Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm	EUR 100

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

4. Excess baggage fees – Domestic flights

Baggage weight between 23 kg and 32 kg	EUR 20
Baggage dimensions between 158 cm and 203 cm	EUR 30
Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm	EUR 20
Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm	EUR 50

5. Special categories of baggage

Sport equipment	The baggage must be of maximum weight and dimensions 23 kg and 200 cm* Exception: <ul style="list-style-type: none"> • International flights: One pair of skis/snowboard per passenger – a fixed rate of EUR 30 applies. • Domestic flights: One pair of skis/snowboard per passenger – a fixed rate of EUR 20 applies.
Bicycles	Accepted for carriage in special packaging (cardboard or a special case). Maximum size of package 160 x 90 x 25 cm. This service requires pre-confirmation in the reservation. International flights: EUR 70. Domestic flights: EUR 30.
Firearms	Carriage of firearms and ammunition is carried out according to the requirements of the International Air Transport Association /IATA/. It is not confirmed on codeshare flights of Bulgaria Air. Carriage of firearms and ammunition other than sport weapons and ammunition is prohibited. In some cases, carriage of firearms and ammunition for hunting and sporting purposes may be permitted. The passenger should contact Bulgaria Air and provide information on the type of weapon, its serial number and the ammunition, which will be entered into the reservation system. All firearms and ammunition will be accepted only as baggage and must be transported in the luggage compartment of the airplane and under no circumstances in the passenger cabin. They must be suitably packed separately and the weight of the ammunition should not exceed 5 kg. The passenger should have all documents required by law and regulations applicable to carriage for the particular state. Bulgaria Air reserves the right to deny carriage of firearms and ammunition. <ul style="list-style-type: none"> • Hunting rifles and cartridges – total weight up to 15 kg: fee EUR 50. • Hunting rifles and cartridges – total weight over 15 kg: fee EUR 70. • Short-barrel firearms (pistol): fee EUR 20. Hunting rifles and cartridges are regarded as one piece of registered baggage and are charged with one-time fee for service. This type of baggage is not included in the free allowance and the fee is applied regardless of whether the passenger has other checked-in baggage.
Pets in the passenger cabin /PETC/	Maximum weight of pet and cage – up to 8 kg. For flights FB1431/1432 to/from Paris, where operator is Air France, the maximum weight is 6 kg. Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. Only dogs and cats are accepted. Bulgaria Air does not accept for carriage live animals to and from Great Britain. If travelling with an animal /dog or cat/, please be advised to contact the airline at the time of purchase of your ticket, because if there is no request in advance, the carriage of the animal may be refused. Not included in the free baggage allowance. A fee of EUR 50 applies.
Pets in the hold / AVIH/	Maximum weight of the animal and the container – 32 kg. Maximum dimensions of the container – 80 x 74 x 64 cm. Only dogs and cats are accepted. Bulgaria Air does not accept for carriage live animals to and from Great Britain. If travelling with an animal /dog or cat/, please be advised to contact the aviation company at the time of purchase of your ticket, because if there is no request in advance, the carriage of the animal may be refused. Not included in the free baggage allowance. A fee of EUR 80 applies.

For partner flights involving Bulgaria Air and other partner airlines, other luggage conditions may apply.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

FIT TO FLY

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

Хогола

10 пъти

Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

Глезени

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

Колене

30 пъти

Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

Рамене

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

Крака

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Загържете така 15 секунди.

Грб и ръце

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Наведете се напред, докато ръцете ви не опрат пръстите на краката.

EN

Feet

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

Ankles

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

Knees

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

Shoulders

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

Legs

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

Back and arms

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

Да се лети не е страшно

- Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности
- Екипажът на вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит
- Самолетите на България Ер са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция
- Опитайте да се отпуснете – вдишайте дълбоко през носа и задръжайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате

EN

Relax!

- Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives
- The crew in control of the plane is highly trained and experienced
- Bulgaria Air aircraft are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence
- Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly

По време на полет

- Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дръвка също помага
- Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета
- Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението
- Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките
- Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе

EN

During the flight

- Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum
- Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching
- Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation
- Removing your shoes may provide you with more comfort
- Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee

Как да се приспособим по-бързо към часовите разлики

- Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата ви дестинация, като вечерта преди по лета си легнете един час по-рано или по-късно
- Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета
- Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието
- Когато пристигнете на избраната от вас дестинация, направете си кратка разходка
- Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина

EN

Reducing jetlag

- Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later
- Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol
- Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone
- At your destination, take light exercise – such as a walk
- Spend at least 30 minutes in daylight

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Вашето здраве

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за вас.

Вашият багаж

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма ви. Да седнеш в креслото уморен и загъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще ви трябва по време на полета.

Срокът за явяване на летището

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

Вашата сигурност

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте.

Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор.

Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния ви багаж, летищните служби за сигурност ще ви забранят да ги качите в самолета.

Вашият ръчен багаж

Сложете тежките предмети под седалката пред вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

Пушенето

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички

България Ер ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета на България Ер.

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flightdeck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

полети на България Ер. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

Упътванията за безопасност

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на България Ер ще ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред вас.

Кабинен екипаж

Кабинният екипаж на България Ер се грижи да ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги убедомявате за потребностите си.

При пристигане

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

Your security

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

Your hand luggage

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

Smoking

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

The safety briefing

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration.

Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

Your cabin crew

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

At the destination airport

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

Your health

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always consult a doctor to determine which are suitable for you.

Your luggage

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

Your check in deadline

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

- всякакви видове огнестрелно оръжие;
- катапулти и харпуни;
- имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки;
- оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане;
- пожарогасител;
- електрошокови уреди;
- брадви, секири, сатъри, томахавки;
- лъкове, къси копия;
- всякакви заострени метални предмети,
- които могат да послужат за нараняване;
- ножове, независимо от предназначението им;
- саби, мечове;
- бръснари, скалпели;
- ножици, с режеща част по-дълга от 6см;
- бормашини, отвертки, клещи, чукове, щелци и тоязи;
- всички видове спортни стикове, бухалки,
- всички видове оборудване за бойни спортове;
- амуниции, гранати, мини, военни експлозиви;
- газ и газови контейнери;
- всякакви пиротехнически средства;
- хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ;
- терпентин, разреждател и аерозолна боя;
- напитки с над 70% съдържание на алкохол;

От 6 ноември 2006г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100мл всяка и общо до 1л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, гримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пана за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

From 6 November 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

- all types of firearms;
- catapults and harpoons;
- replica or imitation firearms, toy guns;
- component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices);
- fire extinguishers;
- stun or shocking devices;
- axes, hatchets, meat cleavers; machetes;
- arrows and darts;
- any type of sharpened metal objects, which could cause injury;
- all types of knives;
- sabers, swords;
- open razors and blades, scalpels;
- scissors with blades more than 6 cm in length;
- drills, screwdrivers, crowbars, hammers;
- ice skates;
- any type of sport bats, clubs, sticks or paddles;
- any martial arts equipment;
- ammunition, grenades, mines, explosives
- and explosive devices;
- detonators;
- gas and gas containers;
- any pyrotechnics;
- chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas;
- turpentine and paint thinner, aerosol spray paint;
- alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

НОВИ ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА ДЕЦА

От 1 юли 2012 година авиокомпания България Ер променя правилата за превоз на непридружени деца

За **НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UNACCOMPANIED MINOR - UM)** се смята дете, от 3 до 12 години, което по време на полета не се придружава от родител/настойник или друг пътник-придружител. Деца до 3 години не могат да ползват услугата непридружено дете

ПРИ УСЛУГАТА ПРЕВОЗ НА НЕПРИДРУЖЕНО ДЕТЕ (UM) служителите поемат детето от изпращача на отправното летище, придружават го по време на всички летищни формалности и го предават на посрещача. Услугата е задължителна за деца на възраст от 3 до 5 години и възможна при поискване за деца с навършени 5 години.

ФОРМУЛЯР – ИНФОРМАЦИЯ ОТ РОДИТЕЛ/НАСТОЙНИК: Задължителен документ, в който се вписва пълна информация за детето, както и имената, адресите и телефони на изпращача и посрещача.

ЕСКОРТ – Стюардеса, която пътува с детето и се грижи за него по време на полета. За да бъде осигурен ескорт, агентът, създател на резервацията на детето, внася SR UMNR с неговата възраст и рождена дата, както и информация за посрещача и изпращача – имена, телефон за връзка и пълен адрес. Запитването се прави поне две седмици преди полета. В рамките на 3 дни служителите от отдел Спейс контрол дават отговор на молбата. При потвърждение Спейс Контрол запазва място на стюардесата на желан полет и уведомява агента, който създава EMD в резервацията на детето в размер на дължимата сума за тази услуга.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНАТА ИНФОРМАЦИЯ за потвърждаване на услугата UMNR включва три имена, възраст и рождена дата на детето; три имена, телефон за връзка и пълен адрес на посрещача и изпращача.

- Авиокомпания България Ер не приема непридружени деца, трансфериращи на летище София. Изключения се правят само при предоставени контакти на трансферния пункт.
- Деца до 3 години не се приемат за превоз без придружител.
- Деца, навършили 5 години, се приемат за превоз без придружител и се обслужват по реда за непридружени деца – UM.

ЗАПЛАЩАНЕ ЗА ПРЕВОЗА на непридружени деца: за всяко непридружено дете, независимо от възрастта, се събира UM такса в размер на 40 евро на отсечка за международни полети и 20 евро за вътрешни линии, като за София – Лондон таксата е 50 евро, а за Лондон – София 50 паунда. Една стюардеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно, като се заплаща една UM такса за двете деца.

Допълнителни условия:

- от 3 до навършване на 5 години: за детето се заплаща пълната тарифа за възрастен пътник без детско намаление, плюс 50% от еднопосочната тарифа в M класа за стюардесата-придружител. Всички дължими летищни такси за маршрута по билета също се събират;
- от 5 до 7 години: плаща се 100 % от тарифата за възрастен пътник;
- от 8 до 11 години: плаща се детски билет с приложимото по съответната тарифа детско намаление;
- по желание на родителите, деца от 12 до 18 години могат също да ползват услугата UM срещу заплащане на UM таксата.

NEW RULES FOR TRANSPORTING CHILDREN

From the 1st of July 2012, Bulgaria Air is changing its rules regarding transporting unaccompanied children.

AN UNACCOMPANIED MINOR (UM) – is any child of 3 to 12 years of age who is not accompanied by parent/guardian or another passenger-companion on the same flight. Children of less than 3 years of age may not use the service for unaccompanied minor.

THE SERVICE “TRANSPORT OF AN UM means that employ-ees of Bulgaria Air take the child from the person that escorts him or her to the departure airport, accompanies the child through all airport formalities, and brings him to the person that will collect the child at the destination. The service is mandatory for children between 3 and 5 years old, and optional for children who have already turned 5 years.

FORM – INFORMATION FROM THE PARENT/GUARDIAN: A mandatory document that contains full information about the child, as well as names, addresses and telephone numbers of the persons who will be escorting the child to the departure airport and from the destination airport.

ESCORT – A flight attendant who travels with the child and cares for him or her during the flight. To provide an escort, Bulgaria Air requires the travel agent that books the flight for the child to submit SR UMNR with the child's age and date of birth, as well as information about the person who will deliver the child to the departure airport, and the person who will collect him or her from the destination airport – their full names, telephone numbers and full addresses. This service should be requested at least two weeks prior to the flight. Staff members from the Space Control Department will reply to your inquiry within 3 business days. Upon confirmation, Space Control books a place for the flight attendant on the desired flight and informs the travel agent who issues an EMD on the child's reservation in the amount of the sum payable for the service.

MANDATORY INFORMATION for the confirmation of the UMNR service includes the child's full name, age and date of birth, as well as the full names, telephone numbers and complete addresses of persons delivering the child to the departure airport and those who are collecting him or her at the destination airport.

- Bulgaria Air does not accept unaccompanied minors who transfer at Sofia Airport. Exceptions are made only when contact information has also been submitted for the persons who will take care of the child at the point of transfer.
- Children under 3 years of age cannot travel unaccompanied.
- Children who have turned 5 are permitted to travel unaccompanied and are served according to the rules for unaccompanied minors.

THE PRICE FOR THE TRANSPORT OF UM SERVICE:

For an unaccompanied child, regardless of age, a UM fee of EUR 40 per international flight segment and EUR 20 for domestic flights is collected, for Sofia – London the fee is EUR 50 and for London – Sofia GBP 50. One flight attendant can escort two children from the same family simultaneously - brothers and sisters traveling together, and in that case one UM fee is collected for both children.

Additional conditions:

- For children between 3 and 5 years old: the price is the full adult tariff without a children's discount, plus 50% of the one-way tariff per segment in M class for the escorting flight attendant. All applicable airport fees for the route of the flight are also collected;
- Age 5 - 7: the customer pays 100% of the tariff for an adult passenger;
- Age 8-11: the customer pays a children's tariff (with the applicable child discount from the respective tariff);
- Upon parental request, children aged between 12 and 18 years old may also make use of the UM service if the UM fee is paid.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214

Airbus A319-112
Airbus A319-111

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Co-operative and marketing abetments with other airlines are an integral part of Bulgaria Air operating policy. Code sharing agreements enable travelers to take advantage of a greatly enhanced spectrum of global destinations with the minimum of procedural inconvenience.

SOFIA – MOSCOW

Both airlines operate codeshare flights between Bulgaria and Russia.

VARNA/BOURGAS – MOSCOW

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – PARIS

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – ROME

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – MILAN

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – MADRID, MADRID – LAS PALMAS,
MADRID – TENERIFE

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – AMSTERDAM

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – BUCHAREST

Jointly operated services using Tarom aircraft and crew.

SOFIA – PRAGUE, PRAGUE – BUDAPEST

Jointly operated services using Bulgaria Air aircraft and crew.

SOFIA – BELGRADE

Jointly operated services using Air Serbia aircraft and crew.

SOFIA – BERLIN

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – VIENNA, SOFIA – FRANKFURT,

SOFIA – DUSSELDORF, SOFIA – ZURICH

Jointly operated services using Bulgaria air aircraft and crew.

BERLIN – DUSSELDORF, BERLIN – KOLN,
BERLIN – STUTTGART, BERLIN – FRAN KFURT,
BERLIN – STOC KHOLM, BERLIN – GOTEBORG,
BERLIN – COPENHAGEN, BERLIN – HELSIN KI,
BERLIN – ZURICH, BERLIN – VIENNA

Jointly operated services using Airberlin aircraft and crew.

A STAR ALLIANCE MEMBER

SOFIA – ATHENS

Both parties operate and have a seat exchange programme.

SOFIA – VARNA, SOFIA – BURGAS, SOFIA – LARNACA

Jointly operated services using Bulgaria air aircraft and crew.

ATHENS – LARNACA , ATHENS – BEIRUT, ATHENS – TEL AVIV,

ATHENS – EREVAN, ATHENS – NICE, LARNACA - TEL AVIV

Jointly operated services using Aegean aircraft and crew.

Дестинации Destinations

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, представящи на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

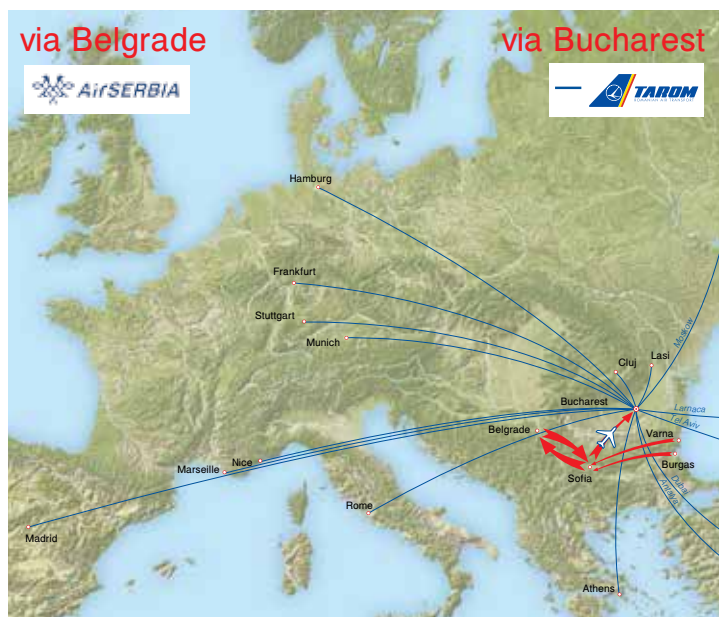
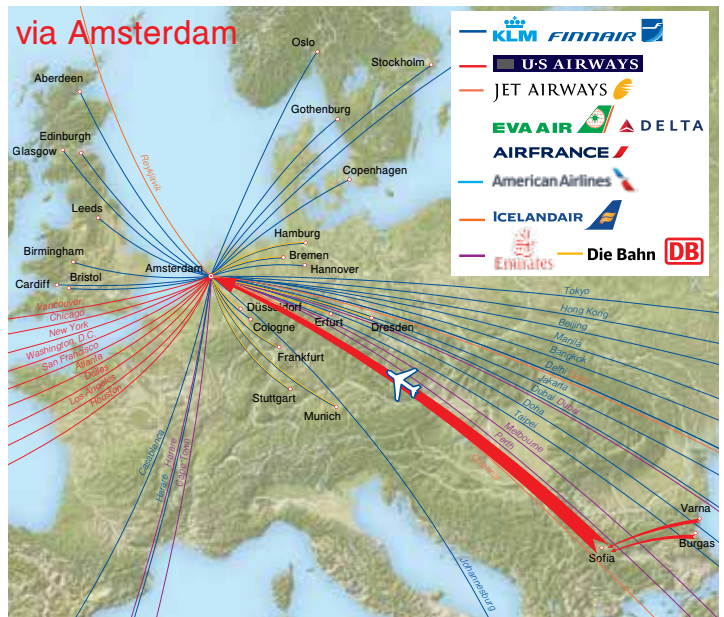
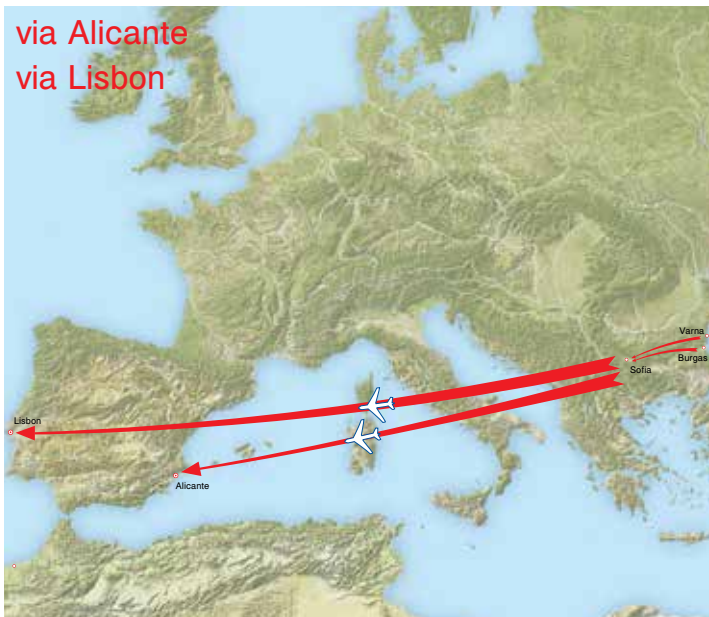
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

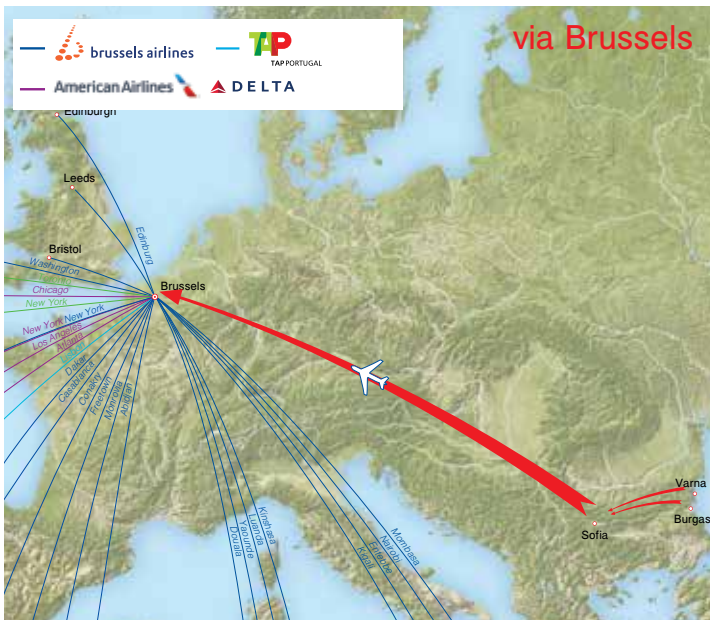
The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

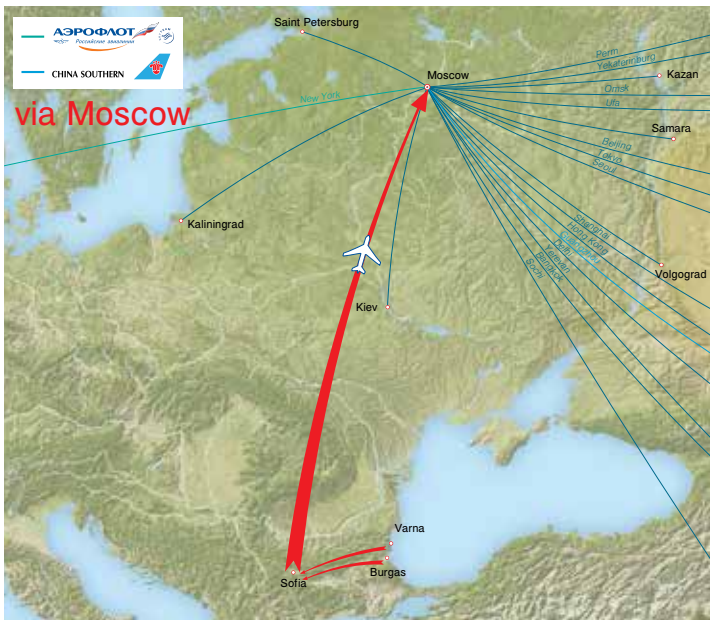
Летете до Всяка точка на света с България Ер и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до Всяка точка на света с България Ер и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕР: Къде да ни намерите? BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-22:00 Local Time</i></p> <p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i></p> <p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>9:00-12:00/12:30-17:30 Local Time</i></p> <p>e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working hours:</i> <i>Every day: 09:00-12:00/13:00-18:00</i> <i>Local Time</i></p> <p>phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Monday - Friday and Sunday:</i> <i>07:00-21:00 Local Time</i> <i>Saturday:</i> <i>03:00-18:00 Local Time</i></p> <p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 09:00-20:00 Local Time</i> <i>Saturday 10:00-18:00 Local Time</i></p> <p>phone: (+359 52) 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>
	<p>Bourgas Airport Office</p> <p>Bourgas airport, Terminal 2 Departures, floor 2 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i></p> <p>phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 870 132 e-mail: boj@air.bg www.air.bg</p>
	<p>BRU</p> <p>Belgium, Brussels</p> <p>Brussels National Airport Level Departure, BE 1930 Zaventem <i>Working hours:</i> <i>Monday 07:30-14:00 Local Time</i> <i>Tuesday - Friday 14:30-19:00 Local</i> <i>Time</i></p> <p>phone: +32 2 753 2016 +32 2 753 2017 e-mail: brussels@air.bg brussels2@air.bg www.air.bg</p>

<p>LCA PFO</p> 	<p>Nicosia, Cyprus</p> <p>"Louis Aviation" - 11 Lemesos Avenue, 2112 Nicosia, P.O. Box 21301, 1506 Nicosia, Cyprus.</p> <p>phone: +357 225 88 182 fax: +357 223 76 606 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com www.air.bg</p>
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i></p> <p>phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>
<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Ticket Pod 1 Terminal 4 London Heathrow Airport Hounslow, TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i></p> <p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia, Moscow</p> <p>City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i></p> <p>phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg</p> <p>Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i></p> <p>phone: +7 92 699 15 611 e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben-Yeehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p> <p>phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i></p> <p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p> <p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>